YÖN

HAFTALIK GAZETE

ap

BÜYÜK KONGRESİ

Yıl: 5 - Sayı: 192 2 ARALIK 1966 125 Kuruş

OKUYUCUDAN YÖNE

Bursa Nutkunu okuyan öğretmen

10 Kasım 1966'da Atatürk'ü anma gününde Atatürk'ün Bursa nutkunu okudum. Dinleyicilere ve öğrencilere devrim bekçiliği görevlerini, aydın olmanın sorumluluğunu ve izlenmesi gereken Atatürkçülük yolunu ışıtır düşüncesiyle okudum.

Ve Bursa nutkuna ününü borçlu olan Bornova savcısı Osman Kırkyaşaroğlu'nun kardeşi Halil Kırkyaşaroğlu bizi savcılığa şikâyet etti.

Oysa olay yerinde kendisi bile yoktu.

Kaymakam Vekili, Savcılar oradaydılar üstelik.

Kırkyaşaroğlu'lar anlaşılan Atatürkü yargılama yarışı içindeler.

Ne günlere geldik-..

Bizi bu duruma getirenler utanmalı. Onlar yargılanıp, suçlanmalı aslında.

Halil Kırkyaşaroğlu Bursa nutkunun Atatürke' ait olmadığını iddia etti. Yurtta anarşi yaratmak gayesiyle kasıtlı olarak okunduğunu ileri sürdü. Bir de bilgiçlik tasladı. Kocaman, kof bir yumurta yumurtladı: Bu nutkun Stalin'in olduğunu söyledi.

Görev anında işlediğim suç Savcılıktan Kaymakamlık eline geldi. İdarî kovuşturmam yapılıyor.

Atatürk'ü anarşist yapıyorlar, bozguncu diyorlar ona. Kimsenin kılı kıpırdamıyor!.

Ben tutuyorum (Rejimin ve inkilâpların bekçisi Türk gençliğidir. Bunu o savunacaktır) dedi Atatürk diyorum:

— Vay anarşist doğurganı, bozguncu yuvası seni. Sen nasıl olur da Stalin aktarması bir sözü Atatürk'ün Bursa nutkudur diye bu temiz, yüksek Türk ulusuna yutturursun, diyorlar.

Sanki yeniden yaşıyoruz eski günleri. Ona Bolşevik dedikleri günler geri geliyor sanki. Hainlerin (Gaflet ve delâlet içinde) olanların gözlerinden deccal olduğu günler... Ölüm fermanını boynunda taşıdığı o uzun günler.

Atatürk dirilse de görse 1966 Türkiyesinde kendisini. Eliyle kurduğu, Gençliğini koruyuculuğuna bıraktığı rejimin ve devrimlerin'n durumunu... Sanırım bu kez de üzüntüsünden ölürdü.

Ne ki, inanmanın güçlülüğü ve kıvancı içindeyim ve tek değilim. Görevimi yapıyor, borcumu ödüyorum. Ona ve ulusuma.

Size aydınlık mutlu şeyler yazamıyorum. Yazık!

Muhammet Tekin Üstün
(Boğazlıyan Ortaokulu Edebiyat Gurubu öğretmeni)

Yanlış Strateji

İstanbul Kongresinde konuşan delege arkadaşlarla idare hey'etinden kimse sosyalizmin esas kuvvet ve desteği istisnasız bütün memleketlerde temelini teşkil eden köylü kitlesinden bahsetmedi. Köylüyü ikaz ve kendisine öncülük edecek Proleteryadır; ancak esas dâva ve mücadele bundan sonra başlıyor. Rey vasıtasiyle muktedir olabilmek ancak köylünün muvaffakatine bağlıdır. İktidara, analizi yapılan problemlerin altında vatan koca realiteyi görmesini müteakib vereceği reyle gelebiliriz ve gidebiliriz. İşte bu analizi yapacak olan münevverlerin idaresindeki öncü kuvvet ışçilerdir. Bayraktarlık şeref ve vazifesi onlarındır. Binâenaleyh, arkamızda köylüyü, milyonları göremezsek nereye gideceğiz donmuş bir kaç yüz bin reyle? Eğer vaktimizi edebiyat ve nâtıka gösterileriyle sarfeder ve önümüzdeki seçimlere bizi meclise ithal eyleyen bu yüzden de gurur duyduğumuz şimdiki reylerle ulaşırsak şüphesiz (seçim) hepimize ve bilhassa bütün varlığımızla bağlandığımız dâvamız için kaba tâbirle (sıçım) olur.

Aybar'ın tam zamanında tâkibe karar verdiği yol nihayet mâkûl bir istikamet tâkib etmeğe başladı: Şark! Bundan şahsen inşirah duydum. Çünkü dâvanın bütünü oraya köye bağlıdır; ister şark, ister garb... K ö y l ü y ü kazanalım yâni ANADOLU'yu. 700 senelik fecaat dolu yolun dönemeci bu düğümün çözülmesinden sonra felâha çıkar. Rüya Salonunda Kadıköy idare hey'etinden arkadaş vaktimizi alan uzun ve pervasız gevezeliğinde aynen şöyle dedi: (Köye inmeyeceğiz, kahvede oturup işsizlerle konuşmayacağız konuşamayacağız buna ne vaktimiz ne de imkânlarımız var?.) Ama bu olmazsa iktidara gelmek şöyle dursun sandalyelerimizi çoğaltmak dahi aynı salonda toplanıp karşılıklı rüyaya dalmak olur

Açlık, susuzluk, uykusuzluk ve baskılardan korkmadan tek evlik obalara kadar gidip-icabında kilometreler yürüyerek köylülerle anlayacakları dilden konuşarak, dertleşecek, yol göstereceğiz. Köylünün kuru ekmeğini yiyecek, kahvesini içecek, tenvir edeceğiz.

Bunlar aynen başıma geldi: Sonradan istifra ettiğim tarhanasını yedim. Kahvede içindeki sineği muhabbet arasında kaşığımla çıkarıp kendisine fark ettirmeden çayımı ma ve lâkin kırk kişiyiz, birbirimizi tanırız, sizin partiye içtim ve yakasındaki biti görmezlikten gelip yanına oturdum. Şimdi de anlattıklarımdan ziyade tevazuumun hatırı için evimde ziyaret edip, çayıma mukabele edip işı olunca yatıya kalıyor, alış-verişini mutlaka benimle yapıyor. (Çocukla bir olacaksın) derler va aynen (köylü ile de bir olacağız) Köy kooperatifleşmemiştir. Topraksızdır. Nilüfer köyünden İhtiyar Heyetine dahil ileri gelen bir köylü şöyle diyor: (Ben Adalet Partiliyim. Senin anlattıklarından sonra bir kaç kişi partiye rey vermeğe razı olduk amsandıktan rey çıkarsa bir-- birimize düşeriz, kahve de yan-yana oturamayız. Çalışır köyümüze gelir diğer arkadasları da ikna edersiniz, böylece bütün köyü kendinize bağlarsınız. Ayrılık gayrılık kalmaz. Bak şu duvara nerde afişleriniz? Öbür partilerin yan-yana dizilmiş. Ben sana inandım amma neylersin istesek de istemesek te adalete rey vereceğiz, alışkanlık bi kere...)

İşte böyle arkadaşlar, bir zamanlar altına hücum vardı, şimdi Türk altını KÖY, binâenaleyh KÖYE HÜCUM.

Hasan Kaptaroğlu
(İstanbul TİP Üyesi)

BASINDAN:

Yeni İstanbul

BÜYÜK KONGREYE DOĞRU

Osman Yüksel Serdengeçti

Adalet Partisi, Büyük Kongresinin arefesindedir.. Hazırlıklar hızlandırılmıştır. Görünürlerde, Demirel'den başka, Genel Başkan adayı yoktur. Fakat pek de belli olmaz. Bakarsınız birdenbire birisi çıkıverir ortaya. Bir tabiat hâdisesi gibi yükseliverir. Amma bu devre pek zannetmiyorum.

★★★

Adalet Partisindeki bu seferki mücadele Genel Başkanlık mücadelesi değildir. Genel İdare Kurulu mücadelesidir. Genel İdare Kuruluna bakalım milliyetçiler kaç âza sokabilecekler?

Şu satırları yazarken acı acı gülüyorum.. «Kaç milliyetçi ne demek?» AP'nin topyekûn milliyetçi olması lâzım gelmez miydi? Öyleydi amma., Gel gör ki milliyetçi olmıyanlar. kıtalararası hava, beynelmilelciler partiyi bu halkın, milletin partisini, kendi niyet ve zihniyetlerine doğru sürüklüyorlar. AP Grupu içinde milliyetcilerin lideri olarak tanınan zat da, tâviz vere vere tükendi gitti. Haritadaki İsparta vilâyeti ile Ş. Karaağacı kazasına döndü. Milletin, talihi karardı..

★★★

İktidar yavaş yavaş, haktan ve halktan uzaklaşıyor Yağcıların, Partizancıların, riyakârların alkışları partimiz, partimiz avâzeleri hiçbir mâna ifade etmez, bu hakikati değiştiremez.

★★★

Şimdi, AP'li milliyetçilere düşen vazife çok büyük ve ağırdır. Her şeye rağmen bu iktidar bizimdir. AP'yi bizim zihniyet ve mücadelemiz iktidara getirmiştir.

Velinimetini, esas sahibini unutan, bu vefâsız, aslından kopmuş, uzaklaşmış insanlara «dur!» demenin zamanı çoktan gelmiştir. Türk milleti kendi rengini, kendi hususiyet ve hüviyetini bu partide görmeli, göstermelidir.

★★★

Yabancı, yalancı, talancıların foyası, boyası, mayası açıkça ortaya konmalıdır.

★★★

Şuradan buradan gelmiş birikinti adamlardan, kökü dışarıda teşekküllerden, Türk milletine hayır gelmiyeceğini, bu millet artık bilmeli, bunu anlamak, bilmek istemeyenlere anlatmalı, bildirmelidir. Yazık oluyor bu millete. O, canını dişine takarak bir mücadele yaptı: her türlü tehlikeyi fedakârlığı göze alarak AP'yi iktidara getirdi. Getirdi de ne oldu. Allahın her günü mukaddesatımıza, dinimize, milliyetimize söven şu radyoyu, şu kadroyu değiştirebildik mi?

★★★

Hani komünizmle mücadele? Ortülü Ödeneği ve bu fasla diğer fasıllardan ayrılan milyonları, kendisini tutan bu vatanın öz evlâtlarına vereceği yerde, sahtekârlara, Kozmopolit, Masonist, teşekkül ve yayınlara, gazetelere, dergilere yağma etti.

★★★

Her türlü yolsuzlukla mücadele, pahalılıkla mücadele, nerede, ne oldu? Karaborsa, akborsa.. Ortada ne varsa.. Hırsızı, uğursuzu, açıkca at oynatmakta..

★★★

Asayiş meselesi: kimse dükkânından, evinden, malından, mülkünden emin değil. Antalya'da anlattılar «Şu sıradaki dükkânlardan onda biri soyuluyor.. Gece, dükkânı deliyorlar, malları boşaltıyorlar. Faili meçhul Biz ne yol istiyoruz, ne su, ne şu, ne bu.. Biz her şeyden evvel, asayiş ve emniyet istiyoruz» diyor vatandaş.

★★★

Pahalılık milletin canına okumakta. Halkın sıhhatini, ümidini bitirmekte, Elimi sıkan herkes, geçim sıkıntısından bahsediyor. Akseki'de, yatağında - bırakıp geldiğim eski tapu memuru Memiş efendi yalvarıyor: «Aman dayım şu bizim maaşlara, bir zam.. 35 sene çalışmış, 30 lira ile emekliye ayırıvermişler. Şimdi üç ayda bin lira kadar bir şey alıyor., «Yetmiyor; yetmiyor..» Son sözü: «Aman dayım.. Şu bizim maaşlara..»

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

Kurucuları: Cemâl Reşit EYUBOGLU, Mümtaz SOYSAL, Doğan AVCIOGLU,
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan AVCIOGLU

ADRES : Yazı Işleri: Sümer Sokak No. 16/8 Yenişehir Ankara. Telefon: 176989

Istanbul Bürosu (Satış-Ilân-Abone işleri) — Mollafenari Sokak No. 30—32 Cağaloğlu—Istanbul.
Telefon: 229570 — PK. 512 — Istanbul

ABONE Bir yıllık (52 sayı) 60 TL., altı aylık (26 sayı) 30 TL., üç aylık (13 sayı) 15 TL. Yurt dışı abonelerde bu fiyatlara posta pulu bedeli kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.5 liradır.

İLÂN : Beher sütunda santimi 25 TL.'dır. Sürekli çıkacak ilân ve reklâmlar ile yayın ilânları için özel indirimler yapılır. Ilân ve reklâmların yayınlanmasından ötürü hiç bir sorumluluk yüklenilmez.
Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık T.A.Ş.

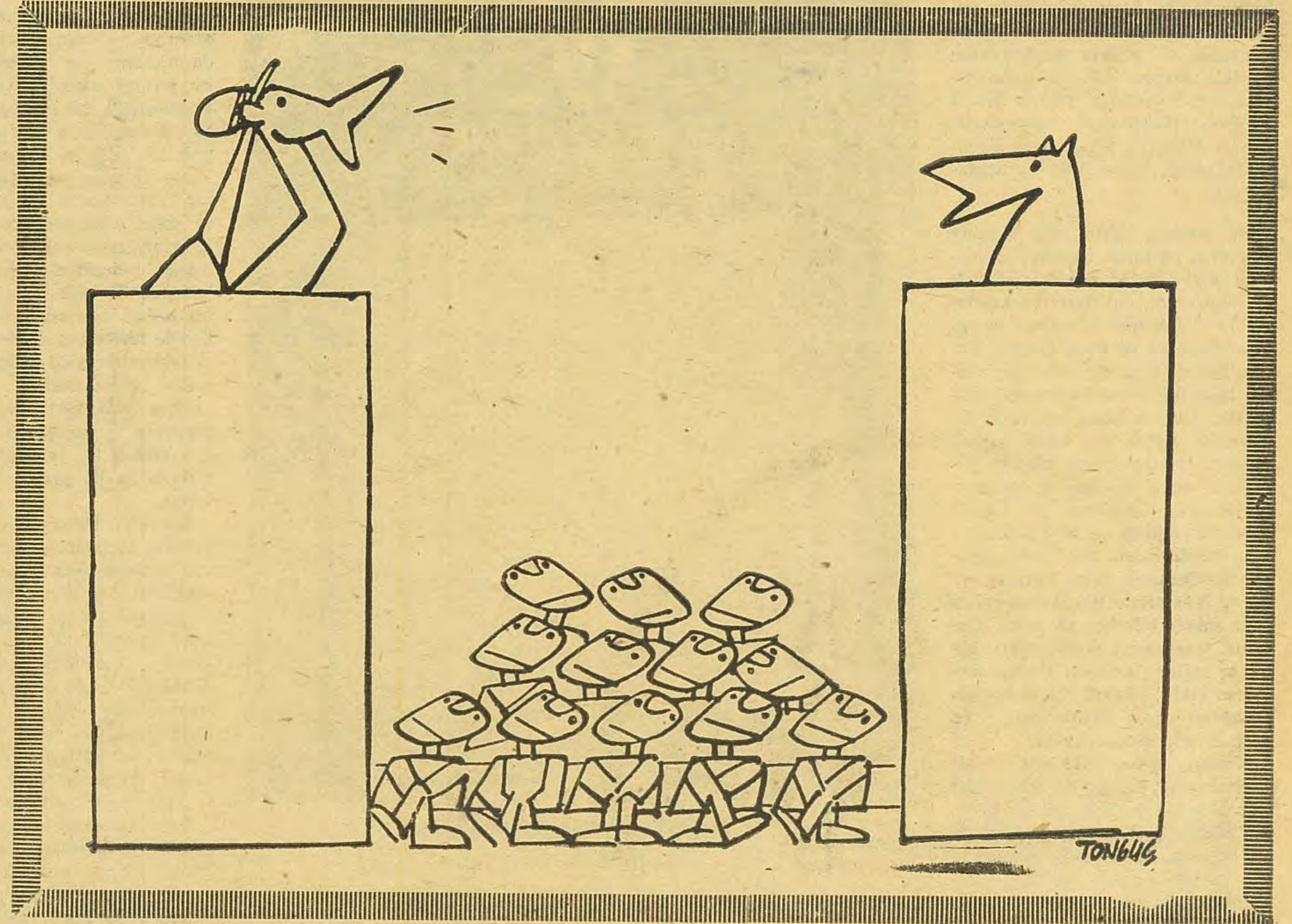
YÖN HAFTALIK GAZETE

BAKIŞ

İHTİLÂL EKONOMİSİ

İhtilâl lâfları, yine pek fazla söylenmeye başlamıştır. Sayın İnönü, macare hevesine kapıldığı ileri sürülen önemli bir kişinin önüne, bir siyasî bahar havası içinde, baş yetkililerin ve partilerin barajını dikme çabasındadır. İnönü, bunda şimdiden başarıya ulaşmış sayılabilir. Zira Türkiyede henüz bir ihtilâl ortamı yoktur. Bunu anlamak için Ankara kulislerinde yıllar boyudur zaman zaman fısıldanan iddialı söylentiler yerine, ekonomik barometreye şöyle bir göz atmak daha isabetli bir yoldur.

Ekonomik barometre, gelecek için fırtına belirtileri göstermekle beraber, hâlen **«güzel hava»** yı işaret etmektedir. Türk ekonomisinin şimdilik 1954-55 yılı rehaveti için de bulunduğunu söylemek, pek yanlış bir benzetme olmayacaktır.. Bunun içindir ki, milliyetçi-mukaddesatçı muhalefetin bütün çırpınmalarına rağmen, 1954-55 yılının Menderes'i gibi, Demirel de partisi içinde ezici bir galibiyet sağlamaktadır. Görünüş odur ki, milliyetçı - mukaddesatçı muhalefetin bir kısmı «masonik koekzistans»a rıza gösterecek, bir kısmı ise Türkeş'in partisine sığınacaktır.

Ekonomik tablo, «Yarına Allah kerim» diyenler için yüzeyde parlaktır: Tarım üretimi, ümitlerin üs tündedir. Üreticiye, bugünkü fena halde sömürücü ticarî yapıyı değiş mez sayarak fikir yürüten iktisatçıların oybirliği ile çok aşırı buldukları yüksek fiyatlar ödenmiştir Millî gelir, olağanüstü bir artış göstermektedir. İthalât, görülmemiş bir seviyeye ulaşmıştır. Bedelsiz ithalât, lüks mallar ihtiyacını ye terince karşılamaktadır. İşçi dövizleri 100 milyon doları bulacaktır. İhracatta, geçen yıla nazaran bir miktar yükselme ümit edilmek tedir. Vergi gelirlerinde önemli bir artış vardır. Yatırım uygulaması, geçen yıla göre, biraz daha iyidir.

Yalnız bu parlak görünüşe rağmen, tehlike çanları çalmaya başlamıştır: İthalât ve ihracat arasındaki büyük dengesizlik, döviz ihtiyatlarını tüketmiştir. Cılız altın stoku, rehine gitmektedir. Para Fonu ve Avrupa Para Anlaşması kaynaklarından yararlanabilme olanaklarımız çok azalmıştır. OECD Ekonomik Perspektifler Komitesi, son raporunda Türkiyenin «ödemeler dengesinin vahim bir şekilde bozulduğunu, altın ve döviz stoklarının son derece alçak bir seviyeye düştüğünü» belirtmektedir. Devalüasyon söylentileri yaygınlaşmıştır. Devalüasyonu pek se ven ve her derde deva gören Para Fonu yöneticileri, bu yolda telkinlerini arttırmışlardır.

Hazine ciddi bir para sıkıntısı içindedir. Ödemelerde gecikmeler, milyarı aşmıştır. Yapılan hesaplara göre, bütçe açıkları çok büyük miktarlara ulaşmaya namzettir. Memurların yıllardır bekledikleri personel reformu, önümüzdeki yılda da herhalde uyutulacaktır. Esas iti bariyle millî bir strateji ve millî bir harp sanayii geliştirmeyi amaç edindiği söylenen Millî Savunmanın milyarın üstündeki talebi. karşılanamıyacaktır. Muhtemelen cari giderleri ve yatırımları kısma yolları aranacaktır. Ama bütün bunlara rağmen, bütçe açığının milyarları aşması beklenmektedir.

İktisadî Devlet Teşebbüslerinin durumu, daha az berbat değildir.. Yıllardır yatırım kaynakları yaratması beklenen devlet teşebbüslerinin, bırakınız yatırım fonu sağlamasını, işletme açığını karşılamak için dahi, 1,5 milyar liraya ihtiyacı olduğu hesaplanmaktadır. Bu teşebbüsler, milyarlarca liralık yatırımları için devletin eline bakmaktadırlar. İşçi ücret artış taleplerine de «hayır» demeye hazırlanmaktadırlar.

Esas itibariyle, kamu kesimi ihtiyacını karşılamak için 1966 yılının ilk dokuz ayında çok fazla açılan Merkez Bankası, ya özel sektör ve bankalar sistemine ayırdığı kaynakları kısarak piyasada bir sarsıntı yaratmak ya da enflasyon mekanizmasını işletmek tercihi ile karşı karşıyadır.

Bu durumda Demirel iktidarına çok yakın ve çok iyimser iktisatçılar dahi tehlike çanlarını çalmaya ve tedbir istemeye başlamışlardır. İktidar, Menderesvari bir fütursuz lukla tedbir almaktan kaçınırsa, bilinen enflâsyon mekanizması bütün şiddetiyle işlemeye namzettir. «Önce zorunlu olarak, ithalâtın kısılmasına gidilecektir. İthal malları sıkıntısı başlayacaktır. Karaborsa döviz fiyatları yükselecek. bu yüzden işçi dövizi gelirleri büyük düşüş gösterecektir. Daha önce baş layan fiyat yükselmeleri, şiddetlenecektir. Sonuç, 1958 tipi sert bir operasyon olacaktır.»

Böyle bir ortamda, politik mücadelenin diyalektik bir zorunlulukla nasıl sertleştiğini, bunun yurt satlında genişleyen tepkiler yarattığı nı ve ihtilâl ortamının doğduğunu tecrübelerle bilmekteyiz. Enflasyon, ihtilâllere götüren en kestirme yoldur. Hele Türkiyenin şartları içinde rejimin, ciddî- bir enflasyona dayanabilmesi mümkün gözükmemektedir. Demirel, kapıda bekleyen bu tehlikeyi önleyebilecek midir? Zorunlu yapısal reformları gerçekleştirmeyen, kaynaklarını israf eden, artan nüfusuna dahi iş, okul, mesken v.s. sağlayamayan bir ekonominin uzun vadede büyük buhranlarla karşılaşacağına hiç şüphe yoktur. Demirel tipi bir ekonomi politikasından beklenen sâdece buhranın be lirli bir süre tecilidir. Bu tecili elde edebilmek için dahi, Demirel, şimdiden ciddî tedbirler almak durumundadır. Maliye ve Plânlama uzmanları kadar, dış çevreler ve milletlerarası teşekküller, Demirel'i bu yolda zorlamaktadırlar. Başbakan, uzun tereddütlerden sonra, bir enflasyonun nereye götü receğini anlamışa ve tedbirler almaya razı olmuşa benzemektedir: Petrol ve sigaraya zam; kömür ve elektrik fiyatlarının yükseltilmesi, ithalat vergilerinin arttırılması, bir cins kara yolu vergisine gidilmesi derhal gerçekleştirilmesi bek lenen tedbirler arasındadır. Transferlerin gecikmesiyle şimdiden spe külâtif faaliyetlere yol açan ithalâtta ister istemez bir takım sınırlamalara gidilecektir.

Bu tedbirler durumu kurtarmaya yetecek midir? Şimdiden kestirmek güçtür. Fakat bu tedbirler alınmazsa. enflasyonist gidişin hızlanacağı ve tedbirlerin hiç değilse tehlikeyi biraz uzaklaştıracağı muhakkaktır. Yalnız bu tedbirlerle birlikte Demirelin «balayı» dönemi de bitmektedir.

İktidarın ilk yılı, Merkez Bankası imkânlarını zorlayarak, döviz kaynaklarını tüketerek ve Hazineyi tamtakır ederek, hayli hovardaca, fakat tatlı geçmiştir. Bol vaadlerle iktidara ulaşan Demirel'in takkeyi önüne koyup düşünme zamanı şimdi gelmişti. Özgürlüğümüzün bekçisi sayılan ve Başbakandan çok şeyler bekleyen «hür teşebbüs erbabı», döviz tahsislerinin azalmasını ve elektrik, demir, çelik gibi sınaî faaliyetleri bir hayli etkileyen malların fiyatlarının yükselmesini herhalde büyük hayal kırıklığı ile karşılayacaktır AP ile flört eden sendikacılar, devlet teşebbüslerinin ücret artış talepleri karşısında ateş püskürmesi üzerine, greve gidip gitmemek konusunda hayli şaşıracaklarını ve şaşkınlıklarını işçilere anlatmakta hayli güçlük çekeceklerdir Tarım kesiminde üreticiler, gelecek yıl çok çekingen bir iktidar bulacaklardır. Yüksek kademe memurlarını dolaylı yollardan tatmin etmek şartıyla, her zaman ilk önce harcanan memur kütlesi için ise bir şeyler söylemeyi lüzumsuz buluyoruz. Temenni edelim ki, kötü mahsul yılı, işçi dövizlerinin azalması ve işçi talebinin durması gibi etkenler, güçlükleri daha fazla arttırmasın.

Görüldüğü gibi, tedbir alınsa da, alınmasa da, ekonomik güçlükler dönemi başlamak üzeredir. Fakat yerli, yabancı uzmanların sözleri az çok dinlenmezse, uçurumun kenarına çok çabuk varılacaktır. Bakalım Demirel. Menderes deneme sinden ekonomik alanda ders alması bilecek mi?

Doğan Avcıoğlu

DEMİREL'İN KONGRESİ

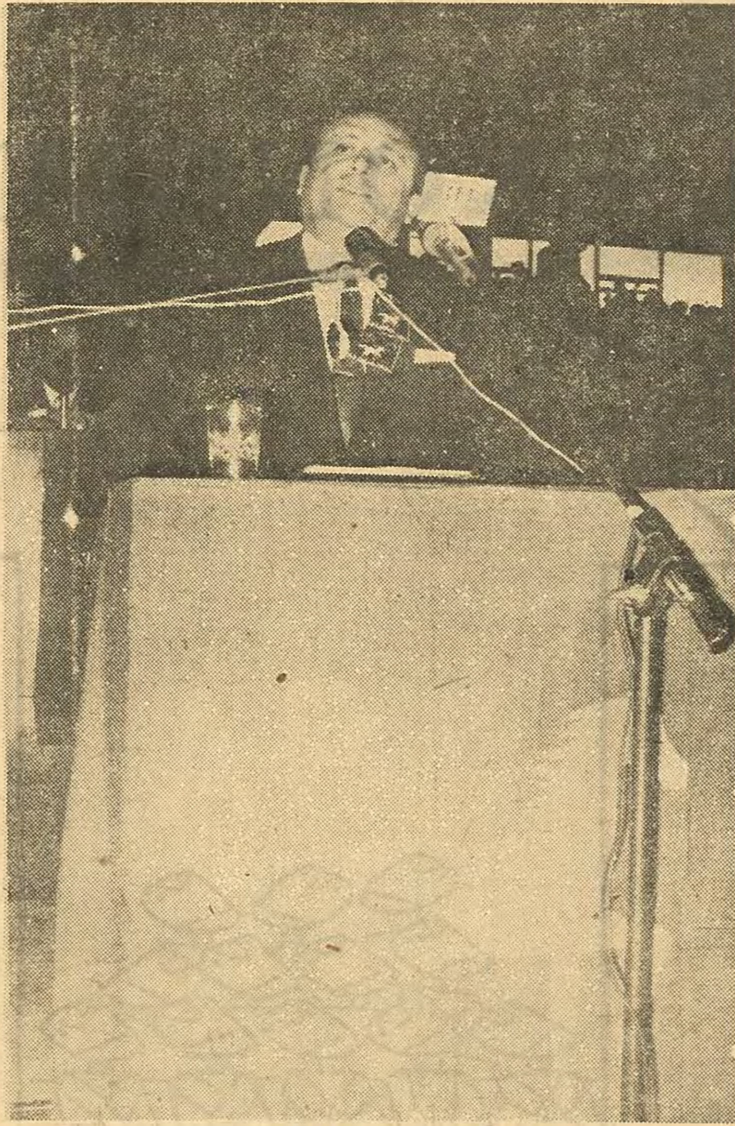
Selim Sırrı Tarcan Spor salonunda, Refik Erduranın deyimi ile **«Türk toplumunun Filipin şartlarına doğru değiştirilmesini, muhaliflerin kodesle cezalandırılmasını, kravat âdetinin yayılmasını ve pilâvın çatalla yenmesini»** savunan AP'nin «medeniyetçiler»i, **«Türk toplumunun 1923 öncesi şartlarına doğru tornistan etmesini, muhaliflerin 31 Mart üslûbunda parelenmesini, kravat âdetinin kaldırılmasını ve pilâvın kaşıkla yenmesini»** isteyen AP.'nin gericilerini eze eze yendiler. Pilâvcı Kadri Eroğan, Demirel'in karşısında, Kasım Gülek'in İsmet Paşa karşısında aldığı kadar bile oy toplayamadı.

Bu sonuç, daha işin başında belliydi. Yalnız Demirel'in mayolu kız önünde resmini basmak ve masonluk iddialarını tekrarlamakla bir sonuç alacağını sanan Yeni İstanbul ve Prof. Osman Turan hayal kurmaktaydı. Seçimlerin kaderini, mukaddesatçılık, masonluk, Elmalı Hoca v.s. tâyin etmiyordu. AP'de söz sahibi toprak ağaları, yerli-yabancı büyük şirketlerin taşra bâyileri ve kompradorlar idi. Bunların ise Elmalı Hoca hayranlığı ve mukaddesatçılığı, keselerinden çok sonra geliyordu. Demirel, taşra burjuvazisini ve kompradorları keselerinden yakalamayı bilmişti. O halde Demirel, tam başarı sağlayacaktı. Nitekim sağladı. **«Adalet Partisi sandıktan çıktı... Fakat Genel Başkan kasadan»** diyen Serdengeçti, bu gerçeği dile getirmektedir.

Kongre, sonuç hakkında hayale kapılmayan Necip Fazıl'ın daha işin başında yazdığı şekilde geçti. «Adıdeğmez» imzasını kullanmaya başlayan Kısakürek, Kongre için şu kehanette bulunuyordu: «Hükmümüz peşindir ve bunun için Kongre safhalarını takibe lüzum yoktur:

Toplanıldı. Toplantı biraz daha devam edecek. Kanser hastasının burnundaki sivilceleri görmekten ileri geçmeyen tenkitler savrulacak.. Bu tenkitler, iktidar kadrosu tarafından ayni sığlıkta cevaplandırılacak. Demirel ittifaka yakın bir ekseriyetle Genel Başkan seçilecek.. Esasla alâkasız, tumturaklı ve tantanalı lâflar edilecek ve çalımlar yapılacak. Bir zamanlar buzdağına çarpmak üzere Atlantikte keyifli keyifli yol alan Titanik gemisinde çaldıkları valsi andırır şarkılarla, hep ayni sığlıkta (dön baba, dönelim!) boyuna dönülecek.. Nihayet delegeler memleketlerine, Demirel de koltuğuna avdet edecek... Ve bütün tesellilerine kavuşmuş olarak, Demirel kadrosu (icrayı hükûmet) eylemekte devam edecek...

Genel İdare Kurulu katarı, kuvvetli lokomotifler yerine, konforlu vagonlardan tertiplenecek. Demirelin zekâdan fazla kurnazlıkla tasfiye etmiş göründüğü milliyetçi ve mukaddesatçı cephenin mahzun ve mağmum tipleri birer köşede kalacak.»

Demirel, AP Büyük Kongresinde
Kudretini tescil ettirdi...

Kongre. gerçekten Necip Fazıl'ın bu sözlerine uygun biçimde geçti. En fazla yıprandığı sanılan Diyanet İşleri ile görevli Devlet Bakanı Refet Sezgin bile Kongreye seslenmek cesaretini buldu ve epeyce alkış topladı. AP Kongresinde, Elmalı Hoca'nın borusu ötmüyordu, sermayenin borusu ötüyordu.

Muhalefet lideri Prof. Osman Turan, kolayca perişan edildi. Politika bilmeyen bu Genel Başkan Yardımcısı, Hükûmetin «başarısız, beceriksiz ve liyakatsız» olduğunu, aşırı sola müsamaha gösterdiğini söylüyor ve Hükûmetin «ilim adamlarından ve gençlerden bir cephe kurarak, solcuların karşısına dikilmeyişini» ye~yordu. Bu sözlere pek kulak veren olmadıysa da, Demirel, Talât Asal ve Kemâl Bağcıoğlu, Yassıada'dan çıkma bu profesörü ciddiye alarak uzun uzun cevaplandırdılar.

Kongrenin bir özelliği, AP.'lilerin yavaş yavaş eski ürkekliklerinden kurtulup iktidar sahipleri havasına girmeleriydi. Delegelerin çoğu göğüslerinde Demirel'in resminin yanı sıra Menderes'in fotoğrafını taşıyorlardı. Yüksel Menderes, omuzlara alınarak Kongrede tur attırılıyordu. «Gözlerime bak anlarsın» ürkekliğinden, açık gösteri dönemine gelinmişti. Temelli Senatörlüğün kaldırılması isteniyordu. Temsilciler Meclisi üyesi Ercüment Basa, «Diktatör senatörler, parlamentodan ne zaman çıkacaklar» diyordu. Ünlü İhsan Ataöv, Türk gençliğinin antiemperyalist gösterilerini kırmak için AP'li milis kuvvetleri neye kullanılmaz buyuruyordu: «Kızılayda dört kendini bilmez, meşru kuvvetlere, iktidara karşı hareketlerde bulunduğu zaman neden Genel İdare Kurulu benim AP'li gençlerimi ortaya çıkarmadı?»

İsviçrede mühendislik okumuş Kayserinin becerikli müteahhidi Feyyaz Köksal, neredeyse lâikliğin ilgasını istemekteydi. Köksal'ın Anayasa değişikliği gerektiren teklifi şuydu: «Yüzde 99'u müsülman olan Türkiyede din hürriyetinde eşitlik sağlanmalıdır. Bu eşitliğin azınlıklara dahi verdiği haklar kadar biz müslümanlar da hakkımızı istiyoruz. Kısacası onlardan geri kalmak istemiyoruz.» Ercüment Basa ise, Demirel'in izinden giderek «hür teşebbüs» güçlerinin gerektiğinde darbecilere karşı silâha sarlacağını belirtiyordu: «Sokak grubunu iyice tanımak ve gerektiği zaman onlara karşı koymak zorundayız. Bir gün bir satılmış radyoda (Dikkat! Dikkat!) diye konuşmaya başlarsa, ona gereken dersi verecek güçteyiz». 27 Mayısta tam siper yapanlar, artık kabadayı kesilmişlerdi.

Mini etekli şık hanımlarla başörtülüleri bir araya getiren Kongrenin başka bir özelliği, delegelerin bazı kelimeler karşısında gösterdiği reflekslerdi. «Cenabı Hak» ve «Menderes» sözleri geçti mi, salon alkıştan yıkılıyordu. 27 Mayıs, İnönü ve komünizm sözleri ise aleyhte sert protestolara yol açıyordu.

Demirel, bol Allah kelâmı ederek kendini çılgınca alkışlattı. Masonik ifadeyle «dul kadının çocuğu» geçen kongrede de pek etkili olan bu silâhı bol bol kullandı. Bunun dışında Demirel, fazla önemli yeni bir şey söylemedi. «Muarızımız ve aşırı solun propaganda mekanizması dehşettir. Bizim ise propagandamız yok gibidir. Propaganda karşısında **ezilmemeli, yılmamalıyız»** diyerek sola büyük bir iltifatta bulundu. Amerikanın dümen suyundan kurtulursak kapitalizmin zayıflayacağını ve solun güçleneceğini, bu sebeple Amerikaya bağlı kalma zorunluluğunu belirtti: **«Türk milletinin kalbinde Birleşik Amerikaya karşı bir nefret duygusu yaratarak Türkiyede Birleşik Amerika ve NATO ittifaklarının hissi zeminini çürütmek» istemektedirler.**

«Dış politikadaki bu köklü değişmenin iç politikada aşırı sola çok müsait bir faaliyet zemini hazırlayacağı da ayrıca düşünülmektedir».

Demirel, bu arada. ikili anlaşmaların açıklanamıyacağını ve ikili anlaşmalarda yapılacak değişikliğin, onu günün şartlarına uydurmaktan ibaret kalacağını açıkladı: «Meriyet müddeti Kuzey Atlantik Andlaşmasının mer'iyet müddetine bağlı olan bu anlaşmaların Kuzey Atlantik Andlaşması feshedilmeden veya Türkiye bir başına bu andlaşmadan ayrılma kararı vremeden önce açıklanması bahis konusu olamaz».

İkili anlaşmalar konusundaki müzakereler, anlaşmalar «iddia edildiği şekilde istiklâlimizi köstekledıği için değil. günün şartlarına uydurulmak için» yapılacaktır.

Bütün bunlar bilinen şeylerdir. Bütün bu bilinen şeyler arasında AP. Kongresi, Demirel'in kudretini tescil etmekten başka bir yenilik getirmeden son buldu.

AT'TAN UTANMAK

Güneş mi diyorsun, güneş bile gerçekçidir,
Çok musun karanlık,
Doğmaz ki.
Kalk hele hele, kalk hele,
Aydınlık üzre, boy boy,
Dağların yüksele.

Yeşil ki iyiyi söyler hep, kötüyü söylemez hiç,
Ama seni, bak kaç yüzyıldır,
Övmez ki.
Kalk hele hele, kalk hele,
Bir yolda, bir baltada, bir suda, bir kazmada,
Gücünü türküle.

Yağmurlar, gök bağışlamasıdır,
Çalışmalarını, çalışmamalarını yeryüzünün,
Yağmaz ki.
Kalk hele hele, kalk hele
Çirkinin gözleri açılsın,
Kırkbin köylük güzele.

Veremez içerdekiler, alamaz dışardakiler,
Kara ağızlarına bu toprak,
Sığmaz ki.
Kalk hele hele, kalk hele,
Bir kap ki, gecesinden,
Sığsın avucuna bu hergele.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

siyasî notlar

PETROL ARAŞTIRMASI

Tural hikâyesi, ihtilâl lâfları ve AP. Kongresi gürültüleri arasında Meclisteki «Petrol Araştırması» meselesi dikkati çekmedi. Halbuki petrol işi, iktidar-muhalefet mücadelesinn en önemli konularından birini teşkil etmeye namzettir.

Meseleyi, CHP adına Grup Başkanvekili Turhan Feyzioğlu tam bir açıklıkla ve çeşitli yönleriyle ortaya koydu:

1. Petrol boru hattı: Yaklaşık olarak 340 milyon liraya mal olacaktır. Hat, işletmeye açılmak üzeredir. Hat yılda, takriben 42 milyon lira amortisman ve 85 milyon lira kâr sağlayabilecektir. Böylece TPAO, boru hattından her yıl 127 milyon lira yeni yatırım kaynağı elde edebilecektir. (Bu hesap Devlet Yatırım Bankası tarafından yapılmıştır).

Şimdi boru hattının, AP iktidarınca düşünüldüğü gibi, yüzde 49 hissesi özel sektöre devredilirse, TPAOnun yılda kaybedeceği kaynak 60 milyon lirayı aşacaktır.

Hisse satışından bir defaya sağlanacak 170 milyon liraya karşılık, 10 yılda 600 milyon lira hediye edilmektedir. Üstelik boru hattının gerekli finansman ihtiyacı, ancak devlet teşebbüslerine kredi veren Devlet Yatırım Bankası tarafından karşılanmıştır. Feyzioğlu, Devlet Yatırım Bankasının finanse ettiği bir işe, özel teşebbüsü ortak almanın sakıncalarını şöyle anlatmıştır: «Devlet Yatırım Bankası, sermayesinin yüzde 49'u özel şahıslara devredilecek bir şirkete kredi açamıyacağı için, hisse senetleri devredilirse, Devletten alınan kredinin geri verilmesi gerekeceğini ileri sürenler vardır. Bu takdirde, TPAO, millet parası ile yapılmış büyük bir eserin yarı hissesini özel şahıslara satarak 170 milyon lira gelir sağlayacak, fakat Devlet Yatırım Bankasından aldığı 145 milyon lirayı iade etmek gibi bir hukukî ve ahlâkî mecburiyetle karşılaşacaktır.

İzmir rafinerisi için gerekli kaynağın hisse senedi satışından elde edileceği iddiasına gelince, biraz önce gördük ki, boru hattı yılda Türkiye Petrollerine 127 milyon lira kaynak sağlayacaktır. Rafineri inşaatına bir yılda sarfedilecek paranın hemen hemen tümü boru hattının bir yılda sağlayacağı kaynaklarla karşılanabilecektir. Kaldı ki, Türkiye Petrolleri bu kadar kârlı ve inşası millet parasıyla tamamlanmış bir eseri satışa çıkarmadan da, çeşitli yollardan finansman kaynağı sağlayabilir. Her halde en zararlı yol, on yılda 1 milyarın çok üstünde bir kaynak yaratacak olan bir eserin yarısını özel kişilere devretmektir.

Petrol konusunu inceleyenlerin ilk karşılaştıkları gerçeklerden biri, petrol boru hatlarının petrol sanayiinde hâkimiyet sağlamak bakımından taşıdıkları önemdir. Yabancı şirketler, evvelâ bu boru hattının inşasının fayda sağlamıyacağını iddia etmişler, daha sonra devletçe inşasına karar verilince, ortak olmak isteğinde bulunmuşlardır. Bu davranış, tek başı-

REJİM MESELESİ

Trakya'dan dönen Tural, araba vapurunda «Bize bir diyeceğiniz var mı» diyen gazeteciye. «Sadece her zamankinden daha iyi ve kuvvetliyim O kadar» cevabını vermiştir.

Muhakkak olan, uzun süre İlhami Soysal olayını yokmuş sayarak girişilen geziler, Ankara siyasî çevrelerinde pek normal sayılmamış ve partiler arasında bir yakınlaşmaya yol açmıştır. Siyasî partiler arasında rejimle ilgili yakınlaşmanın öncülüğünü İnönü ele almıştır. Sunay'a ve Demirel'e yaptığı ziyaretlerle, İnönü, onların da desteğini kazanmakta güçlük çekmemiştir. Nitekim Demirel. CHP'ye çatmanın büyük alkış sağladığı toplantıda, İnönü'nün bu çabalarını kapalı bir ifadeyle belirtme ihtiyacını duymuştur: «Hürriyet düzeninin korunmasında ana muhalefet partisinin bizden farklı düşünmesine imkân görmüyorum. Siyasî görüşlerimiz arasında derin farklar vardır. Ama hür demokratik düzenin ve Anayasa nizamının yaşamasında farklı düşüncelerin olabileceğine ihtimal vermiyorum».

Bu şartlar altında, bütün ısrarlı dedikodulara rağmen, kimsenin bir maceraya teşebbüs etmesini beklememek gerekir. Yalnız huzursuzluğu giderecek tedbirin alınmasında gecikmeler, bu dedikoduların uzamasına yol açacaktır.

Turhan Feyzioğlu
İyi savundu

na yeter derece anlamlıdır.

(Ham petrol boru hatları ve petrol endüstrisinde rekabet) adlı eserinin daha ilk sayfasında, L. Cookenboo, petrol alanındaki hâkimiyetin, taşıma araçları ve boru hatları yoluyla kurulduğunu açıklıyor. Amerikan ilim adamı, yüzyılımızın başlarında, Standard Oil Company (Rockefeller) adlı şirketin, boru hattına sahip olmak suretiyle, Kuzey Amerikanın bütün petrol endüstrisinin boğazını sımsık yakalamış olduğunu söylüyor ve bu şiketin bir Amerikalı senatör tarafından milletlerarası kanun tanımaz kuruluş olarak vasıflandırıldığını hatırlatıyor. Boru hattı, petrolde hâkimiyetin etkili bir aracıdır. Türkiye Petrolleri bunu elinde tutmalıdır... İnancımız odur ki, petrol boru hattı, özel kişilere devri düşünülemiyecek olan ve devredilse bile bir gün tekrar devletleştirilmesi gerekecek derecede hayatî bir yatırımdır.»

2. Yabancı rafinerilerin genişletilmesi: Nazarî kapasitesi 3 milyon 200 bin ton olan Ataş Rafinerisinin kapasitesinin 4,5 milyon tona çıkarılmasına ve tesislerin bu tarzda genişletilmesine izin verilmiştir. İpraş'ın da yıllık kapasitesinin 1 milyon tondan 2 milyon 200 bin tona çıkarılması kararlaştırılmıştır.

Genişleme istenirken, yüksek fiyatla petrol ithal eden bu şirketlerden, serbest rekabet fiyatlarından ithalât yapmaları dahi istenmiş değildir.

Petrol rafineri sanayii çok kârlı bir iştir. TPAO'nun kendi başına kuracağı bir rafineri, ayrıca çok ucuz fıyatla aldığı petrolü işleyecektir.

Rafineri kapasitelerinin genişlemesi, geniş dağıtım şebekesine sahip olan yabancı şirketlerin karşısında TPAOyu güç durumda bırakacaktır. Üstelik mevcut anlaşmalara göre, Petrol Ofis önce İpraş'ın, sonra TPAO'nun kendi imkânları ile kuracağı rafinerinin ürünlerini satmak durumundadır! Millî çıkarlar açısından yabancı rafinerilerin genişlemesine müsaade etmek, hâtalı olmuştur.

3. Ataş'ın vergi muafiyeti: Kapasitesi 4,5 milyon tona çıkarılacak olan bu yabancı rafineri kâr göstermeyip, bir kuruş Kurumlar Vergisi ödememektedir. Bu, Petrol Kanununun boşluklarından yararlanmakla mümkün olmaktadır. Bir takım ustalıklarla, rafinaj kârları, arama zararlarına mahsup edilmekte ve vergiden kurtulunmaktadır.

Feyzioğlu, bu konudaki sözlerini şöyle bağlamıştır: «Ataşın bu durumuna çare bulmak lüzumu ortadayken, şirketin faaliyetlerini daha da genişletmesine izin vermek ve bu izni vermeden önce pürüzlü noktaları halletmemek, millî menfaatlerimizle bağdaşmaz inancındayız.»

4. Petrol fiyatları: Caltex yüzde 10, Ataş'a ortak yabancı şirketler ise yüzde 18 civarında indirime razı olmuşlardır. Ama TPAO Millî Savunma ihtiyaçları için yüzde 27 indirimle petrol ithal etmiştir.

En ucuz fiyatla petrol ithal etmenin yollarını bulmalıyız.

5. Petrol Kanunu değişikliği: Geçen dönem kanunlaşamayan Petrol Kanunu değişikliği, CHP tarafından yeniden Meclise getirilmiştir. Teklif, Maliye Komisyonuna takılmıştır. Hükûmet, 1966 Nisanına kadar bir tasarı getireceğini vaad ederek mehil istediği halde, böyle bir tasarı henüz Meclise gelmiş değildir.

Feyzioğlu, Petrol Kanunu konusundaki sözlerini şöyle bağlamıştır: «Ben eminim ki, ciddî ve hislerden uzak bir inceleme, hepimize ruhsat tahdidi, saha tahdidi, tükenme payı, Devlet hissesi, yabancı şirketlerin vergilenmesi, kapalı sahaların millî kuruluşlarımıza tahsisi, Beşinci Bölgedeki millî haklarımızın korunması ve bütün diğer önemli noktalarda Petrol Kanununun millî menfaatlere uygun hâle getirilmek üzere değiştirilmesi gerektiği gerçeğini bir defa daha gösterecektir.»

Petrol konusundaki «Meclis Araştırması» teklifine AP de katılmıştır. Temenni edilir ki, Meclis Araştırması, meseleyi uyutmanın bir yolu olmasın.

Sosyalist Strateji Tartışmaları

Ön plândaki sosyalistlerin dahi, sosyalist teoriyi bir tahlil metodu olarak kendilerine yeterince maledemeyişi, bir fikir kargaşalığına yol açmış bulunuyor Bütün açıklığa varma çabalarına rağmen, bu

vuzuhsuzluk sürüp gidiyor. Hattâ bu çabalar, bir tartışma geleneği de olmadığı için, kolayca kötü niyetlerle suçlanıyor!

Siz istediğiniz kadar, demokratik devrim, feodalitenin tam tasfiyesi ve tam bağımsızlık anlamına gelmektedir diye yazınız, sosyalist terminolojide bunun anlamı iki kere iki dört eder kadar açıktır diye yırtınınız, ön plândaki bir sosyalist arkadaşımız, bir taraftan ikinci kurtuluş savaşı derken, öte yandan «biz demokratik devrimi, hemen hemen tamamladık» iddiasında bulunabilmektedir! O halde niye ikinci kurtuluş savaşı?

Yine ön plândaki bir başka arkadaşımız, statik plânda Euclide mantığı ile düşündüğü ve diyalektiği rafa kaldırdığı için, sosyalist teori ve eylemin temel özelliğini teşkil eden «aşama» kavramını düşüncelerine geçiremediği için, sosyalist açıdan hayli yanlış değerlendirmelere ulaşıyor.

Diyor ki, «orta tabakalarla güç birliği yapmak için, sosyalist neden bulunduğu yeri terkedecektir? Terkederse, sosyalist çizgiyi muhafaza edemez ve yozlaşmayı önleyemez». Arkadaşımız bizi af buyursun, bu görüş hiç mi hiç sosyalistçe değildir. Zira sosyalizmin inşasını diyalektik bir gelişme içinde düşünmemektedir; bir engeli atlar atlamaz, hemen sosyalizm denizine ulaşılacakmış gibi fikir yürütmektedir.

Sosyalist, bilimsel teorinin ışığı altında hangi aşamada bulunduğunu, sınıflar arasındaki kuvvet ilişkisinin ne olduğunu iyi değerlendirdikten sonra, önünde atılacak ilk devrimci adımın, öteki sınıf ve tabakalarla işbirliği yapmayı gerektirdiği sonucuna varırsa, sosyalist çizgiden ayrılmış olmaz, aksine tam sosyalist çizginin içinde bulunur. Bugün, arkadaşımızın da kabul ettiği gibi, emekçi kütlelerin bilinçlenmiş olmaktan çok uzak ve devrimci tecrübeden yoksun bulunduğu bir noktada, dünyanın en güçlü emperyalizmine karşı mücadele etmek isterken, bütün antiemperyalist güçleri toplayacak nitelikte devrimci bir programla ortaya çıkmak sosyalistliğin ta kendisidir. Sosyalist teori, bunu emretmektedir. O noktada gerekli büyük devrimci adım daha atılmadan önce, bu ilk adımı atmaya hazır sınıf ve tabakalara, «Efendim ben sosyalistim, iki devrimci adımı bir anda atmak isterim. Bir adımda iki adım atmazsam, sosyalizmden tâviz vermiş olurum, sosyalizmi yozlaştırırım. Siz de adamsanız, gelin hop deyip bir adımda iki adım atınız. Atamaz mısınız? O halde haydi güle güle» demek, kâğıt üzerinde çok parlak gözükse de sosyalizme aykırı bir davranıştır. Sosyalistlik, belli bir aşamadaki devrimci güçlerden kendini tecrit etmek değil, aksine o aşamadaki devrimci güçlerin en bilinçli kanadı olarak, birleştirici ve sürükleyici rol oynamaktır.

Sosyalizme, diyalektik bir süreç içinde aşama aşama varılacağını unutan arkadaşımız, «Emperyalizmden ve kapitalizmden hoşnut olmamakla beraber, sınıf nitelikleri sosyalist olmaya yeterli bulunmayan tabakalar, (sosyalist) örgütü destekledikleri ölçüde, kurtuluşun sağlam yolunu bulmuş ve ileride her türlü yozlaşma ihtimalinden uzaklaşmış olurlar» demektedir. Yâni arkadaşımız, «sınıf niteliklerinin sosyalist olmaya yeterli bulunmadığını» söylediği tabakaların, «sosyalizmi tam desteklemesini» istemektedir! Hem sosyalist olması mümkün değil, hem de sosyalizmi tam destekliyecek... Çelişme açıktır. Arkadaşımız, «Destekleyemezlerse, napalım, yolları açık olsun» sonucuna varmaktadır. Yâni sosyalistleri, öteki antiemperyalist güçlerden tecrit etmeyi, sosyalizmin gereği saymaktadır! Ne var ki, en ünlü teorisyenler, böyle bir tutuma «sosyalizmin çocukluk hastalıkları» teşhisini koymaktadırlar.

Arkadaşımızın ara tabakaları küçümsemek için verdiği örnekler de, tezini desteklemekten çok uzaktır. Sukarno ve Nukrumah'ın devrilmeleri, ülkelerini emperyalizme peşkeş çektikleri için değil, aksine emperyalizme karşı cephe aldıkları için vuku bulmuştur! Yâni bunlar, her şeyden önce emperyalizmin büyük gücünü gösteren iki örnektir. Solun, 10 milyondan fazla oy aldığı Endonezya'da, birkaç günde çöküverişi, işlerine gelmeyince bir takım karşı güçleri küçümseyiverenlerin dikkatle düşünmeleri gereken bir olaydır. Burgiba'nın Tunus'u ise, başından itibaren emperyalist ilişkiler içinde kalmak şartiyle müzakere yoluyla politik bağımsızlık elde etmiş özel bir durumdur.

Gelelim Mustafa Kemal'e... Bir bağımsızlık hareketi, belli güçlerle, belli bir dönemde amacına ulaşamadı diye, bu güçlerin her dönemde başarısızlığa uğrayacağını evrensel ve değişmez bir kanun olarak ileri sürmek, bilimsel bir davranış değildir. Hele sosyalistçe hiç değildir. Dünya şartları çok büyük ölçüde değişmiştir. Dünya kuvvet dengesi, 40 yıl öncesine nazaran çok farklıdır. İçerde de nüfus, kat kat artan talepleriyle birlikte, 13 milyondan 32 milyona çıkmıştır. Bunlar, diğer unsurlarla birlikte, kapitalizmin iflâsını, bilinçlenmeyi ve radikalleşme

→

A. P. NİN MANZARASI

Adalet Partisi, üstü şişhane altı kaval dedikleri çeşitten bir garip kılıktadır. Bu partinin eteklerinde mason düşmanlığı, itici güçlerinden biridir, ama partinin lideri masondur. Bu parti işçi ve köylünün fakir fıkara takımını peşinde sürükler, ama Türkiye'nin kaymağını yabancı kapitalistlerle birlikte sömürüp şişen komprador takımı partinin başını çeker. Bir yanda gerçekten mutekit olanlar partiyi gözü açılmamış sığırcık yavruları gibi destekler, öte yanda Allah iman, islâm kavramlarını oy goygoyculuğu için kullanan zındıklık şampiyonlarının sahteciliği ayyuka çıkar. Özel teşebbüsçüyüm diye ortaya çıkan parti kodamanları Devletçiliği kullanarak Hazine yağmacılığına çıkar.

Dersaadette alafrangalık peşinde koşan AP takımının hikâyelerini sosyete sütunlarında okur Anadolu halkı... Paris'te giyinip İsviçre'de tedavi olan, Londra'da tur atıp Batı Almanya'da kurtlarını döken komprador takımı, Avrupa'nın Jet Sosyetesine taş çıkartacak bir yaşayış içindedir.

Brigitte ile Günther Sachs'ın zıpırlığını gölgede bırakacak nice sefahatin, içinden çıkıp da Anadolu kasabasına varan göbekli komprador, çarşaflı kadınların yollara dökülüp kendisine selâm durduğunu görür. İstanbul'daki apartımanında ezan sesinden rahatsız olanlar, taşranın yollarında kurbanlar ve tekbir sesleriyle karşılanır. Bu acayip cümbüş içinde Adalet Partisinin utanmazlık kaptanları, «İdare edeceksin, sömüreceksin...» ilkesinin bütün gereklerini mesleklerine sâdık iş adamı düzeniyle yerine getirirler.

AP'li fakir fıkaranın haberi yoktur bunlardan. Onlar sahteciliğin farkında değillerdir. Avrupa'ya çengel atmış ve Amerikan kapitalistiyle kader birliğine girmiş zengin azınlığın, ne yaşayışından nasipleri vardır, ne de iktisadî konulara ilgileri... Okudukları gazetelerdeki Kısası Enbiya ile, saçma sapan ve yalan haberlerle donatılmıştır kafaları. Onlarla gerçekler arasında örülmüş duvarları kendi kendilerine yıkacak güçleri de yoktur.

Adalet Partisinin eteklerindeki Nurcular takımı da kendilerine en çok tâviz veren bu partinin kuyruğuna yapışmış giderler. Seslerini fazla yükselttikleri zaman kulakları çekilir.

— Susun işleri bozmayın. Askerlerin gençlerin sabrını taşırmayın, biz zaten durumu zor idare ediyoruz... diye.

Adalet Partisinin alt kademesindekiler partinin tepelerinde yürüyen satış mu amelelerinden uzaktadırlar. Gerçekten vatansever yüzbinlerce aile, farkında olmadan vatan satıcılarını desteklerler. Dindar görünen din sömürgenlerinin, imanlı maskesi takmış imansızların peçelerini aşağı indiren ve onları sahte görünüşlerinden soyarak gerçek kimliklerini ortaya döken kişilerin seslerine kulakları tıkalıdır.

Bu memleketi gerçekten seven insanlar da Türkiye'nin en çok oy alan partisindeki bu hazin hali acıyla seyrederler.

Adalet Partisinin yuvalandığı İmam ve Hatip Okullarıyla Kur'an ve Hafız kurslarında yetişen gençler de Türkiye'nin ve Dünyanın gerçeklerinden uzaktadırlar. Bu pırıl pırıl yürekli köylü çocukları iktisattan, yeni sömürgecilikten, Amerika'nın Türkiye'deki oyunlarından Türkiye'yi yabancı kapitalistlerle işbirliğinde soyanlardan habersizdirler.

Doğrusunu isterseniz yabancı kapitalizm Türkiye'de kumpasını iyi kurmuş ve bu kumpasa Adalet Partisini bütünüyle bağlamasını bilmiştir. Büyük kapitalin desteklediği kadro, bütün yetkileri eline geçirmiştir. Bu kadronun karşısında olanların muhalefeti cılızdır, yetersizdir. Yörüngesine oturmamıştır. Çünkü hem komprador politikasını gütmek, yabancı kapitalizmin himayesine sığınmak ve hem de kompradorlara ve yabancı kapitalizme kafa tutmaya çalışmak çelişmeli ve tutarsızdır, mantık dışıdır.

Böylece Adalet Partisinin eteklerinde dalgalanan şuursuz bir muhalefet ne istediğini bilmeden bir zaman sürünecektir Taa ki iktisadî meseleleri yerli yerine koymasını bilen cesur ve namuslu halk çocuklarını buluncaya kadar...

Şimdilik büyük ve zengin şehirlerde çalgı, cengi, sefahat ve halkı soymak mesleğinde şampiyon olanlar, üç beş besmele çekip islâmı sömürerek oyunlarına devam edeceklerdir.

Ve eninde sonunda gene bu millete ve bu memlekete yazık olacaktır.

Bugün Türkiye'de Adalet Partisi demek kayıtsız şartsız Amerikan güdümüne girmiş bir siyasî parti demektir. Partinin «Silsile-i Meratibi»nde en üstte Amerikan kapitalistleri, onun altında bizim yerli kompradorlar, onun altında ağalar, onun altında fakir fıkara çiftçi köylü, esnaf, işçi takımı bulunmaktadır. Ve bu düzeni bozacak güçte herhangi bir muhalefet rüzgârı şimdilik yoktur.

«Amerika'ya selâm, kongre tamam» diye bitecektir bütün tartışmalar ve çatışmalar.

İlhan Selçuk

eğilimi göstermeyi sağlayan yeni unsurlardır. Bunları hesaba katmadan, soyut plânda karşılaştırmalar. sâdece aldatıcı sonuç verir. Bu mantıkla, bazı burjuva ideologların yaptığı gibi. «En geniş proleterya sahip, en sanayileşmiş ülke olan ABD sosyalist olmadı, o halde proleterya sosyalizmden yana değildir» gibi acayiplikler bile savunulabilir.

Anlaşılıyor ki, sosyalist strateji sorunlarını daha uzun süre tartışacağız. Zira sosyalist örgüt yöneticileri dahi, sosyalist teoriyi hazmetmeden ve ciddî bir stratejiden yoksun olarak yola çıkmışlardır. Bir sosyalist hareketi yozlaştıracak ve yıkacak en büyük tehlike budur. Buna karşı direnen ve sağlam bir sosyalist strateji ortaya koymaya çalışan kişilere kızmak, «Vay, bizi yıkmaya çalışıyorlar» gibi vehimlere kapılmak, sıhhatli bir tutum değildir. Arkadaşlarımız, tuttukları yoldan bu kadar emin olduklarına göre, karşı görüşleri iyi anlamadan, birkaç satırla. gelişigüzel cevaplandırma yerine, neden ciddî bir tartışmadan hâlâ kaçınırlar, doğrusu anlayamıyoruz. Bu arkadaşlardan hiç değilse şunu rica ediyoruz: Ne kadar sert olursa olsun, sosyalist eleştiriyi yıkıcılık saymak şeklindeki tahammülsüzlükten lütfen kurtulsunlar. Bundan en çok yararlanan kendileri olacaktır.

Fanta Gazozu

20 bin ton narenciye alacağını büyük ilânlar vererek açıklayan Fanta gazozu peşindeki bizim Coca-Cola'cılar, yalnız portakal şartnamesi yayınladılar. İlânlardaki mandalina ve limondan söz yok. Şartnamede tabiî, 20 bin ton mübayaa yapacaklarını da yazmaktan kaçınmışlar.

YÖN'de evvelce de teferruatı ile yazdığımız gibi, bütün bunlar Yabancı Sermaye Komitesinin kabul ettiği Fanta gazozu imâl müsaadesini Maliye, Ticaret ve Sanayi bakanlarından kurulu üçlü komiteden geçirebilmek için. Bereket ki komitede Mehmet Turgut, gazozcu yabancı sermaye ile kalkınma olamıyacağını bilmekte ve direnmekte. Turgut. İstanbula müfettişler göndererek gazoz işinin nasıl bir aldatmaca olduğunu inceletmiş ve öğrenmiş. Yalnız Adanalı Has ailesini ilgilendiren bu işte, Adanalı Ahmet Topaloğlu büyük çaba gösteriyor. Kimin kazanacağı belli değil.

Coca-Cola'nın amacı, Türkiyeyi Arap ülkelerine çevirmek, Coca-Cola Arap ülkelerinde 29 şişeleme fabrikası kurmuş. 139 bin Coca-Cola bayiine sahip. Arap ülkelerinden sonra, şimdi Türkiyeyi istilâ etmek istiyor. Ve bir de Orta Doğuya ihracat yapacağı aldatmacasını ileri sürüyor!

Araplar dahi İsrail'de bir şişeleme fabrikası kurmaya kalkıştığını vesile ederek, Coca-Cola'dan kurtulmaya çalışıyorlar. Biz ise, Coca-Cola'yı çeşit çeşit gazozlarıyla sokmaya uğraşıyoruz. Yazık...

Atatürk'ün Bursa Nutku, Demirel ve Öğretmenler

Mersin'de Atatürk'ün konuşmalarını - bu arada Bursa Nutkunu - banda alıp köylerde dinletmek isteyen 7 öğretmen, valinin emri ile açığa alındı. Ankaradan gelen müfettiş, olayı tahkik edecektir. Vali, Bursa Nutkunu banda alan öğretmenlerin komünist propagandası yaptıkları kanısındaymış!

Meğer Başbakan Demirel'i bile pek sinirlendiren Bursa Nutku, 1950 yılından önce D.P. Kongrelerinde okunurmuş! Bu konularda iyi bir araştırıcı olan Reşit Ülker, bir basın toplantısı düzenleyerek bu gerçeği açıkladı:

— Bu nutuk. 1947'de, yâni CHP iktidarı devrinde yayınlanmış, ne itiraza uğramış, ne de hakkında takibat yapılmıştır.

— Bu nutuk Ankara Ziraat Fakültesinin cephesinde Atatürkün heykelinin arkasındaki taşlar üzerinde yazılıdır.

— 21 Temmuz 1949'da İzmirde Ankara Palas salonlarında Demokrat Parti İl Kongresinde Şeref Balkanlı'ya Celâl Bayar tarafından (Atatürkün Bursada söylediği tarihî nutuktur) diye verilerek okutturulmuştur.

— Bu nutuk tesbit edilemiyecek kadar çok yerde yayınlanmış, hiç bir takibat görmemiştir.

— 1958'de nurcuların irticai hareketleri ve bütün gazeteleri tehdit etmeleri üzerine Ulus'ta yayınlanmış, Ankara Savcılığı bu yayın hakkında soruşturma açmış ve fakat Menderes'in 1949'da İzmir Demokrat Parti Kongresinde okunduğu halde, takibat yapılmadığını öğrenmesi üzerine soruşturma durdurulmuştur»

Ama Başbakan Demirel, Bayar ve Menderes'in okuttukları Bursa Nutkunu, ille de suçlu sandelyesine oturtma çabasındadır. AP. Büyük Kongresinde yaptığı konuşmada da, uzun uzun -hos olmayan bir üslupla- Bursa Nutkunu ele almıştır:

«Şimdi onun büyük adı, sokak çatışmalarına ve her türlü karışıklıklara yol gösteren devlet anlayışını, kanun hakimiyetini, toplum içinde asayiş ve inzibat fikrinin yıkılmasını tavsiye eden bir lider olarak ilân edilmek isteniyor.

Atatürkü karışıklıklara yol gösteren, devlet anlayışını, kanun hâkimiyetini toplum içinde asayiş ve inzibat fikrinin yıkılmasını tavsiye eden bir lider olarak ilân etmek isteyenlerin ellerinde Atatürk'e nisbeti son derece şüpheli bir demeç vardır.

Bu demeç, sistemli tahrik ve teşviklerle harekete geçirilmek istenen mâsum kimselerin karşısına Atatürk'ün bir vasiyeti ve bir direktifi olarak konmaktadır.

Ceza Kanununun Devlet nizamını ve asayişi koruma hakkını, devlet kuvvetlerine karşı ayaklanmayı yasaklayan bütün hükümleri zorlanmak istenmektedir. Atatürke nisbeti mevcut zannedildiği için şimdiye kadar adalet cihazının müsamahası ile karşılanan bu demecin Atatürk ile olan ilgisini kaynaklara kadar inerek incelemek gerekir.

Biz her şeyden önce Türkiyenin bir hukuk ve kanun devleti olduğuna inanıyoruz. Büyük bir devlet ve nizam kurucusu olan Atatürkün Anayasayı temelinden sarsan, devlet kaderine sokağı hâkim kılmak isteyen, anarşiye yol veren, kendi başına ihkakı hakka müsaade eden bir düşüncenin sahibi olmasını mümkün görmüyoruz...

Atatürke nisbeti son derece meşkuk olan bu nutuk, iki yüzlü bir bıçağa benziyor. Bunu ortaya atanlar, yayanlar karşı karşıya gelmiş olan iki mücadele çetesine ayni derecede yararlı olabileceğini düşünmelidirler. Şayet herhangi bir kimse varlığını ispat edebilirse, hangi şartlar altında söylendiğini ve tam konuşmanın ne olduğunu da beraberce ispat etmesi gerekir...

Böyle bir ispat karşısında dahi hukuk devleti ile böyle bir beyanın bağdaşıp bağdaşmıyacağını dahi Türk hukukçularının tartışması ve bir karara varması lâzımdır».

Görüldüğü gibi, Demirel de Bornova Savcısı gibi düşünmektedir. Nutkun Atatürke ait olduğuna inansa bile, onu mahkûm ettirmek istemektedir! Bir Başbakan böyle düşünürse, Bursa Nutkunu suç sayan bir takım valiler ve savcılar elbette çıkacaktır. Fakat aslında Bursa Nutku. anarşiye değil, devrimleri korumaya çağrıdır. Bu devrimler, Anayasamızda yer aldığına göre, Bursa Nutku, Anayasayı koruma direktifidir.

Demirel neden telâş ediyor?

Öğretmenlere baskı

Öğretmenlere yapılan baskının artması üzerine, Türkiye Öğretmenler Sendikası Genel Başkanı Fakir Baykurt, şu bildiriyi yayınladı:

Türkiyede öğretmenlerin meslekî özgürlüğünü zedeleyen idarî baskılar eksilmeden devam ediyor. Çiğnene çiğnene çürük sakıza çevrilen türlü çeşit bahaneler serisine şimdi de Atatürk'ün sözleri eklenivor. Devrimleri «Halka mal olan». «Halka mal olmayan» diye bölmeğe yeltenen zihniyet çok açık bir şekilde hortluyor. 10 Kasımda O'nun Bursa Nutkunu okuyan, hattâ okumak isteyen meslekdaşlarımızın işleri ellerinden alınıyor. Anamurda bu yüzden açığa çıkarılan 7 öğretmen haberdar olduğumuz son bir örnektir.

Bu vesileyle Türk kamu oyuna bildirmek isteriz ki: Türkiyede bilim, sanat ve gençlik gibi öğretim de idarenin keyfi gidişine uymayacaktır. Öğretmenler. her derecedeki okul programının başında yer alan «Millî Eğitimin Amaç ve İlkeleri»ni canla başla uygulayacaklar yeni yetişen nesillere, devrimlerin, yer altı ve yer üstü servetlerin ve ulusal çıkarların, ulusal bağımsızlıklığın bekçiliğini hiç taviz vermeden öğreteceklerdir. Bu hareket yurdumuza çöreklenmiş yabancılarla onların sözcülerine karşı girişilmiş kutsal bir direnmedir. Bu hareketi yürütürken Atatürk her davranışı ve her sözüyle biricik rehberimiz olacaktır. Gerektiği zaman Bursa Nutkunu, gerektiği zaman Büyük Nutku okuyup açıklıyacağız.

Onun ağzından çıkmış her sözün, her hecenin anlamını öğrencilerimize kavratacağız. Bunun dozu ve takdiri, yerinin zamanının tayini öğretmene bağlıdır. Ona karışmak için bu işleri onun kadar bilmek ve onun kadar yurtsever, o n u n kadar m i l liyetçi olmak gerekir. İdarenin yaptığı son uygulama görülmemiş bir anlayışsızlığın eseridir. Hiç bir devir ve ülkede idarenin öğretmenlere saygısızlıkta bu kadar ileri gidebileceğini sanmıyoruz. Görevi, öğretmenin işini kolaylaştırmak olanlar ellerini onun günahsız yakasından çeksinler. Son sözümüz şudur: Türkiye Öğretmenler Sendikası olarak. bu konuda mağdur edilmek istenen her meslekdaşımızı var gücümüzle destekleyeceğiz. Bunun için görevli ve yetkiliyiz.

Samsunlu İngilizce Öğretmeni

Artık öğretmenler, AP il başkanına şikâyet ediliyor ve görevden uzaklaştırılıyor. Samsun 19 Mayıs Lisesi İngilizce Öğretmeni Hasan Kıyafet'ten hoşlanmayan okul müdürü ve yardımcısı, İngilizce hocasını önce AP il başkanlığına şikâyet etmişlerdir! Sonra vali harekete geçirilerek Hasan Kıyafet naklolunmuştur.

Yeni bir İngilizce hocası ihtiyacı da. tabiî, Barış Gönüllüleri sayesinde karşılanmıştır. Ne var ki öğrenciler, yeni hocayı «Go Home» protestolarıyla karşılamışlardır.

Olayı Samsun Öğretmenler Sendikası bir bildiri ile kamu oyuna duyurmuştur: «Amerikan düşmanlığı yarattığını ve sosyalizm propagandası yaptığını ileri sürerek, Samsun 19 Mayıs Lisesi İngilizce Öğretmeni Hasan Kıyafet'i okuldan uzaklaştırıp onun yerine David Boris isimli bir Amerikalıyı verenler, bu metodla mı milliyetçi bir gençlik yetiştireceklerdir? Şu hususu herkese duyurmak isteriz ki. bizlere ne yapılırsa yapılsın, ne isim verilirse verilsin, (Türk öğretmeni vatanını, milletini seven, yeraltı ve üstü servetlerini millî menfaatlere uygun şekilde işletecek zihniyette gençler yetiştirir). İlkesinden asla ayrılmayacağımız Atatürkçülüğü ve Atatürk'ün halkçılık anlayışını öğrencilerimizin benliğine işlemeye devam edeceğiz».

Kültür Müsteşarının Marifetleri

Kendi işleri dışında pek çok işe karışan Kültür Müsteşarının üniversiteler ve bilim kurumları ile de yakından ilgisi vardır.

Geçen yıl Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde hazırlanan ve gerici profesörlere imza ettirilen karşı - beyannameyi - şahsı ile ilgili bir meselenin çözülmesi için - imzalayan Atatürkçü bilinen bir doçenti özel olarak kutlayan Müsteşar. geçen ay yapılan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekan seçiminde de etkili olmak istemiş, Tercüme Bürosunda da çalışan profesörlere telefon ederek «kendi aday»ını seçmelerini istemiştir.

Temmuz ayı içinde toplanan Türk Dil Kurultayında da kendi listesini seçtirmek isteyen, hattâ bizzat Kurultaya kadar gelen Müsteşarın şimdi, Tercüme dergisinde öz Türkçe kullanılmaması için baskı yaptığını, derginin çıkışını tehlikeye soktuğu söylenmektedir.

Kennedy Cinayeti

Kennedy'nin bir komploya kurban gittiği «iki kere iki dört eder» kadar açıktır. Ne var ki Amerikalıların dürüstlük, fazilet ve ahlâk örneği saydıkları Warren Komisyonunun ünlü kişileri, halâ ilk tezlerinde ısrar etmektedirler. Kurulu düzenin bu ünlü kişilerinin kurulu düzeni «sarsıntı»dan korumak için adalete omuz silkmeleri, herhalde bir çok Amerika'lıyı uyaracaktır.

Oswald'ın en azından tek katil olmadığı kesinleştiği halde, Anayasa Mahkemesi Başkanı Earl Warren, şöyle konuşabilmektedir: «Halâ savcı olsaydım ve dâva bana getirilseydi, onu 48 saatte mahkûm ettirirdim. Kimse de sözünü etmezdi». Komisyonun öteki iki üyesi Allen Dulles ve Gerald Ford, «tahkikata lüzum yok» demişlerdir. Bir kurşunun hem Kennedy'yi, hem de Valiyi yaraladığı tezini reddeden komisyon üyesi Senatör Russel da «yeni tahkikata ihtiyaç yok» tezini savunmaktadır.

Beyaz Saray sözcüsü de, Warren Komisyonu Raporunun doğruluğu üzerinde «makul şüphe» uyanırsa, Johnson'un yetkili makamları harekete geçireceğini açıklamıştır. Yalnız Beyaz Saray'a göre, şimdilik Warren Raporundan şüphe etmeyi gerektirecek sebep yoktur!

Anlaşılıyor ki, yetkililer, Kennedy Cinayeti konusunda gerçeği ortaya çıkartmaktan yana değillerdir. Gerçeğin ortaya çıkması, Amerikalı dürüst aydınların, İlhami Soysal'ın başarısını göstermelerine bağlıdır.

Earl Warren
«Savcı olsaydım...»

HAPİSHANEDEN SESLENİŞ

Ankaradaki antiemperyalist mitingin düzenleyicisi Türkiye İş Sendikası Genel Başkanı Cemâl Akın, hapishaneden şunları yazıyor ve bir şiirini gönderiyor:

«Ankara Merkez Cezaevinde 10. Koğuşta tutukluyum. Duruşmamız, diğer sanıklarla birlikte 5.12.1966 günü 3. Asliye Ceza Mahkemesinde yapılacaktır...

Tutukluluğumdan dolayı üzülmüyorum. Fakat hani nerede sosyalist geçinenler? İşçilerden başka ziyaretimize gelinmedi. Bir de gençler.

Ekteki şiirimin değerlendirilmesi dileğimle Yön'e başarılar.

BİZ HALKIZ

Sömürene, sömürgene karşı
Birleşti işçi ve gençlik
Birleşti emekle bilgi
Dile geldi göznuru
Dile geldi alıteri
Dile geldi el emeği
Dile geldi kitaplar
Özgürlük adına
Bağımsızlık adına
Başladı savaşımız
Biz halkız.
Ellerimizde emek nasırı
Ellerimizde kalem nasırı
Biz pırıl pırıl, biz apak
Sömürene, sömürgene karşı
İşte halk.
Gazi olduk, şehit olduk
Kan döktük vatan için
Çalıştık emek verdik
Ter döktük can için
Sömürene, sömürgene karşı
Başladı savaşımız
Biz halkız.
Atacağız sırtımızdan sömüreni
Kovacağız yurdumuzdan sömürgeni
Onlarla bir olanlar alçaktır
Andımız var bizim
Türkiye bağımsız kalacaktır
Sömürene, sömürgene karşı
Başladı savaşımız
Biz halkız.

CEMÂL AKIN

Jonhson'un yargılanması

Amerikan Hükûmeti, Bertrand Russell mahkemesini engellemek ya da mahkemeyi önemsiz bir hâle getirmek için her türlü çabayı göstermektedir. Bunda kısmen başarıya da ulaşmış, dört Afrikalı devlet başkanı, Bertrand Russell barış tesisinden istifasını vermiş ve bir kısım ünlü kişiler, yargılamaya katılmaktan vazgeçmişlerdir.

New York Times gibi ciddî sayılan ve Vietnam Harbine hayli aleyhtar bir yayın organı dahi, Bertrand Russell'e mahkemeye, bizim AP müteahhitleri basınının ağzıyla çatmaya başlamıştır. Russell, bunaklıkla ve mahkeme, tarafgirlikle suçlanmaktadır! Amerikan tepkisini iyi değerlendirmek bakımından, New York Times'in «Harp Suçluları Mahkemesi» başlıklı başyazısını aynen sütunlarımıza alıyoruz:

«Vietnam politikası dolayısiyle, bir (Milletlerarası Harp Suçluları Mahkemesi)nde Başkan Johnson'u yargılamayı hedef tutan gülünç plân, lâyık olduğu büyük güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Dört Afrika Hükûmet Başkanı, yargılama işini başlatan Bertrand Russell Barış tesisinden istifa etmişlerdir. Bunlar (Mahkeme) ile ilgili olarak isimlerinin kendilerine danışılmadan kullanıldığını ileri sürmüşlerdir. Tanzania Başkanı Nyerere, tutumunu şöyle açıklamıştır: (Lord Russell, isminin başka kişilerin maksatları uğruna kullanılmasına itiraz etmeyebilir. Ama ben, kendi adımın bu şekilde kullanılmasını hoş görmem. Vietnam durumu gibi ciddî bir meselenin, dürüst olmayan, hilekârca bir tutumla ele alınmasına da karşıyım.)

Nyerere'in sözlerinde mübalâğa yoktur. Lord Russell adına bu sahte mahkemeyi düzenleyenler, Londra'daki basın konferansında açıklanan belgelerle, ABD'yi şimdiden mahkûm etmişlerdir. Bu tip adamların seçtiği (mahkeme)nin tarafsız bir hüküm vereceğini iddia etmek, riyakârlığın en büyüğüdür.

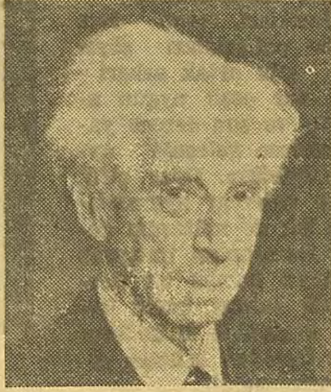
Böyle bir (mahkeme) ancak bir propaganda gösterisidir. Mahkeme hukukî bir temelden yoksundur ve bu konuda itibar edilecek emsal yoktur. Mahkemeyi düzenliyenler, onu nazi liderlerinin yargılandığı Nürenberg mahkemesine veya Stalin'in 1930 yıllarında tasfiye mahkemeleri üzerine kurulan Dewey Komisyonuna benzetme çabasındadırlar.

Bu projeye dikkati, birçok halde Bertrand Russell'in şerefli ismi çekmektedir. Bu noktada, Nyerere, Lord Russell'in ismini (başka kişilerin kendi amaçlarına kullandığını) açıklarken, hedefe isabet kaydettiğini görmeliyiz. Mahkeme ile ilgili olarak Londra'da düzenlenen basın konferansında 94 yaşındaki filozofa Amerikayı görülmemiş harp suçlarıyla itham eden önceden hazırlanmış bir metin okutturulmuş, sonra soru sorulmasına müsaade edilmeden Russell uzaklaştırılmıştır.

Filozof adına soruları, her zaman olduğu gibi müfrit Amerikan aleyhtarı Amerikalı özel sekreteri Ralph Schoenman cevaplandırmıştır.

Bu tatsız iş, Bertrand Russell'in eseri midir, yoksa gerçekte yargılamayı Ralph Schoenman mı düzenlemiştir? Bazıları, yaşlı filozofun sadece keskin bir propagandacının âleti hâline gelmesi, meselenin esasını değiştirmez diyeceklerdir. Fakat cevabı verilemiyecek olan bu soru olan bitene alaylı bir uslup getirmektedir.»

Görüldüğü gibi, Russell Mahkemesi Amerikalıları fe-

Lord Bertrand Russell
«Bunak mı, âlet mi?»

na halde gocundurmaktadır. Büyük hümaniste, en ciddî ve terbiyeli Amerikan gazeteleri dahi, «bunak, başkalarının âleti» diyecek kadar ölçüyü kaçırmışlardır. Peki Russell bunamıştır, ya Sartre, antistalinist İ. Deutcher ve Prof. Laurent Schwartz gibi ünlü kişiler de mi bunamışlardır? Onlar da mı, «müfrit Amerikan aleyhtarı» Amerikalı özel sekreterin âletleridir Sorunun cevabı, mahkemenin Fransız üyelerinin yaptığı basın toplantısında konuşan matematik bilgini Laurent Schwartz'ın sözlerinde yatmaktadır: «Bu mahkemenin kararları, muzaffer olanların, mağlûp olanları yargıladıkları Nürenberg Mahkemesinin kararlarından çok daha büyük manevî değer taşıyacaktır. Bu mahkemenin kararı, bütün devlet başkanları için emsal olacak ve bütün Amerikalıların vicdanlarında yankı uyandıracaktır.»

İşte bunun içindir ki, Amerika, Jean-Paul Sartre'in başkanlığında Mart'ta Paris'te toplanması beklenen mahkemeyi engellemeye, hiç değilse gözden düşürmeye çalışmaktadır.

ALTINCI FİLO VE KRAL HÛSEYİN

Orta Doğuda gerici hâkim sınıfların, İsrail düşmanlığı ve milliyetçilik iddialarına rağmen, asıl düşman saydıkları şeyin halk kütlelerince de benimsenen ilerici milliyetçilik olduğunu son Ürdün olayları ortaya koydu. İsrail, 13 Kasımda Ürdün topraklarına bir akın yapmıştır: Filistin Kurtuluş Örgütü Başkanı Şukeyrî, 10 bin kişilik bir Filistin kuvvetini kabul etmesini Kral Hüseyinden istemiştir. Bu silâhlar kendine döner korkusuyla Kral Hüseyin, şeklen Araplardan İsrail'e karşı yardım istediği halde, Şukeyrî'nin teklifini reddetmiştir. Le Monde muhabirine de büyük bir safiyetle, «Neden başımı cellâda teslim edeceğim» demiştir.

İsrail hücumuna mâruz kalan sınır halkı, Kralın kendilerini silâhlandırmasını istemektedir. İsrail'den çok önce tahtını düşünen Kral, bu talebe de tabiatıyla hayır demiştir. Bunun üzerinedir ki, Ürdün'de gençlik ve halk sokaklara dökülmüş, gizli Hür Subaylar Örgütü, ihtilâlci bildiriler yayınlamıştır. İsrail saldırısına seyirci kalan Kral'ın ordusu, kendi halkına saldırmakta kusur etmemiştir! Hüseyin, İsrail'e karşı değil, fakat kendi halkına karşı tahtını korumak için petrol gelirleriyle donatılan 20 bin Suudî Arabistan askerini Ürdün'e getirtmiştir. İşler daha da büyürse, Kralın tahtını kurtarmak amacıyla, ünlü Altıncı Filonun müdahele edeceği bilinmektedir. Kralı devirmek, Ürdün halkının elinde değil dir. Taht emperyalizmin teminatı altındadır. Bu sebepledir ki Mısır, Suudi Arabistan askerlerinin emperyalizmin direktifiyle Ürdün'e girmesine seyirci kalmıştır.

Kral, şimdilik kazanmıştır ama Arap hâkim sınıflarının milliyetçi olamıyacağını kütleler gözleriyle görmüşlerdir.

AÇIKLAMA

YÖN Gazetesi
Yazı İşleri Müdürlüğüne

11 Kasım 1966 tarihli ve 189 sayılı gazetenizin 7 nci sayfasında «Yeşilay ve Atatürk» başlıklı haberde gazetemizin, Kırklareli Yeşilay delegeleri tarafından çıkarıldığı belirtilerek «kendi yayın organlarında» deyimi kullanılmıştır.

Gazetemizin hakkında böyle bir yargıya varılmasını hayretle karşıladık. 42 yıldan beri Devrimi ve Atatürk İlkelerine bağlı çehresiyle Kırklareli'de yayınlanan «Trakyada YEŞİLYURT» gazetesi Kırklareli Yeşilay Delegelerinin yayın organı değildir.

Durumun, okurlarınıza bu şekilde açıklanmasını rica ederim. Başarılar dileği ile.

Rıza Tagal
(Trakyada Yeşilyurt Gazetesi Sahibi ve İdare Müdürü)

NAZİLİK

Eğer Alman nazileri, bizim faşistler gibi Johnson'u başbuğları yapsalar, Washington, hiç şüphesiz onları «özgürlük ve demokrasi»nin savunucuları olarak alkışlayacaktı. Ne var ki bu kötü naziler, Türkiye'de komünistlik sayılan şeyler istemektedirler. Nazilerin belli başlı talepleri şunlardır:

— NATO ile bağların gevşetilmesi.

— Amerikan nüfuzuna son verilmesi.

— Almanya'nın birleştirilmesi.

— Yüksek Alman Komutanlığının başında Alman generallerinin bulunması ve Alman askerlerinin nerede savaşacaklarına yalnız Alman liderlerinin karar vermesi.

Şimdi anlaşıldı mı Amerika'nın telâşı!

UYANIK FAKİRLER VE KÖR ZENGİNLER

Bu hafta Ege'de bir seyahat yaptım. Ortanın solu politikasını Halk Partililere anlatmak için Ege bölgesinde bir geziye çıkan Bülent Ecevit'le beraber pek çok yer dolaştım.

Size, bu gezi süresince vardığım bazı kanıları duyurmak istiyorum. İlk kanım şudur: Bütün açıklığına ve daha da açıklama gayretlerine rağmen, iş adamları, mal-mülk sahipleri, ortanın solu gibi bir sosyal demokrasi hareketine karşı şüphelerini muhafaza ediyorlar ve torunlarına intikal ettirmek endişesini taşıdıkları servetleri adına, katı, ikna olmaz bir tutum içinde kalıyorlar. Gerçi, Bülent Ecevit, konuşmalarıyla, kitabıyla bunlara sesi kısılıncaya kadar bıkmadan hep ayni şeyleri söylüyor. Bir bozuk düzen içinde aradıkları güveni asla bulamıyacaklarını, maksatlarının toplumu demokratik fakat sosyal adaletçi bir düzene kavuşturmak olduğunu belirtiyor. Bu arada, Mustafa Ok:

> «Servetlerinizi torunlarınıza intikal ettirmeyi düşünebilirsiniz. Fakat fakir halkın yoksulluğunu ve sefaletini torunlarına intikal ettirmeye razı olabileceklerini de aklınıza getirmemelisiniz»

diyor ve Türkiye'de bugün zenginlerle fakirlerin arasındaki ölçüsüz boşluğun mutlaka doldurulması gerektiğini hatırlatıyor.

Fakat zenginler, varlıklı zümreler Ege'nin ekonomik hayatını ellerinde tutanlar bu söylenenlerden pek bir şey anlamıyorlar. Onlar, bildikleri kırk yıllık Halk Partisinin şimdi karşılarına çıkardığı partili tiplerini biraz hayretle ve biraz da dehşetle izliyorlar. Bir Muammer Erten, 427 bin tütün ekicisi çiftçi ailesinin gelirinin 150 tütün ihracatçısının gelirinden az oluşunu «bu adaletsizlik giderilmelidir» diye başı kasketli, traşı uzamış köylülere, tarım işçilerine söylerken Ege'nin zenginleri «bu da mı başımıza gelecekti» der gibi kuşkulu bakışlarını etrafta dolaştırıyorlar. Bütün yıl toprağa emek dökenin eline geçen 1000 lira ile, bürosundan telefon ederek aracılık payı 3 milyon lirayı cebine atan tüccarın durumları arasındaki korkunç farktan söz ediliyor diye huzurları kaçanlar, bir türlü kendilerine fırlatılan cankurtaran simitlerini görmüyorlar. Kemalpaşa ilçesinin Parsa bucağında, Ahmet Korkut isimli bir çiftçi vatandaşın «tarım işçisi sosyal sigortalar kapsamına alınacak mı» veya «dış ticaret hangi oranda devletleştirilecektir» gibi sorular sorması, onlara bir kıyamet işareti gibi görünüyor. Bir sendika liderinin karşısına geçip «şu şu kanunun şu maddelerine göre lokavta gidemezsiniz» demesini, ayak takımının yüz bulup çizmeden yukarıya çıkması densizliği gibi gören iş adamları, servet-saman sahipleri neredeyse dünyanın sonunun geldiğine inanıyorlar.

Bütün bu olup bitenleri, büyük değişiklikleri anlayamamış olmaları, pek de izahsız değildir. Türkiyede sosyal adalet, ortanın solu, sosyalizm diye bir yığın sloganı herkesin yüzüne karşı söyleyen, insana yepyeni gelen fikirlerle toplumun karşısına çıkan kimselerle, onlara kuşku besleyenler arasında cidden ölçüsüz bir kültür ve yetişkinlik farkı vardır. Bir sendika lideri, çok defa, bir işçi meselesini görüşmeye gittiği işverenden, üstün yetişkinlikte ve çağının adamıdır. İşverenler ve işçiler arasında ne ölçüde bir gelir ve kazanç farkı varsa, kültür ve bilinç yönünden de, -bu defa ters- o derece bir farklılık vardır. Şu istatistik bilgileri yenidir. Türkiye'de 144 125 işverenden ancak 6.514'ü yüksek tahsilli olduğu halde, çalışan ve ücret alan sınıflarda 119.000 yüksek tahsilli vardır. Nasıl, Türkiyede din adamları manevî liderlik yaptıkları halktan 8 defa daha cahil iseler, iş adamları da, bilgi ve kültür bakımından, çalıştırdıkları işçilerin çok aşağısındadırlar.

Bütün bu hatırlatmaları şunun için yapıyorum: Bugün ülkenin ekonomik hayatına hâkim olan sınıflar, paraca, mal-mülkçe sahip oldukları üstünlüğe mukabil, kendi dışlarındaki büyük entellektüel kütlenin o derece aşağısındadırlar ki o kütleden gelen her davranış ve tutum karşısında apışıp kalıyorlar. Ve yetersiz kafacıklarında canlanan korku hayalleri ile, dünyanın en garip savunma usullerine başvuruyorlar.

İzmir civarında, Altındağ'da bir kahvede, «Türkiye'de demokrasi tehlikede midir» sorusunu sorup bir parti genel sekreterinin anlattıklarıyla tatmin olan veya yeni sorular soran çoban vatandaşımızla anlaşmak ümidi hiç bir zaman kaybolmadığı halde, bütün açık izahlara rağmen, komünizmin ne olduğunu ve ne olmadığını anlamak istemeyen bir zengin vatandaşı onunla yanyana getirdiniz mi, meselenin sadece bir kültürsüzlük olmadığını da anlıyorsunuz. Birdenbire gözünüzün önüne basit bir menfaatçilik, çıkarcılık, bencillik manzarası seriliveriyor. Sizi anlamamakta ısrar edenlerin, bunu bilerek, kasıtla yapmaları, adaletsizlikler ve dengesizlikler üzerinde saltanat sürmeye alışmışların bir haksız direnci olarak sizi ürpertiyor. Topluma refah, saadet huzur getirmek çabalarınızın engellenmek istenmesi, bozuk düzenin devamını arzulamaktan başka hiç bir anlama gelmiyor. O zaman, sadece kültürsüz ve bilgisiz oldukları için değil, menfaatlerini toplumun zararına da olsa korumaya azmetmiş bulundukları için, bu baylar bu sınıf mücadelesini alabildiğine körüklemekten fütur etmemiş sayılıyorlar ve bu tutumlarıyla, gerçekten medenî ve bilinçli Türk toplumcularına dehşet veriyorlar.

Ege gezisinde Bülent Ecevit ile dolaşırken kasketli, eli nasırlı, üstü başı pek de iyi olmayan sade vatandaşlarımızı ne derece uyanık ve anlayışlı görmüşsem, varlıklarını torunlarına miras bırakmak heveslisi olanların da tam tersine bir körlük ve inatçı anlayışsızlık içinde yuvarlandıklarını ibretle seyretmişimdir. Kanaatimce, onları kendi körlükleri içinde bırakmak ve uyanık fakir ve yoksul halka gidip gerçeklerin kapısını ardına kadar açmaya çalışmak tek ümit yoludur.

Sadun Tanju

EMPERYALİZMİN SATIN ALDIGI ÜNİVERSİTELER

ÜNİVERSİTE NASIL SATIN ALINIR?

Kuruluşu, Amerikan bağımsızlığından önceki yıllara uzanan Pennsylvania Üniversitesinin, Ordu ile Üniversiteyi güç durumda bırakan garip ilişkileri vardır. Bu ilişkiler, Soğuk Harp önceliklerinin eğitim politikasına biçim verdiği bir ortamda, tipik br örnek teşkil etmektedir. Pennsylvania'da bu alışverişin fiyatı, gerek entellektüel bağımsızlık, gerekse akademik dürüstlük bakımından yüksek ödenmiştir. Bu büyük üniversite merkezi, Vietnam'da sivil halkın mahsulünü yok etmekte yararlanılan mikrop ve kimya harbi araştırmalarını yürütmektedir. Keza bu üniversitede, siyasal bilim etiketi altında verilen bir dersin amacı, geleceğin CIA ajanlarını yetiştirmektir.

Ülkenin en eski üniversitesi ve köklü bir kuruluş olan Pennsylvania Üniversitesinin parlak günlerini sürdürmek için Soğuk Harp oyunlarına kendini kaptırma zorunluluğunu neden duyduğunu anlamak güçtür. Kuruluş yıllarının yönetim kurulu başkanı Benjamin Franklin'in, «sanatın uzun ve öğrenim süresinin kısa olduğu, bu yüzden yararlı ve pratik sanatları öğrenmek gerektiği» yolundaki sözleri, her ne kadar Üniversitenin eğitim felsefesini açıklıyor ise de, Franklin, savunmasız sivil kimyevî zehirler ve mikroplar saçmayı öngörmüyordu sanırız Üniversitenin bugünkü tutumu, felsefi olmaktan çok bürokratik nedenlere bağlıdır. Eskisi kadar rağbet görmeyen Üniversite, Savunma Bakanlığı ödeneklerinden vazgeçtiği takdirde, mevcudiyetini bugünkü haliyle sürdürme olanağından yoksun kalacaktır. 90 milyonluk bütçesinin en büyük gelir payını 25 milyon dolar tutarındaki Hükümet yardımları teşkil etmektedir. Harvard ya da Princeton üniversitesininki gibi, yetiştiği kuruma bağlı veya zengin mezunları olmadığı ve devlet yardımını diğerlerine oranla az aldığı için, Pennsylvania, büyük malî güçlükler içindedir. Bu yüzden, örneğin Harvard'ın kabul etmeyeceği bazı gizli anlaşmalara girmek ve açık, serbest araştırma geleneğini yitirmek durumundadır. Bugünkü malî sıkıntısı, üniversite için ilkelere bağlılığı, altından kalkamıyacağı bir lüks haline getirmiştir.

Üniversitenin eğitim programına ve oluşan bazı olaylara göz atarsak, bugünkü tutum ve amaç, daha belirgin bir şekilde ortaya çıkar:

1 — ÜNİVERSİTEDE CASUSLUK DERSİ.

«Siyasal Bilim 551»deki başarısından dolayı «A» puanı alan İngiliz öğrenci Tom Glaser, tatbikî çalışmaları şöyle anlatıyor:

«Indiantown Fap askerî bölgesindeydik. Burası ağaçları, vadileri ve diğer engebeleri ile iyi bir Vietnam maketi olduğu için seçilmişti. Öğrenciler Vietcong çetecilerini canlandırıyordu Okul yönetim kurulu adına bir grup da bizim peşimizdeydi Bunlar, 101. Hava Harekât Grubunu temsil ediyordu. Hepimiz silâhlıydık. Çoğumuzda M-1 vardı, ama bu arada biri de 30'luk makineli tüfek taşıyordu. Silâhlar, manevra mermisi ile doldurulmuştu.

101. Grup ile karşılaştığımız zaman gece yarısını geçmişti. Plâna göre bizi yenmeleri gerekti, ama öylesine gürültü yapıyorlardı ki, yerlerini kolayca tesbit ettik ve birden taarruza geçtik. Silâhlarımızı üzerlerine boşalttık, tabiî başlarının üzerinden atıyorduk. Kimilerin öldüğünü hakemler tesbit ediyordu. Taarruz bittiği zaman onları darmadağınık ettiğimiz anlaşıldı.»

Ayni dönem öğrencilerinden bir kız, silâh taşımayı reddedip hastabakıcılık yapmayı teklif ettiği için «A» yerine «B» notunu almıştır.

Üniversite kataloğunda «Stratejik İstihbarat ve Millî Politika» olarak tanımlanan «Siyasal Bilim 551», gerçekte bir casusluk kursudur ve öğretim üyelerinin nedenini bir türlü bilmemelerine rağmen, on yıldır öğretim programındadır.

Önce Ordu, sonra istihbarat servislerinde beraber çalışmış olan Dr. George ve Charlotte Dyer, burada da yine birlikte «Siyasal Bilim 551» dersini vermektedirler. Her ikisi, ortak çabalarının ürünü olan «Stratejik İstihbarat malzeme kaynaklarını sınıflandırma sistemi ve stratejik istihbarata giriş» adlı tek bir eserle, Pennsylvania Üniversitesinde, «Ph D» payesini elde etmişlerdir.

Dyer'lerin, bir akademik teşebbüs olarak istihbarat sanatını ele alma çabası, Bucks County'deki köşklerinde görülmektedir. Çeşitli bilim kollarını kapsayan araştırmalar yapan Dyer Enstitüsü, bu köşkte bulunmaktadır. Enstitüde, zengin bir özel istihbarat malzemesi kolleksiyonu vardır ve «Siyasal Bilim 551» dersinin tatbikî çalışmaları burada yapılmaktadır.

Bu ders, Dyer çiftinin icadıdır. Üniversite katalogunda, «Dünya meselelerinde çeşitli bilim kollarını kapsıyan bilgi edinme» ve «bilimsel» diye nitelenen bu ders, gerçekte geleceğin istihbarat ajanlarını yetiştirme amacını gütmektedir. Esasen Dyer çifti, ilk derste ekseriya, öğrencilerden onda birinin CIA'da görev alacağını söylemektedir. Son derste de, genellikle, «Bir meslek olarak casusluk» konusu ele alınmaktadır.

Öğrenciler, derste esas itibariyle gizli casusluk faaliyetinin en ince teferruatına kadar okutulduğunu açıklamışlardır. «Yeni şiddet çağında güvenlik örnekleri» ismini taşıyan derse, Bayan Dyer, Rus yapısı 38 kalibrelik bir rövelver kuşanarak gelmektedir!

Aşağıdaki ders programı, «Siyasal Bilim 551» dersinin ne ölçüde akademik olduğunu göstermektedir:

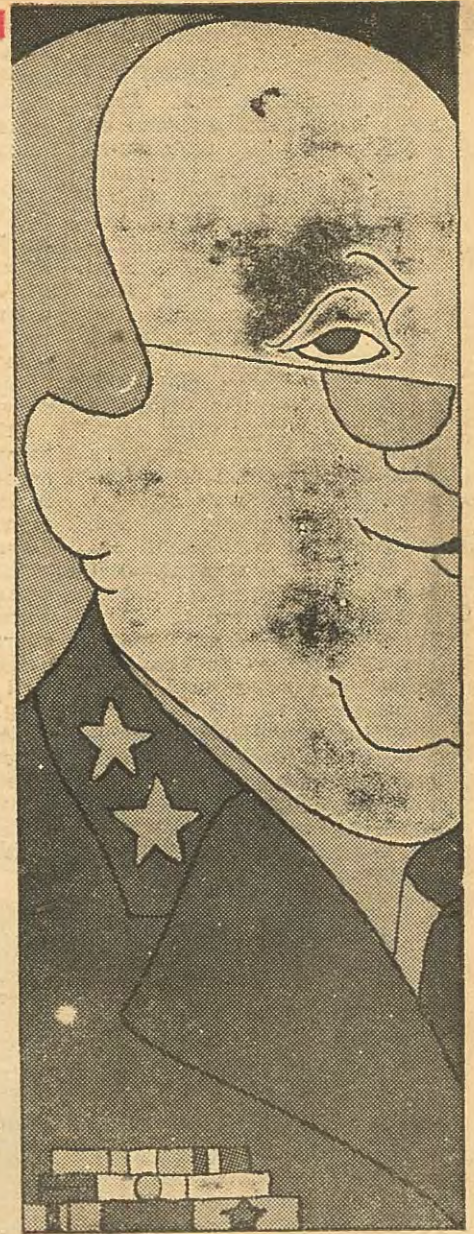
1 — Barışta ve savaşta, bütün seviyelerde örtülü ve bizli istihbarat faaliyetleri.

2 — İlkel «güvenlik» tedbirleri ve «sadakat» tahkikatından, geliştirilmiş gizli plânlar, hileler ve aldatmacalara kadar uzanan karşı istihbarat.

3 — Savaş zamanı askerî «savaş istihbaratı» da dahil, taktik «alt seviye» ya da mahallî istihbarat üretimi.

4 — Aslında konvansiyonel olmayan savaş çeşitlerinden ibaret bulunan, fakat ekseriya istihbarat faaliyetlerine karıştırılan «Milletlerarası ilişkiler grubu»nun «Kızıl son» kısımları.

5 — Uygun istihbarata dayanarak politika tesbiti ve millî seviyede karar alma ve iç ve dış ilişkilerden, özellikle sivil ve askerî liderler arasındaki ilişkilerden doğan meselelere çözüm yolu arama.

Dyer çiftine göre, bu konular üzerindeki dersler ve James Bond yazarı Ian Fleming'in dahi ağzının suyunu akıtacak olan okunması gerekli kitaplar listesi, iyi bir casus yetiştirmeye yeterli değildir. Bu sebeple, «Siyasal Bilim 551» öğrencileri, açık havada tatbikî çalışmalara katılmak zorundadırlar.

Casusluk profesörleri, resmî ders programında tatbikî çalışmaları şöyle açıklamaktadırlar. «Bu ortak askerî - siyasî manevralar, her çeşit uygun arazide yapılmaktadır ve son derece yararlıdır. Manevralardan, geleceği aydınlatıcı dersler alınabilir». Dyer çifti, tatbikî çalışmaların geleceği aydınlatıcı gücü konusunda hiç de mütevazi değillerdir: «Başkan Johnson'un imtiyazlı himayeden yararlanan komşu bir devlete karşı girişilecek saldırı harbi konusundaki görüşü kesinlikle terkedeceğini, geçen yıl, biz önceden tahmin ettik. Bu, Ho! operasyonu idi».

«Siyasal Bilim 551»in Vietnam tipi manevralarından biri de, Mekong deltasına benzer bir görünüşü olan Mays Landing'de, Jersey Paralel adıyla yürütülmektedir. Fakat bu ders, sadece günümüzün meselelerini ele almakla kalmamaktadır. Şehirlerde halk ayaklanmalarından gereken dersi almak için Varşova hikâyesi sahneye konmuştur. Bu tatbikat, İkinci Dünya Savaşındaki Varşova Ghetto'sunu temsil etmektedir Kısmen yıkılmış ticarethaneler arasında yapılan manevralar, öylesine gerçekçi ve etkili olmuştur ki. televizyon şirketlerinden biri, bu çalışmaları filme alıp halka göstermiştir. Televizyon Direktörü, aktüel olayları tercih ettiğini söyleyince, «Siyasal Bilim 551» sınıfı, Dominik Cumhuriyetindeki son ayaklanmayı canlandırmıştır. Sınıf, ikiye ayrılmış, bir kısmı Anayasacıları, öteki kısmı ise, ABD'nin desteklediği muntazam orduyu temsil etmiştir.

Kötü yanlarına rağmen, «Siyasal Bilim 551» dersi, üniversitede tutulmaktadır. Ders, bir cins sohbet gibi yapılmaktadır. Öğrenciler, Dyer çiftini sevmektedirler. Hocaların notları boldur. Ders, ciddî ve entellektüel bir tahlile ihtiyaç göstermemektedir. Her öğrencinin seçtiği bir ülke hakkında istihbarat dosyası tutması ve sınıf faaliyetleri başarılı not almaya yeterlidir. Seçtiği ülkede bir buhran patlak verince, «yetkililerin» istifadesine sunulmak üzere, öğrencinin derhal bir istihbarat raporu hazırlayacak güçte olması beklenmektedir.

On yıl süren böyle bir entellektüel budalalıktan sonra, Üniversite, halen bu tutumundan biraz utanmışa benzemektedir. Siyasal Bilim Fakültesinin bu dersi gözden geçireceğini anlatan belirtiler vardır. Fakat bu dersin uzun süre itirazsız kabulü, Üniversitenin Ordu ile yaptığı anlaşmanın çirkinliğini göstermektedir.

II — ÜNİVERSİTEDE MİKROP VE KİMYA HARBİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

(Enstitünün 1962 broşüründe şunlar yazılıdır: Geçici felçler yaratan biyolojik ve kimyevî elemanların, belirli askerî durumlarda kullanılması imkânları halen araştırılmaktadır. Fiilî ve potansiyel kullanma imkânları incelenmiştir. Ayrıca, Amerikan Ordusunu geliştirme programı ve biyolojik ve kimyevî araştırma konusundaki bugünkü ve gelecekteki buluşlar gözden geçirilmiştir).

Hâdise, Robin Maisel'in «Dachau Doctors» kitaplarını karıştırdığı için Üniversite Kütüphanesindeki görevinden uzaklaştırılmasıyla patlak vermiştir.

Maisel, geçen yaz üniversitede mevcut araştırma merkezlerinden farksız saydığı, «Kooperatif Araştırma Enstitüsü» adlı enstitüye kitap teslimi yapmaktaydı. Bu arada kulağına «tas bozma» ve «zirve» gibi sözler çarpınca, çevresi-

«Antropolojik» Casuslar!

Amerikan üniversitelerinden ve profesörlerinden bize ne, denebilir. Fakat binlerce Türk gencini bu üniversitelere yolladığımıza ve Türkiye'yi bir takım Amerika'lı profesörlerin ziyaretgâhı haline getirdiğimize göre, Amerikan üniversitelerini iyi tanımalıyız. YÖN daha önce Michigan Üniversitesinin Vietnam'da nasıl millî emniyetçilik yaptığını açıklamıştı (Bakınız: Sayı-163). Şimdi de, CIA'ya casus yetiştiren, zehirli gaz ve mikrop harbi araştırmalarını yürüten Pennsylvania Üniversitesini tanıtıyoruz. Üniversiteler gittikçe çürümekte, profesörler, dolgun ücretlerle hükümete satılmaktadır. Bu çürüyüş, artık gizlenemez hale gelmiştir. New York Times gibi bu işleri görmezlikten gelen çok aristokrat gazete dahi, 19-20 Kasım 1966 tarihli sayısında, üç sütun üzerine «Antropolojist. ABD Hükümetinin, araştırıcılardan casusluk yapmalarını istediğini söylüyor» **başlığını atmaktadır! Bu sözler, Amerikan Antropoloji Derneğinin yıllık kongresinde, eski başkan ve California Üniversitesi profesörlerinden Dr. Beals tarafından söylenmiştir. Prof. Beals, bir yıl süre ile, Hükümetin yabancı ülkelerde yaptırdığı toplumbilim araştırmalarını incelemiş ve kongreye bu konuda bir rapor sunmuştur. Prof. Beals, bilimsel araştırma örtüsü altında, bazı Hükümet teşekküllerinin politik istihbarat işlerini yürüttüğünü açıklamıştır. Hükümet, bazı genç bilim adamlarına önce akademik çalışma için cömertçe yardım vermekte, ama sonra istihbarat ajanları bunlardan politik bilgi istemektedir. Raporda eğlenceli gözlemler de yer almaktadır: Yabancı ülkelerde bazı istihbarat ajanları kendilerini, antopoloji profesörü diye tanıtmaktadırlar. Fakat bu kişiler teknik bilgiden ve akademik referanslardan yoksun oldukları için, bulundukları ülkedeki antropoloji profesörleri tarafından kolayca teşhis edilmektedirler. Nitekim Orta Doğu gibi bazı bölgelerde, «antropolojik casuslar» tercih edilmektedir. Zira bunlar çok saftırlar ve kolayca aldatılabilmektedir.**

Prof. Beals, casusluk araştırmaları konusunda ilgi çekici örnekler vermektedir. Bunlardan biri Şili'de yürütülen Ordu'nun finanse ettiği «Camelot» operasyonudur. Araştırma, dünyanın çeşitli bölgelerinde ihtilâlci sürecin incelenmesine yönelmişti. Şili Hükümetinin protestosu üzerine, ihtilâl hareketlerini ezmekte yararlanılacak olan bu casusluk araştırması durdurulmuştur.

Venezuella'da Massachusetts Institut of Technology bir sürü araştırmalara girişmiş, fakat bu teşekkülün CIA ile işbirliği yaptığı açığa çıkınca, araştırmalar iptal edilmiştir.

Bu örnekleri veren profesör, «böyle davranışlarla dış ülkelerde toplanan bilginin, o ülkeler halkları aleyhine kullanılacağı intibaı yaratılmıştır» sonucuna varmaktadır. Amerikalı bilim adamlarının yürüttükleri araştırmalar, bu yüzden şüpheyle karşılanmakta ve çalışmaları kısıtlanmak istenmektedir.

ne bir göz atmak merakını yenemedi. Enstitüdeki kapılarda kol demirleri ve dosya dolaplarında şifreli kilitler vardı. Ayrıca Enstitüye teslim ettiği kitapların adları garip biçimde biribirine benziyordu. Maisel bunun üzerine, Enstitüye son altı ay içinde teslim ettiği kitapların adlarını inceledi ve gördü ki 90 kitap pirinç mahsulü hastalıkları ve Vietnam politikalarıyla ilgilidir.

Maisel, böylece üniversitenin, biyolojik ve kimyevî harp konusunda büyük bir araştırma yürüttüğünü keşfetmişti. Kütüphane memuru, bu sırrı uzun süre saklamadı ve üyesi bulunduğu Philadelphia'daki Vietnam Savaşına Son Verme Komitesine durumu bildirdi Komite, protesto kararı aldı. Üniversite Başkanı Gaylòrd P. Harnwell'e bir mektup göndererek enstitünün kapatılmasını istedi. Bu, enstitünün savaş çalışmaları konusundaki öğrenci ve fakülte protestolarının başlangıcı oldu. Ama üniversitede 9 aydır süren tartışmalara rağmen, Kooperatif Araştırma Enstitüsünün statüsünde bir değişiklik görülmedi. Sadece enstitü, kitaplarını, Üniversite Kütüphanesi kanalından geçirmeden doğrudan doğruya yayınevlerinden siparişe başladı ve Maisel görevinden uzaklaştırıldı

Pennsylvania, Silâhlı Kuvvetler adına giriştiği bu araştırmaları, üniversite sahasının merkezinde, Walnut sokağında gösterişsiz tuğla bir binada yapmaktadır. Dış görünüşün basitliğine karşılık, içerde önemli bir «Millî güvenlik» görevi yerine getirilmektedir. 40 kadar kişi, çelik tellerle kaplı kapılar ve şifre kilitli dosya dolapları unutulursa, alelâde bir büroyu andıran bu yerde, sabah 9'dan akşam 5'e kadar çalışmakta ve arada bir yazdıklarını hangi gizlilik ölçüsünde sınıflandıracakları konusu dışında, herhangi bir büroda çalışan personel gibi dedikodular yapmaktadır. Burada çalışanlar, uzak bir ülkedeki kadın, erkek ve çocuklara açlık, hastalık taşıyıcı mikroplar ve zehirli kimyevî maddeler yağdırma amacı güden bir savaş makinesini harekete geçirdiklerinin pek az farkındadırlar.

Enstitü, üniversitenin yüksek politika kararı sonucu 1954'de kurulmuştur. Biliniyordu ki, çeşitli fakültelerin ortak kaynaklarını hizmete sunar ve gizli araştırma projelerinin dışarıya sız-

masını önleyecek tedbirleri alır ise, Üniversite, Hükümetin savunma yardımlarından geniş ölçüde faydalanacaktır. Nitekim Enstitünün 1956-57 yılı raporunda, «Enstitü, Üniversitenin Federal Hükümete hizmet sorumluluğunu müdriktir» denilmektedir.

Üniversitenin öteki bölümleri de gizli araştırmalara girişmişlerdir. Fakat «Hükümete hizmet»te bu enstitü, gayretkeşlik rekorunu kırmıştır. Son 12 yıl içinde Enstitü, bir sürü gizli savunma araştırmasını gerçekleştirmiştir. Bunlardan biyolojik ve kimyevî savaşla ilgili olanlara şöyle ekzotik kod isimleri verilmiştir: Big Ben, Caramu, Wasp White wing, Summit ve Spicerack. 1962 -1963 yıllık raporunda Enstitü, «kazanılmış tecrübesi ve biyolojik ve kimyevî silâh sistemleri alanında en başta bulunuşu» dolayısiyle övünmektedir.

MİKROP HARBİ

VE AHLÂK!

Elde mevcut bilgiler, Enstitünün halen mikrop ve zehirli kimyevî maddeler üretmediğini göstermektedir. Enstitü mühendislik ve tahlil sistemleri alanında çalışmaktadır. Ama aslında biyolojik ve kimyevî savaşın en önemli yanı bu çalışmalardır. Mikrop ve zehirli gaz üretimi nisbeten kolaydır. Zor olan bunları hedefe gönderecek silâh sistemlerini bulmaktır. Üniversitedeki bilim adamları ve mühendisler, işte bu «hedefe yollama» metodlarını geliştirmektedirler.

Enstitü ayrıca, bu yeni silâhların ABD askerî stratejisine dahil edilmesini köstekleyen ahlâkî ve politik «engeller» üzerinde durmaktadır. Üniversite kimyagerleri, hıristiyan ahlâkının ve insanlık dışı silâhların kullanılması konusundaki milletlerarası hukukun ortaya çıkardığı meseleleri çözmekte güçlük çekmektedirler. Enstitü, işin ahlâkî yönünü, bir mukavele ile Üniversitenin Dış Politika Araştırma Enstitüsüne (FPRI) bırakmıştır. FPRI, bu çalışmayı yıllarca önce tamamlamış, fakat açıklamaktan kaçınmıştır. Ama incelemenin öncelikle bu çeşit silâhların Amerikan ve müttefiklerinin stratejilerindeki potansiyel rolü ve onların ABD dış politikasını desteklemek için gerekli askerî duruma ne ölçüde esneklik getireceği meselesi üzerinde durduğu bilinmektedir.

FPRI'nin bir yazısında biyolojik ve kimyevî harp meselesinin her türlü ahlâkî düşüncenin dışında ele alındığı görülmektedir: «...Tartışmalar, yeterli olgunluğa ulaşmamış ve hayli sun'î kalmıştır. Bu savaşın (insancıl) olup olmadığı, (silâhı ilk kullanmayı yasaklama) kararları ve C-B'yi (biyolojik ve kimyevî harp) saygıdeğer yapma kampanyaları gibi konular ele alınmıştır Konu naziktir ve duygusal tepkilere yol açmaktadır. Basın, sansasyonel biçimde meseleyi işlemekte ve askerî yetkililer ile politika çizicilerinin konuyu açıkça tartışma cesaretini kırmaktadır. Bir çok bilim adamı, bilimsel yeteneğin, insan bilgisinin bu alanda gelişmesi için kullanılmasına kötü gözle bakmaktadır Uzun vadede bu tip davranışların sonucu, ABD'nin ve müttefiklerinin güvenliğine ciddî zararlar vermek olacaktır».

Yazının yazıldığı 1961 tarihinden beri, mesele, görünüşe göre, bir parça «olgunlaşmış»tır. C-B harbinin taraftarları, ABD kuvvetlerinin savaşta Vietcong'a karşı göz yaşartıcı gaz kullandığını ve Vietcong'un ormanlarda gizlenmesini önlemek için yaprak dökücü kimyevî maddelere başvurduğunu açıklayarak ilk büyük çıkışlarını yapmışlardır. Geçen Aralık ayında, New York Times, Vietcong'un kontrolu altında bulunan bölgelerde, sivil halkın yetiştirdiği pirinç mahsulüne karşı da kimyevî maddeler atıldığını belirtmiştir.

MAHSUL TAHRİP

PROGRAMI

Mahsül tahrip programını protesto eden ünlü bir bilim adamına karşı, General Michael S. Davison şu cevabı vermiştir: «Sivil halka en az, Vietcong'a en çok zarar verecek bölgelerin seçilmesinde azamî dikkat gösterilmiştir.

Pennsylvania Üniversitesi çalışmalarının sonucu, sivil halka şu beyannameler uçaktan atılmıştır:

MAHSUL KAYBI TAZMİN EDİLECEK

Vietnam Cumhuriyet Hükümeti, tarladaki bitkilerinizi ve pirinç mahsulünüzü tahrip edecek kimyevî maddeler kullanmayı kararlaştırmıştır. Sizin pirinç tarlalarınız, Vietcong'a gıda sağlayan bölgelerde bulunduğu için, bu ted bir zorunludur. Bununla beraber, üzülmenize sebep yoktur. Zira Hükümet pirinç mahsulüne verilecek bütün zararları tazmin edecektir. Ayrıca arzuladığınız takdirde, Hükümet sizleri, gelecek mevsime kadar başka yerlere nakledecek, barındıracak ve giydirecektir.»

Kooperatif Araştırma Enstitüsü, pirinç mahsulü hastalıklarının çeşitli tipleri üzerinde çalışmaktadır. Ayrıca Vietnam politikalarına ve ülkenin jeofizik şartlarına büyük önem vermektedir Projenin son zamanlarda üniversitede yerilmesinden önce, Enstitünün Harita Odasında, belirli bölgeleri işaretlenmiş büyük «Ordu hizmet haritaları» asılıydı. Güvenlik tedbirleri arttırılınca, bu haritalar kaldırıldı. Enstitü bundan başka, Vietnam köylerinin ve ekim bölgelerinin daha küçük ve çok teferruatlı gizli harita kolleksiyonuna sahiptir.

Enstitünün «Spicerack» ve «Summit» operasyonlarının direktörleri, gerçek zehirler kullanma imkânlarını araştırdıklarını belirtmişlerdir. Püskürteçlerle arsenik ve siyanür kullanmaya özellikle önem vermektedirler. Üniversitenin öğrenci gazetesi, sonradan Bakan Yardımcısı Cyrus Vance olduğu öğrenilen bir Savunma Bakanlığı yetkilisinin yazı işleri müdürüne, «ABD'nin Güney Vietnam pirinç tarlaları üzerine sınırlı oranda arsenik ve siyanür püskürtüldüğünü» söylediğini yazmıştır.

Üniversite yetkilileri, bu tip açıklamaların anlamını, daima bilmezlikten gelmeye çalışmışlardır. Enstitünün «savunma amacını» güden çalışmalar yaptığını ileri sürmüşlerdir. Enstitü Direktörü Dr. Carl Chambers, çok yumuşak bir tonla, «herkesi öldürmek gibi bir niyetleri olmadığını» açıklamıştır.

Fakat üniversite bilim adamlarının «niyetleri» ne olursa olsun, ABD mikrop harbi programının iyice içine girdikleri muhakkaktır Bilim adamları, Üniversitenin Savunma Bakanlığı ile imzaladığı ve öğrenciler ile bazı öğretim üyelerinin protesto etmeleri endişesiyle gizli tutulan mukaveleler dolayısiyle, suça ortak olmuşlardır.

YARININ SİLÂHLARI!

Üniversitede geliştirilen pirinç tahrip edici kimyevî maddeler kullanılması Vietnam'da daha büyük ve güçlü bir C-B savaş kampanyasının başlamasına emsal teşkil edebilecektir. Geçen yılın Haziranında, Dışişleri Bakanlığı, mikrop harbini reddeden resmi Amerikan politikasını yeniden gözden geçirmeye yönelmiştir. Hatta püskürteçler ve su yolu ile yayılabilen ve hıyarcıklı vebaya benzer bir hastalık olan **Tularemia** mikrobunun, Vietnam'da kullanılması yolundaki karar, Dışişlerinin Bakan Yardımcılığı seviyesinde onaylanmıştır. Teklif, Bakanlığın siyasî plânlama personeli ve Beyaz Saray tarafından ciddiyetle tartışılmıştır. Mikrop savaşı heveslilerinden Tuğgeneral J. H. Rothschild, bu savaşın taraftarları için kutsal bir kitap olan «Yarının Silâhları» adlı eserinde, **Tularemia**'yı şöyle anlatmaktadır:

«TULAREMIA

(Tavşan humması, sinek humması)

Belirtilerinde hayli tuhaf olan şiddetle bulaşıcı bir hastalıktır. Birdenbire yükselen ateşle başlar, şiddetli başağrısı titreme, kusma, baş dönmesi ve had derecede dermansızlık verir. Sırtta şiddetli ağrılar ve soğuk bir ter de görülebilir.

Tifo ve mide spazmı tipleri çok sert olup ihtilâç, koma ve ölüm kısa sürede vuku bulur».

Tularemia, Savunma Bakanlığının düşündüğü fikirlerden yalnız bir tanesidir. Vietnam'da daha bir sürü C-B silâhının kullanılması tasarlanmaktadır. Dışişleri Bakanlığının bu fikirlerden ürken bir yetkilisi, haberi Washington'daki bir dostuna sızdırmıştır. Temsilci William Fitts Ryan'ın yardımcısı Stanley Newman ile Sosyal Sorumlu Doktorlar Derneği'nin Washington'daki üyeleri ayni mahiyette haberler almışlardır. Derneğin ünlü doktorlarından bir grup, Kongre üyelerine uyarma mektupları yazma kampanyasına girişmişlerdir. Savunma Bakanlığı, C-B savaşına başvurmaya niyetli olmadığını açıklamak zorunda kalmıştır Dernek, Bakanlığı, Hartford Travellers Araştırma Şirketi ile mikrop harbi araştırması konusunda mukavele imzalamakla suçlamıştır Washington muhabirlerinden Jack Anderson da, daha sonra bu iddiayı doğrulamıştır Böyle bir mukavelenin varlığını yalanlayan Savunma Bakanlığı açıkça yalancı durumuna düşmüştür. Üstelik Bakan yardımcılarından Dr Shirley C. Fisk, Dernek yetkililerinden bir kısmına, onları gruptan ayrılmaya zorlamak için telefon etmiştir. Fakat bu kampanyanın etkili olması üzerine, Bakanlık, Vietnam'da tularemia veya başka mikrop yayma plânını, görünüşe göre, rafa kaldırmıştır. Mikrop kullanılmasını öngören çeşitli yazılar, Savunma ve Dışişleri Bakanlıklarında gizli tutulmaktadır.

Enstitü, halen Vietnam'da C-B alanında gelecekteki bir «tırmanma»nın hazırlıklarını yapmaktadır. Bilim adamları, LSD-25, Anthrax ve sinir sistemini etkileyen gazların askerî kullanılışını geliştirmeye çalışmaktadırlar

AL CAPONE'UN ARAŞTIRMA

ÖZGÜRLÜĞÜ

Üniversite Başkanı Gaylord P. Harnwell, mikrop harbi çalışmasına müsaade etmekle, «akademik özgürlük» ilkesini koruduğu iddiasındadır. Başkan şöyle demektedir: «Bu meselede, daha geniş bir üniversite ilkesi söz konusudur Bu, istenilen alanda araştırma yapma özgürlüğüdür. Üniversiteden ve burada herkesin en yüksek eğitim imkânlarına sahip olmasından sorumluyum. Ama kimseye, neyin araştırılması gerektiğini söyleyemem. Şu cins araştırmalar uygundur demeye hakkım yok». İlgi çekici bir dipnot, Başkan Harnwell'in de 15 yıl önce mikrop harbi projelerine bizzat katılmış olmasıdır.

Üniversitede yapılan dehşet verici çalışmaların ve Başkan Harnwell'in laissez-faire tutumunun ışığı altında, Al Capone'un bir doktora derecesine ve yeterli malî desteğe sahip olduğu takdirde, Pennsylvania'da çeşitli Philadelphia bankalarının güvenlik sistemlerini araştırmak için uygun ortam bulacağını kabul etmek gerekmektedir

Üniversitede mikrop harbinden yana olduğunu açıkça belirten hiç değilse bir kişi vardır. Bu kişi, başından itibaren «Spicerack» ve «Summit» projelerini yöneten kimya profesörü Dr. Knut Krieger'dir. Krieger, kendisini projeyi yürütmeye iten temel nedenin entellektüel merak olmadığını açıklamıştır: «Millî savunmaya ufak bir katkımız bulunduğuna inanmaktan hoşlanmaktayım. Hükümetin en iyi olduğu kanısına vardığı şeyi yaptığına inanma eğilimindeyim. Hükümet bunun yapılması gerekli olduğu hükmüne ulaştıktan sonradır ki, C-B'yi savunma araçlarıyla kullanma yoluna gitmiştir. Bana göre, C-B silâhları, konvansiyonel silâhlardan bir parça daha insanîdir».

Üniversitenin mikrop savaşına katılması, prestijinin büyük ölçüde kırılmasına sebebiyet vermiştir. Bir çok profesör, istifa tehdidinde bulunmuştur. Senato toplantısında, ünlü bir bilim adamı, «Dachau Doktor'larından bir takıma sahip bir üniversite ile ilgim olmasından dolayı utanç duyuyorum» demiştir. (Dachau, Hitler'in ünlü temerküz kamplarından biridir).

Fakat Dachau doktorları, yerlerinde kalmaktadır. Üniversite geçenlerde, «Spicerack» ve «Summit» mukavelelerinin 9 milyon lira ücretle, bir yıl uzatılmasını onaylamıştır. Yeni mukaveleleri açıklayan Dr. Krieger, şöyle demiştir: «Çalışmaların ağırlık noktasını başlangıçta askerî amaçlar teşkil etmekteydi. Bundan sonra bu ağırlık daha da artacaktır».

İNCELEME

Kim, kimden yana?

2

Samim Kocagöz

1. GİRİŞ

YÖN'ün 172. sayısında da «Kim Kimden Yana?» başlıklı bir yazı yayınlamış, ilçelerdeki ve illerdeki esnafın tutumunu gözlemlerime dayanarak incelemeye çalışmıştım. İlçelerdeki esnafın gericilerden yana olduğunu, çıkarcıların köylüyü avuçlarının içinde tutmak için maşası olduğunu örnekler vererek belirtmıştim. Bu yazımda yine gözlemlerime dayanarak benim görebildiğim, otuz yıldır hikâyesini romanını yazdığım köylünün kimden yana olduğunu belirtmek istiyorum.

Bugünlerde toplumlar içinde, toplumumuz içinde, işçinin, aydının giderek memurun, askerin yeri yurdu belirtilmek isteniyor. Tartışmalar var, yazışmalar var. İşçi, aydın dendi mi, çok bilimsel tartışmalara girişiliyor. Hele TİP içinde —ya da TİP için TİP'in dışında— bu tartışma öyle bir hale geldi ki, tavuk mu yumurtadan, yumurta mı tavuktan gibisine. Kitaplara çok sıkı sarılanlar, memleket koşullarını bir yana itmek için direniyorlar. Direndikçe öyle sanıyorum ki yakın bir gelecekte ortaya bir işçi - aydın çatışması çıkacaktır. Hele bu TİP içinde çıkarsa çok üzüntü verici olur. Örneğin YÖN'ün 180. sayısında İzmir İl Başkanı Güney Dinç, yakın tarihimizin bilinen siyasal ve toplumsal olaylarına basma kalıp değindikten sonra, «İşçinin önderliği bir gerçektir!» diye kestirip atıyor. Geçen gün bu sorun zihnimi pek kurcaladığından bir arkadaşa sordum:

«Bugün Türkiyede bir işçi eylemi var mıdır?»

«Grevlerden tut, Çorum - İstanbul yürüyüşüne dek vardır.»

«Haklısın ama..»

«Sen de haklısın: Bu eylemlerin yüzde doksan dokuzu olumsuz, bilinçsizdir..»

«Eh.. Öyleyse,» dedim, «bu işçi eylemlerini olumlu, bilinçli yola Seyfi Demirsoy yöneltir!»

«Alayı bırak» karşılığını verdi arkadaşım: «Türkiye İşçi Partisi olumlu. bilinçli yola yöneltecek.»

«Elbette. Ama nasıl?»

«Türkiye İşçi Partisi olarak.»

«Kimin desteği ile?»

«Partili işçi. sendikacı ve aydınların desteği ile.»

«Kısaca partililerin desek?»

«Ben de onu demek istedim.»

«Acaba, iktidara gelmek için bütün Türk işçilerini bilinçlendirsek yeter mi?»

«Yetmez. Biz, emekçi halkın desteğini istiyoruz.»

«İşçinin önderliğinde mi sağlanacak bu destek?»

«Hayır. İstim arkadan gelecek. Emekçi halkın desteği ile iktidara geleceğiz. Sonra işçinin önderliği...»

«Şimdi de sen benimle alay ediyorsun...»

Alay değildi söyledikleri. Alay gibi görünüyordu ama gerçek buydu. Bir toplantıda partili bir gencin söylediği gibi, «Sömürüldüğünü anlıyan, bilen herkes aydındır!»

Bizim memleketimizin koşullarına göre kimdir «Emekçi» dediğimiz» büyük çoğunluk?

II. EMEKÇİ KİMDEN YANA?

Büyük Menderes nehrinin kıyısında bir çit damın içindeyiz. Yirmiye yakın köylüyüz. Beşparmak Dağlarının çamlık, kekik kokulu eteklerindeki köylülerim var: Asıtepe'liler, Çavdar'lılar, Sayrakçı'dan olanlar.. Hepsi Yörük. Ova köylerinden olanlar da var.. Çit damlarda, yapıp çattıkları Menderes kıyısındaki çardaklarda pamukların açmasını bekliyorlar. Karı kızan, çoluk çocuk hepsi ovaya düşmüşler pamuk toplamaya... Biz, yirmi kadar aklı erikler ayrı bir dama toplanmışız yarenlik ediyoruz. Zaman zaman konuşurken gözlerinin içi gülüyor; zaman zaman konuya göre suratları asılıyor.

Bafa Gölünün çevresindeki köylüler, dalyan ağalarına baş kaldırmışlar. «Bre Allahın gölü işte! Biz de balık tutacağız!» demişler. Göl de İzmir körfezinden büyük göl. Medenî kanunun 641. maddesine göre devletin, giderek bütün vatandaşların faydalanmasına açık. Dalyan sahibi, ancak kanunun gösterdiği ölçü içinde, derinliğine genişliğine bir ölçü içinde balık tutmayı yasaklayabilir. O da devletten dalyanı kiralamak şartiyle. Bütün Türkiye'de bir adama bir dalyanın tapusunun verildiği görülmemiştir. Nasıl bir gölün bütünü batapu bir kişiye ya da kişilere geçer? Bu dert, bu dâva kırk yıldır süregelir. Her seçimde her parti halledeceğim diye söz verir; iktidara geldi mi, unutur köylüleri. 1965 seçimlerinden önce bir partinin adayları demişler ki köylüye: «Biz bu işi hal edersek, dalyan devletin olur, size bir faydası olmaz.» Oysa dâvâ bu değildir. Dalyan elbette devletin olur. Olur ama köyün çevresindeki 14 köy, balık tutabilir. Bu köylerin 4000, devletin de 4000 dönüm toprağı su baskınından kurtulur, ekilebilir bir hale gelir. Bu dâvânın «Yılan Hikâyesi» adlı romanını ben, 1954'de yazdım. 1950 seçimlerinden önce, bir tiren yolculuğunda rastladığım, sonradan milletvekili seçilen Ethem Menderes'e, Dr. Baki Öktem'e bu iş ne olacak? diye sordum. Hele iktidara gelelim, dediler. Ve de geldiler! Yılan hikâyesi hâlâ devam ediyor.

Sözümüze dönelim. Evet, köylünün gözlerinin içi gülüyordu. «Bir liraya kilosu balık yiyoruz bey! Kuzu gibi kefalları bir liraya yiyoruz. Bafa gölü köylüleri tutuyor, bizim dağ köylerine dek beygir sırtında getiriyorlar. İnat için, dalyancıların inadına fakir fukara köylüye de bedava dağıtıyorlar! Haklı mıyız, yemez miyiz balıkları?» Ben de «Ananızın ak sütü gibi helâl olsun! Afiyet olsun» diyorum.

Asıtepe'li bir arkadaş konuyu değiştiriyor: «Seçimlerden önce ormandan odun kesin, diye izin çıktı dediler. İlle bize oy verin dediler. Seçimlerden sonra Onbaşımıza kâğıt gelmiş, odun kesimi yasaklanmış...» Onun ağzından sözü Dayıbaşı İbram alıyor. Posbıyıklarını şöylecene bir sıvazlayarak;

«Particiliği marticiliği bir yana bırakalım can; sen bir okur yazar olaraktan bu işe ne dersin? Ormandan odun kesemezsek kışın soğuğunda ne bok yeriz? Ortalıkta öylesine tevatür var ki ormanı yakanı idama dek götürürlermiş.. Ormandan geçtim, fundalık bile yakmak yasakmış. Bu hak mı, adalet mi?»

«Ormanı ısınmak için kesiyorsunuz değil mi?»

«Çaresiz.»

«Bazı yerlerde de tarla açmak için orman yakıyorlarmış?»

«Çaresiz; iyi bildin.»

«Bu işe benim ne diyeceğimi soruyorsun?»

«Evet can.»

«Ben, önce size tarla bulmaya çalışırım. Sonra bu tarlayı sürüp ekecek öküz bulmaya çalışırım. Hep birlikte köycek ormanda, dağda geçinemediğinize göre bir geçim yolu plânlarım. Ormanın kesilecek kesilmeyecek yeri var, çaresi yoksa, size kışın yakacak sağlarım. Ondan sonra ormanı kesmeyi, yakmayı yasak ederim. Eğer o zaman kalkar da keyif için ormanı yakacak olursan, ben de seni asarım!»

Çit damın içinde bir an sessizlik oldu. Sonra İbram, birdenbire bağırıverdi:

«Yaşa be can! Sağol be beyim! Sen, benim geçimimi sağla, orman yakanın, ormanı kesenin ben de seninle birlik anasını bellemezsem adam değilim!»

İçlerinden biri dedi ki, «Bu birşey mi? Geçen yılın seçimlerinde Sarıkemer köylüsünün çoğu, şu yakaya mı **irey virelim,** bu yakaya mı? Derken, seçim günü bir dana kesti **Edalet Partisi,** millete birer okka et dağıttı, sen sağ ben selâmet...»

İrkildim. Gözümün içine bakıyorlardı: «Yazıklar olsun seçimden seçime, dört yılda bir bu milleti bir okka ete muhtaç edenlere...» dedim. «Bir okka ete oy veren köylünün hiçbir suço yok.»

Bir zaman yine sessizlik oldu. Bir köylü yeniden sözü aldı:

«Neler dönüyor bey, neler dönüyor can... Seçimlerden önce Azap köyünün —yeni adı Yeşilköy— suyu gelsin diye bir tamam demir borularını getirip köyün meydanına yığdılar. İşe başlayasıya kalmadı. Azap köylüsü İşçi Partisine tümüyle irey verdiğinden, seçimlerden sonra boruları kaldırtıp başka köye su getirttiler bu borularla. Beğendin mi? **Nahal gözel mi?»**

«Hiç de güzel değil, beğenmedim...»

Konuşmamız böylece sürüp gidiyordu. «Şimdi biz ne halt edek?» diyorlardı. İbram, ve ötekiler «Halk Partisini bir kalem geç...» diyorlardı. Biri, «Yol parası altubuçuk lire veremedim diye beni mahpusa katıyorlardı, böyle halkçılık mı olur?» diyordu sakalını kaşıya kaşıya. Bir köyün (Hangi köy olduğu, adı bende saklı) AP. temsilcisi, şöyle bir doğruldu: «Arkadaşlar» dedi, «Bu sefer de boyumuzun ölçüsünü aldık. Benim gelen seçimlerde İşçi Partisi'ne ağıveresim, yıkılıveresim geliyor...»

«Yeni testi soğuk tutar be kızan.. Bu seferlik de o yana yıkılıverelim!»

Yüzüme baktı yirmi çift göz.

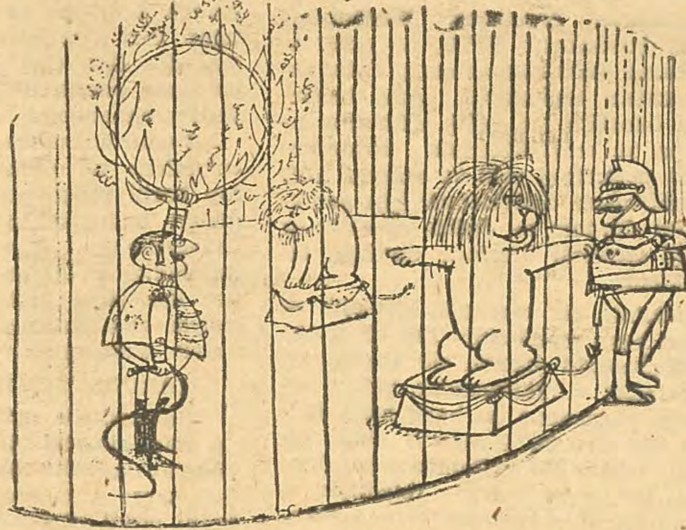
«Sizin yıkılıvermenizle bakalım iş biter mi.. Bütün memleket..»

İbram sözü ağzımdan aldı:

«Yok.. Ne dediğini, ne diyeceğini anladım can.. Biz, 1950'de Demirgırat Partinin üstüne bir yıkılış yıkıldık ki, yükümüzü kaldıramadı, altımızda pestili çıktı...»

İtiraf ederim, bu söz beni çok korkuttu. İçim cız etti. İşçi Partili yönetici dostlarıma duyururum. Kitap romantizmini bir yana bırakalım; ayağımızı denk alalım; memleket koşullarına uygun bir tutum için külâhımızı önümüze koyup düşünelim.

Yurdumuzun yüzde sekseninı meydana getiren emekçi yığınlarının altında, işçinin önderliği ile ezilmek pek feci olur.

NOT :

Yukarıda sözü edilen dalyan sorununun Meclise geleceği umudu ile fazla üstünde durmadım. Gerekirse minelbab ilelmihrab duracağım. «YILAN HİKÂYESİ» romanımdan bu yana daha söyleyeceklerim var.

III — CIA HİZMETİNDE DIŞ POLİTİKA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

(Üniversitenin bir de Mc Carthy zihniyetli bir Dış Politika Araştırma Enstitüsü vard ı).

Enstitü, 1955'de Vick's Kimyasal Maddeler Korporasyonu Başkanının yardımları ile komünizmi ezmek üzere kuruldu. Kooperatif Araştırma Enstitüsünden bir kaç yüz metre ötedeki enstitüde çalışan toplum bilimciler, sert bir politika izleyerek tâviz vermeyen bir antikomünizm ve komünist bloka karşı siyasî ve askerî potansiyel taşıyan bir tutum göstermektedirler.

Enstitünün yönetmeni, kurucusu ve destekleyicisi Robert Strausz-Hupe adındaki Viyana aksanı ile konuşan, hâlâ Avrupa âdetlerine bağlı 60 yaşlarındaki toplumbilim profesörüdür. Sade-ce askerî anlaşmalarla değil, fakat ayni zamanda dev şirketlerin yardımlarıyla da beslenen enstitünün yönetim kurulu, akademik olmaktan çok ticarî bir kuruluşa yaraşacak kişilerden meyrana gelmektedir.

Strausz-Hupe ve enstitünün, «komünizm felâketi»ne karşı en ufak zaaf gösterenlere ve âdeta kardeş bir kuruluşmuş gibi gördükleri CIA aleyhindekilere tahammülleri yoktur. Strausz-Hupe tarafından çıkarılan enstitünün Orbis adlı gazetesinde CIA'yı tenkit eden «Görünmeyen Hükümet» kitabının eleştirisi yapılmış ve bu kitabın komünistlerin eline yeterli koz ve fırsat verdiği ileri sürülmüştür. Ayrıca bu yazıda CIA'nın üniversiteleri kendi çalışmalarına âlet etmesi de meşrû ve arzu edilir bir davranış olarak savunulmaktadır.

Adam Clayton Powell Eğitim Komitesi tarafından geçenlerde açıklanan ve sonradan üniversitedekilerden biri tarafından yazıldığı öğrenilen imzasız bir mektupta, Pennsylvania Üniversitesinin CIA ile ilişkisi olduğu iddia edilmektedir. Enstitüdeki gizli raporlar ve istihbarat çalışmaları, böylesine ciddi endişelere yol açacak şekildedir. Enstitü İkinci Yönetmeni William Kintner uzun yıllar askerî istihbarat servisinde çalışmış, bu arada iki yıl süreyle CIA'da yüksek sorumluluk ve yetkisi olan bir görev almıştır Strausz-Hupe'un da askerî istihbaratla ilgili bir geçmişi vardır. Halen askerî faaliyet gösteren kişiler de enstitüde büyük bir hoşgörürlükle yer almaktadırlar.

CIA'nın başarılı hükümet darbelerinden biri, enstitüye geniş bir araştırma imkânı hazırlamıştır. 1954'de Guatemala'daki sol eğilimli Arbenz rejiminin devrilmesi üzerine ele geçen resmî evrak, Amerika'ya getirilmiş ve Savunma Bakanlığı ile olan temaslar sonunda, Enstitü bunları almıştır. Bu bilgiler üzerindeki araştırmalar, sonradan «Guatemala'da Komünizm, 1944 - 1954» adlı kitapta toplanmıştır. Enstitü yöneticilerinin aksini iddia etmelerine rağmen. enstitünün tutumu ve çalışmaları, tamamen sağcı bir karakterdedir. Enstitünün yayınları da bunu açıkça belirtmektedir. Enstitünün son iki araştırması «Sürüp giden savaş» ve «Amerika için ileri bir strateji» başlıklarını taşımaktadır. Araştırmalar, Dışişleri Bakanlığının işbirliği ve Richardson Tesisinin malî desteği ile yürütülmüştür. Kitaplara hâkim tema, Üçüncü Dünya Savaşının içinde bulunulduğu ve gerginliği azaltmanın hayal olduğu şeklindedir. Bu düşünce, önleyici harp görüşüne ulaşmaktadır.

Enstitü, son zamanlarda gerilla savaşı ile de ilgilenmeye başlamıştır. Halen Deniz Kuvvetleri için hazırlanacak bir gerilla savaşı araştırması üzerinde çalışmaktadır. Bu araştırmada, Deniz Kuvvetlerinin Vietnam'da izlemesi gereken strateji üzerinde durulmakta ve çalışmalar, ancak güvenlik karnesi olanlar tarafından büyük bir gizlilik içinde yönetilmektedir.

Avrupada barışın sağlanması ve Almanyanın birleşmesi

2

Aziz Nesin

Almanya Sosyalist Birlik Parti'sinin mektubuna, Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin 16 Mart 1966 da verdiği cevap:

Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin «SED», Dortmund kentinde toplanan Almanya Sosyal Demokrat Parti «SPD» büyük kurultayı delegelerine ve partinin bütün üyelerine yöneltilen ve açık mektup biçiminde yayınlanan çağırısından, Sosyal Demokrat Parti Başkanlığı olarak, bilgi edinmiş bulunuyoruz.

Alman Sosyal Demorat Parti Başkanlığı, herşeyden önce, iki esaslı açıklama yapmak zorundadır:

1 — İnsan haysiyetine ve kendine olan sorumuna saygı gösteren düzen, ancak demokrasidir. Bundan dolayı, Alman Sosyal Demokrat Partisinin isteği, demokrasiyi genellikle devlet ve hayat düzeni yapmaktır.

2 — Almanya Sosyal Demokrat Partisi, Almanya Federal Cumhuriyeti'nin Anayasasına, Anayasanın 146 ncı maddesiyle bağlıdır. Bu madde diyor ki: «Alman ulusunun serbest oy kullanarak kararlaştıracağı bir anayasa yürürlüğe girince, bu geçici anayasa yürürlükten düşer.»

Almanya Sosyalist Birlik Partisinin «SED» açık mektubu, Sovyetler Birliği'nin denetimindeki Almanya bölümünde, ilerde de tekelci bir rol oynamak azminde olduğunu açığa vuruyor. Sovyetler Birliği, her zaman olduğu gibi bugün de, Federal Cumhuriyet anayasasının yürürlükte olduğu Batı Almanya'daki hür demokratik düzen esaslarını, kendi tasarılarına göre ortadan kaldırmak çabasındadır. Bundan dolayı SPD Başkanlığı, Sosyalist Birlik Partisi'nin «İki partinin temsilcileri ortak toplantılara katılsınlar» yolundaki çağrısına gelemez. Demokrasinin ana sorunları üzerine, SPD ve SED temsilcileri arasında görüşme olamaz. Çünkü Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin politikası, hür demokratik düzenin yerine tek parti tekelciliğinin geçirilmesi yönündedir.

Durum böyleyken, Almanya Sosyal Demokrat Partisi Başkanlığı, bütün Alman ulusu karşısında, Alman politikasının ana sorunları üstünde tartışmalara ve düşün alışverişine değgin açık mektuba, yine de açık bir cevap verilmesine kararlıdır.

Alman Sosyal Demokrat Partisi Başkanlığı, bu açık mektubun açık tartışmalara yol açmasını hiç de iyi karşılamadı. Çünkü, bu açık mektubu, ateş emrini veren kişi imzalamıştır. Umutsuzluk içinde, Almanya'nın ikiye bölünmesi sonucunda ortaya çıkan çıkmazdan kurtuluş arayan bazı kimseler, ateş emri yüzünden canlarını verdiler.

Bunun için biz, şu soruyu sormak istiyoruz:

Mayın, duvarlar ve telörgü araçlarıyla ayrılmış olan bölümde yurdun öbür bölümüne kaçmak isteyen insanlar üzerine ateş edildikçe, Almanya'da açık ve korkusuz tartışmalara olanak var mıdır?

Onlar, salt Almanya'dan Almanya'ya gitmek, akrabalarının, dostlarının ya da yurttaşlarının yanına gitmek istiyorlar. İkiye bölünmüş Almanya'da devlet biçimi, insan hakları ve politik istekler konusundaki esaslı anlaşmazlıklara ve karışıklıklara rağmen, Almanya'nın ikiliğini yenmek için henüz yol bulunamamış olmasını, insanların hayatlarıyla, kanlarıyla ve kişisel özgürlükleriyle ödemeleri gerekmemelidir. Bizce bu, yapılabilir. Sosyalist Birlik Partisi, dayandığı Sovyet iktidarıyla birlikte, tarihte gelişmiş olan Alman devletinin bir parçasını ayrılmış bir durumda bırakmak istiyorsa, yani bu ayrı durumu sürdürmek azmindeyse ve bu ayrılmış parçayı gelecekteki Avrupa barış müzakerelerinde —ki ergeç olacaktır— bir rehin olarak tutmak niyetindeyse, bu ayrılmış durum böylece kalsın, ama ayrılmış Almanya'nın iki bölümü arasındaki geçici sınırlarda ateş kes emri verilsin, yani insanların üzerine ateş edilmesin. Biz, bunun yapılabileceği kanısındayız.

Almanya Sosyalist Birlik Partisi, mektubunda şöyle diyor:

«Keşki, Batı Almanya'dan büyük sayıda Sosyal Demokrat Partili yüreklenseler de Doğu Almanya'ya gelip burasını gözleriyle gördükten sonra, gözlemlerine dayanarak durumu değerlendirseler. Alman Demokratik Cumhuriyetine gelseler, emeğimizi nasıl değerlendirdiğimizi ve politikamızın ürünlerini inceleseler.»

Buna karşı düşüncemiz şudur: Biz, kendi partimiz üyeleri için ayrıcalık istemiyoruz. Ve bizi yeğliyen bir işlem de istemiyoruz.

Açık mektubunuzda şu soru yöneltiliyor: «Niçin Batılı ve Doğulu işçiler birbirleriyle görüşemiyorlar?»

1964 yılı sonundan sonra, yaşlılar ve emekliler hiç olmazsa yılda bikez Doğudan Batıya gezmiye gelebilmelidirler. Bizce, adım adım başlayacak böyle gezi olanakları Almanya içinde genişletilebilir. Bütün Almanlar için özgürlüğün yeniden elde edilmesi şaşmaz hedefimizdir.

İkinci sorumuz da şudur:

Federal Almanya'da gezide bulunup kendi gözlemlerine dayanarak gerçek durum üstünde yargıda bulunabilmek için, Almanya Sosyalist Birliği'nin yalnız seçkin yönetmenleri değil, SED nin her üyesi, Doğu Almanya'nın bütün yurttaşları - yalnız emekliler değil- tam tersine gençler de Batı Almanya'ya gelebilmeli ve Sosyalist Birliği Partısi, herkese bunun için müsaade etmelidir.

Alman Sosyalist Birlik Partisi, Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin, kendi merkez komitesinin tasarılarına uygun olarak politika gütmesini istiyor. Bizce, Avrupa'nın barışına bağlı olan Alman sorununun çözümlenmesi ancak ve ancak herhangi bir partinin başka bir partiye görüşlerini zorla benimsetmekten vazgeçmesiyle olabilir. Almanya sorununun çözümlenmesi, Almanya'nın her yanında bütün partilerin açık ve engelsiz olarak kendi görüşlerini savunabildikleri ve halkın serbest kararlarıyla istediklerine oy verebilecekleri zaman olabilecektir.

Üçüncü sorumuz da şudur:

Almanya Sosyalist Birlik Partisi, kendi sorumu altında bulunan bölümdeki Almanların yaşayışlarını kolaylaştıracak ve daha rahat yaşamalarını sağlıyacak tedbirler almaya hazır mıdır?

Açık mektupta, Almanya'nın başkenti olan Berlin konusunda sessiz davranılıyor, niçin?

Almanya'nın iki bölümü birleştirilinceyedek Batı Berlin'in hukukî ve politik durumu sürecek, yürürlükte kalacaktır. Bu durumun değiştirilmesine yönelecek her atılım uluslararası bir bunalım yaratacaktır. Almanya Sosyal Demokrat Partisi bunu felâket dolu bir yol sayar. Almanya Sosyalist Birlik Partisi, bu konuda gerçeklere uygun davranmak isterse, o zaman hiçkimse bu çabalara engel olmaz ve kolaylıklar sağlar. Kolaylıklar sözkonusu olunca, Batı ve Doğu Berlin arasındaki ulaştırma da düşünülecektir.

Dördüncü sorumuz şudur:

Almanya Sosyalist Birlik Partisi, Berlin'e karşı izlediği düşmanca ve zorluk çıkarıcı davranışlarından vazgeçecek midir?

Almanya Sosyal Demokrat Parti Başkanı Willy Brandt (oturan) ve Başkan Yardımcısı Herbert Wehner.

Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin görüş ve anlayışına karşıt olarak, Almanya Sosyal Demokrat Partisinin görüşü şudur: O zamanki müttefiklerin Potsdam anlaşmasının hükümlerine göre, Almanya'nın sınırlarının belirlenmesi, barış anlaşmasının yapılmasınadek beri bırakılmıştır. Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin görüşüne göre, bu tarihedek, devletler hukuku bakımından, Almanya'nın bütünlüğü 1937 yılı sınırları içinde sürmektedir. Birleşmiş bir Almanya için yapılacak bir barış anlaşmasının ana sorunları ve bu birleşmiş Almanya ile komşularının gelecekteki ilişkileri üzerinde tartışmaların olması bütün Almanlar için en hayırlı iş olacaktır. Bu tartışmalar açık ve ortada yapılmalıdır. Bizce, devlet biçimi ve meşruluk konusunda aykırı görüşleri öne sürerek bu tartışmalara engel olmak ve şimdiki durumu sürdürmek yerine bütün Alman partilerine Almanyanın her yanında görüşlerini özgürce açıklamak olanağı veren bir yol bulmak gereklidir.

Beşinci sorumuz şudur:

Almanya Sosyalist Birlik Partisi, Almanya'nın iki bölümünde de yapılacak açık-oturumlarda tartışmalara razı mıdır?

Almanya Sosyal Demokrat Partisi, uluslararası bir genel denetim altındaki silâhsızlanmadan yanadır. Böyle bir silâhsızlanmaya yönelen her atılımı desteklemekteyiz. Bundan dolayı, silâhlanmanın kısıtlanması için anlaşmalar sağlanması yolunda caba gösterilmektedir. SPD, bütün yeryüzünde atom silâhları denemelerine son verilmesi için yapılan anlaşmaların pekiştirilmesi için Alman Meclisinde oy vermiş bulunuyor. Bununla birlikte, bu anlaşmayla, atom silâhlarıyla silâhlanmayı çok küçük ölçüde sınırlıyabilmekten ötürü üzüntü duyulmaktadır. SPD, bu yoldaki atılımları gelecekte de destekliyecektir.

Uluslararası gerginliklerin ve anlaşmazlıkların en önemli nedenlerinden olan Almanya'nın ikiye bölünme durumunun ortadan kaldırılmasına çalışılacaktır. SPD, silâhsızlanma atılımlarını desteklemek için, her seferinde bu sorunun çözümlenmesi ille de Almanya sorununun çözümlenmesine bağlıdır diye koşul sürmüyor.

Altıncı sorumuz şudur:

SED savaş tehlikesiyle oynamaktan vazgeçecek midir?

SED, 1946 yılında, Sosyal Demokratların zorla Sosyalist Birlik Partisine sokulmaları için aldığı tedbirleri hatırlatmasa daha iyi ederdi. Eski Sovyet işgal bölgesinde o zaman yapılmış olan bu baskı, Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin en acı deneyimlerinden biridir. Alman Sosyalist Birlik Partisi, kendisine ve sözlerine karşı gösterdiğimiz kuşku ve güvensizliğin birçok acı deneyimlerden ileri geldiğini bilmelidir.

Bugün sözkonusu sorun şudur: Almanyanın ikiye bölünmesinin etkilerini azaltacak atılımlar ve bu ikiliğin yavaş yavaş kalkmasının başlangıcı olacak konular üzerinde açık oturumlarda tartışmak olanağı ulusumuza verilmiş midir?

Geçen yirmi yıl içindeki gelişmeler gözönünde bulundurulacak olursa, Almanya sorununun çözümlenmesi salt Almanya'daki etmenlere bağlı olduğunu gösteren bir tartışmaya girişmekte, Almanya Sosyal Demokrat Partisi bir yarar görmüyor. Almanya'nın birleştirilmesi, Almanya'nın elinde olmayan ve doğrudan doğruya Almanya'nın etkiliyemediği birçok dış etmenlere bağlıdır. Bununla birlikte büyük hedeflere gidilemiyor diye küçük adımlar atmamak doğru değildir. Bugünkü olanaklar içinde atılacak adımlar şunlardır: İnsanların yaşayışlarını kolaylaştırmak ve birliğin bilincini uyandırmak.

Almanya Sosyal Demokrat Partisi, görüş ayrılıklarını ve karşıt anlayışları örtmek ve görmezden gelmekten yana değildir. SPD ile SED arasında kurulacak bir işbirliği için hiç bir koşul yoktur. Halk Cephesi oyunlarına, Sosyal Demokratlar yanaşmıyacaklardır. İki partinin kendi etki bölgelerinde, bağdaştırılamayan görüş ayrılıklarına rağmen ne yapabilecekleri, pratik sorunların çözümlenmesi için gerekli koşulların sağlanmasını başarıp başaramıyacakları ancak gelecekteki gelişimlerle anlaşılacaktır. İkiye bölünmüş olan Almany'da insanların yararına çalışmak ne demektir? Berlin'de serbest ulaşımı sağlamak, bölge sınırlarında bir yandan öbür yana komşuluk kurmak, gazete, dergi ve kitap değiştokuşu, ekonomi ve kültür alanlarında gereksiz engellerden sıyrılarak alışveriş, teknik çalışmalar üzerinde kazanılan deneyim ve bilgilerin alınıp verilmesi demektir.

Yedinci sorumuz şudur:

SED, ikiye bölünmüş olan Almanya'da pratik konularda kolaylıkları sağlamak için çaba gösterecek midir?

SED bir öneride bulundu bize: «1966 yılında Doğulu ve Batılı Almanların özgürce tartışmaları için bir danışma kurulu toplansın.»

Buna karşı SPD ilk adım olarak bütün partilerin açık oturumlarda görüşlerini savunabilecekleri açık tartışmaları öneriyor. Bütün Batı Almanya Meclisi temsilcileriyle Doğu Almanya Halk Meclisi temsilcilerine olanak verilsin ki, Almanya sorunu üstüne özgürce görüşlerini açıklayıp savunabilsin ve tartışsınlar.

Bu, Federal Almanya'da salt SPD yi ilgilendiren bir sorun değildir. Federal Almanya'da bütün partileri ilgilendiren bir sorundur bu. Partiler bütün ulusun temsilcileri olduğu için, bu sorun onları ilgilendirmektedir.

Bütün Almanya genişliğinde böyle bir tartışma için gerekli koşulun olup olmadığı, bu bizim yazılı cevabımızın Doğu Almanya'da yayınlanmasından ve Sosyalist Birlik Partisi'ndeki yankılanmalarından sonra anlaşılacaktır. SED, Federal Almanya'daki gerçek durumu bozuk gösterdiği halde, açık mektupları ile birlikte bizim cevabımız da tam metinleriyle okurlarımıza sunulacaktır.

Bizce, bu önerimiz bir tartışmanın açılmasına yarayacak bir çabadır. Bu türlü tartışmalarda serbestçe düşüncelerini açıklayacak olanlara bu yüzden hiç bir zarar gelmiyeceğine değgin güvenlik verilmesi gerekmektedir.

Gelecek Sayıda:

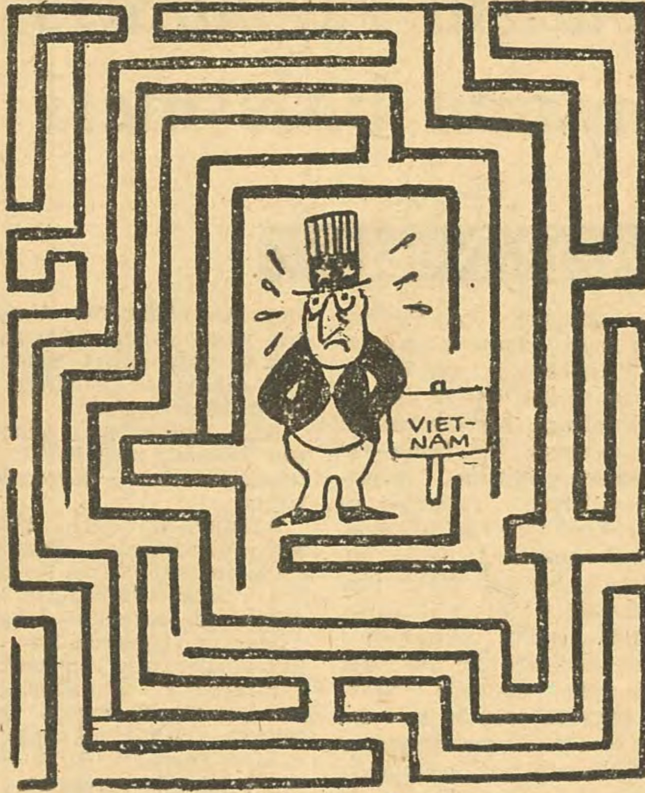
CEVABA CEVAP

YÖN'de Amerikan Solu ile ilgili bir incelemesi yayınlanan Prof James Butler, YÖN için hazırladığı bu ikinci yazısında, kendi açısından, Vietnam Savaşının nedenlerini belirtiyor:

VİETNAM:

Amerika'nın tam güvenlik isteği

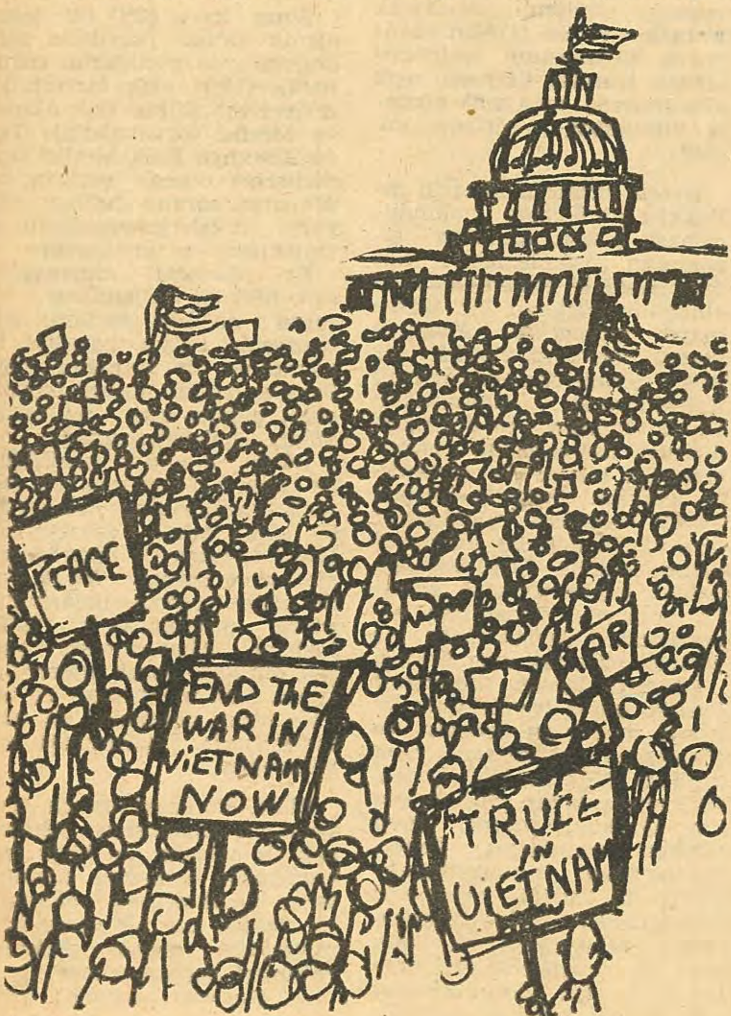
Prof. James Butler

LABİRENT

Amerika'nın dünya görüşünü etkileyen ana faktör, ulusal varlığı süresince. sadece son yirmi yıldır bir dış tehlikeyle karşılaşmış olmasıdır. Başka bir deyimle, İkinci Dünya Savaşının sonuna kadar, başka hiçbir ülkeye nasip olmamış bir şekilde tam güvenlik içinde yaşamıştır. Bilindiği gibi Amerika'nın gelişme devresi, Batı tarihinde büyük savaşların yer almadığı yegâne devir olan Ondokuzuncu yüzyıla rastlar. Bu yıllar boyunca Amerika'yı her türlü saldırıdan uzak tutacak bir takım nedenler vardı: İngiltere'nin Batı yarımküresini Avrupa koloniyalizmine kapayan deniz egemenliği; Amerika'yı Avrupa kıt'asındaki üstünlüğünü kullanarak tehdit etmeyi engelleyen, Avrupa ülkeleri arasındaki kuvvet dengesi; Birleşik Devletlere Pasifikte tam bir güvenlik sağlayan, Asya'daki büyük güç yoksunluğu. Bunların sonucu olarak, gelişmekte olan ülke, hiçbir zaman saldırıyla karşılanacağını düşünmeksizin, tam bir güvenlik içinde olmaya alıştı. Gerçekten de Amerika, bu her iki yanı göz alabildiğine uzanan sularla kaplı ülkenin uyuyan devi, kendisinin yenilmez olduğunu düşünmeye başladı. Aslında onu yenilmez kılan güçler kendi elinde değildi, ama Amerika buna aldırmıyordu bile. Amerika'ya göre bu durum Tanrının bir lütfu, ahlâk kurallarının yeryüzündeki bekçiliğini yapmak için Tanrının Amerika'yı seçmiş olduğunun bir başka belirtisiydi.

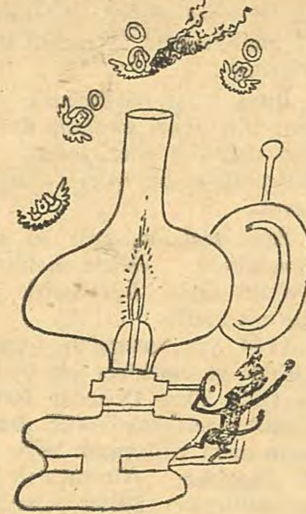
Birinci Dünya Savaşı bile bu tam güvenlik duygusunu bozamadı. Müttefiklere karşı bir Alman zaferi ihtimali ve bunun yol açacağı kuvvetler dengesi ile İngilterenin denizler egemenliği, Birleşik Devletlerde herhangi bir ciddî endişeye sebep olmadı. Tabiî bu arada küçük ve sesi duyulmayan bir grup, durumun ciddiyetini takdir ediyordu. Bunlardan biri olan, eski Başkan, büyük realist Theodore Roosevelt (1901-1908), ulusal çıkarların müttefiklerin zaferine bağlı olduğu konusunda ulusunu uyarıyordu. Ama sözleri sağır kulaklarda yankı yapmıyordu. Savaş alanlarından pek uzakta olan vasat Amerikan vatandaşı, ulusal güvenliğini tehdit eden herhangi bir tehlikenin varlığına inanmıyordu. Sonunda, 1917 yılında Amerika Almanya'ya karşı savaşa girdi, ama sadece bir İngiliz - Fransız yenilgisinden endişelendiği için. Amerika, Alman zaferinin, kendi güvenliğinin sonu demek olacağı için değil, sadece Başkan Wilson'un «Demokrasi için güven verici bir dünya yaratma» çağrısına koşan Amerika'lıların idealizmi uğruna savaşa girdi. Kısacası realizm değil, idealizm, daha iyi bir dünya yaratma düşü Amerikayı 1917'de savaşa sürükledi, ve Versay muahedesi bu dünyayı yaratamadığı zaman düş kırıklığına uğrayan ulus, bu kez bütün bütüne kendi içine kapandı.

Amerikada Vietnam Savaşı aleyhtarı gösteri

Bu içe kapanma, 1939'da Hitler Avrupayı yeniden savaşa sürüklediği zaman da devam etti. Amerikan halkı bu savaşa katılmayı kesinlikle reddetti. Bu savaş onları ilgilendirmiyordu. Hitler'in büyük bir hızla peşpeşe gelişen zaferleri Amerika için herhangi bir tehlike teşkil etmiyordu; Amerika yenilmezdi, hattâ Avrupa'nın bütünüyle düşmesi dahi Amerikalıları bu neme-lâzımcılıktan kurtaramadı. Ama 1917'de olduğu gibi, birkaç devlet adamı, Amerika'nın savaşla ilgili çıkarlarını farketti ve bu grubun lideri, o devrin Başkanı Franklin D. Roosevelt elindeki güçleri, izolasyonistlere karşı harekete geçirdi. Belirsiz bir takım manevralarla ülkesini savaşın eşiğine getirdi ve yine belirsiz bazı tutumlarla Japonya'nın 1941 Aralık ayında Pearl Harbor'daki Amerikan donanmasına saldırmasını sağladı. Amerikan halkını, izolasyonun yaratacağı tehlikelere karşı uyaran da bu oldu. İkinci Dünya Savaşının sonunda Amerikan ulusu, Birleşik Devletlerin dünyaya katılması gerektiğine inanıyordu.

Amerika'nın dünya liderliğine yükselişinin bu kısa hikâyesinin önemi nedir? Bunları, tarihsel nedenleri yüzünden Amerika'nın komünist olmayan dünyanın liderliğine ehil olmadığını belirtmek için anlattık. Uzun süreli içine kapanıklığın kendini dünyadan uzaklaştırmış olması sonunda Amerika, dış olaylara realist bir görüşle eğilebilecek durumda değildir. Örneğin Türkiye gibi, sürekli olarak komşularının saldırı tehlikesi içinde yaşayan ulusların tersine. Birleşik Devletler sınırlı ve realist koşullar içinde düşünmeyi ve hareket etmeyi öğrenmemiştir. Amerikanın güvenliği tam ve kesin olmuş, aynı şekilde, ister «kayıtsız şartsız teslim» ve «kütle halinde karşı koyma» ister boyunduruk altındaki ulusların tümüyle bağımsızlığa kavuşturulması biçimindeki dış politika amaçları da kesin olmuştur. Ama böylesine bir tutumun, her birinin kendince endişeleri ve çıkarları olan bağımsız ve rakip ülkelerin gerçek dünyasına bağdaştırılması çok güçtür. Dünyanın bugünkü durumunda çok realist bir tutum, ancak tümlük ile değil, fakat varılmak istenen amaçların, göze alınacak risklerin ve eldeki gücün derecelendirilmesi ile sağlanabilir. Bu tutumun belirlenmesinde, uluslararası olayların başka uluslardan gelmesi muhtemel tepkileri göz önünde tutarak ele alınması, ulusal amaçların bu amaçlara ulaşmayı sağlayacak güçlerle dengede tutulması, ve göze alınacak risklerin ulusal çıkarlar yönünden tehlikeye değmesi gerekir. Kısaca, gücü ya da coğrafî durumu ne olursa olsun hiçbir ülkenin, kendi isteklerini dünyaya empoze edemiyeceğini ve tümlük niteliği taşıyan amaçlar ya da isteklerin diğer ülkelerin meşru hak ve çıkarları hiçe sayılarak öne sürülemiyeceğini anlamak

gerekmektedir.

Ama maalesef, kendi tarihsel geçmişinin kurbanı olan Birleşik Amerika'nın bu anlayışa varması çok güçtür. 1945'ten bu yana dünya liderliğinde Amerika'nın düştüğü en büyük hata'yı, artık bir parçası olmaktan vazgeçemeyeceği dünyada hâlâ geçmişteki tam güvenliğini sağlama çabaları teşkil etmektedir.

Vietnam, Amerika'nın gerçekçilikten yoksun olduğunu gösterme konusundaki örneklerden biri ve belki de en önemlisidir. Vietnam politikası, Johnson idaresinin çeşitli kereler belirttiği gibi, Kızıl Çin'i de kapsamaktadır. Vietnam Amerika'nın, «bir başka Münih» olayının kötü sonuna kendini hazırlaması için deney alanı olmuştur. Komünistlere Vietnam'da herhangi bir hak tanındığı takdirde, iştahları büsbütün artacak ve er veya geç Tayland'dan Avusturalya'ya kadar bütün Güneydoğu Asya bu tehlikeyle karşılaşacaktır. Bunun sonuçları ise daha de yaygın olacaktır. Güneydoğu Asya egemenliğinin sağlayacağı stratejik ve ekonomik avantajlar sonunda Çin daha da kuvvetli bir ulus durumuna gelecek ve böylelikle Birleşik Devletlerin güvenliği ciddî olarak tehlikeye girecektir. Washington'un Vietnam'daki tutumu belirlemesi bu görüş açısına dayanmaktadır. Amerikanın güvenliği, Çin'in, Batı kıyılarından imkân oranında uzak tutulmasını gerektirmektedir. Bu, Amerika'nın, Çin sınırlarına devamlı baskı yoluyla birgün liderlerini güçten düşürmeyi öngören ve «izole etmeden kuşatma» diye tanımlanan tutumudur.

Fakat Amerika'nın tam güvenlik isteğine dayandırılan bu tutumun, umutsuzluk verecek derecede safiyane olduğu ortadadır. Amerika'nın Güneydoğu Asya'da bulunmasının Pekin liderleri arasında bir değişikliğe yol açacağını düşünmek bile saçmadır. Çin'in bu bölge için bir takım emeller beslediği doğru olsa bile, Hanoi'ye gösterdiği destek, Amerika'nın Çin sınırındaki askerî varlığına karşı haklı bir tepkidir; Kore'de McArthur'ün 38. paraleli geçip Yalu'ya uzanması sırasında olduğu gibi, Çin bu sefer de çok daha dikkatli ama yine de askerî istilâ havasını taşıyan bir harekete tepki göstermektedir. Çin, o zaman eskisi gibi şimdi de, bir Amerikan kuşatmasından endişe etmekte ve gerek askerî gerek politik çevrelerde verilen «kaçınılmaz zafer» konusundaki sorumsuz sözler Çin'in bu endişesinde haklı olduğunu ortaya koymaktadır.

Aslında, Amerika'nın çekilmesi halinde Çin'in bu bölgeye egemen olabileceği doğrudur. Ama bu kesinlikle belirlenmiş değildir. öyle bile olsa dünyanın bu bölgesindeki Amerikan çıkarları önemsiz olduğundan hiç bir zaman büyük bir tehlike arzetmemektedir. Çin ile Güneydoğu Asya arasındaki geleneksel düşmanlık, bu olanağı azaltmaktadır. Çin'in egemenlik sağladığı düşünülse bile, bu durumda, Rusya'nın karşılaştığı gibi birçok Titoculuk örneklerinin ortaya çıkacağı muhakkaktır. Bu faktörleri göz önünde tutunca, Amerika'nın Çin'i kuşatma yoluyla politikasını değiştirmeye çabalamasının pek yerinde bir tutum olmadığı anlaşılır. Yapılması gereken, Çin'in var olduğunu ve Amerika ile Rusya gibi, sınırlarında «dost komşular» istediğini kabul etmektir. Bu 700 milyon kişi ile daha iyi ilişkiler kurmanın tek yolu, «Monroe Doktrini» ni bütün dünyaya yaymak yerine sa-

dece Batı yarımküresinde uygulamaktır.

Bu son noktanın üzerinde önemle durmak gerekir. Tam güvenlik konusundaki bütün direnmelerine rağmen, Birleşik Devletler buna sağlayacak yetenek ve güçte değildir. Modern dünyada izolasyonizmin gerçekçiliğe uymadığı ölçüde, barışı koruma adına sürekli savaşa yol açan ve savaşa son vermek için savaştan yararlanmayı amaç edinen toplumculuk doktirini de gerçek dışıdır. Amerika'nın sınırlı bile olsa, büyük gücünü son derece ölçülü ve dikkatli bir seçmeye dayandırarak kullanması gerekir. Amerikalıların, bir ulus olarak, sürekli değişme içindeki dünyada hayatî önemdeki problemlerini dikkatle tanımlamaları ve ulusal varlıklarını doğrudan doğruya etkileyecek sorunlarla, etkilemiyecek olanları ayırmaları şarttır.

Zira gerçekçi bir dış politikanın anahtarı hayatî çıkarları eldeki güçle bağdaştırmaktır. Vietnam'da ise, bu kesinlikle yapılmamıştır. Viet Conglara karşı tam anlamı ile bir zaferin Amerikanın yeteneği dışında olduğu hergün biraz daha belirlenmektedir. Bunun nedenlerinden birincisi, Amerika'nın bu bölgedeki harekâtını idare edebilecek bir merkezi bulunmayışıdır. Sağlam meşruiyet temellerine oturtulmuş çeşitli hükümetlerle dolu Avrupanın aksine, Saygon rejimi kerpiçten bir kale gibidir. Dış kuvvetlerce empoze edilmiş ve halk tarafından çok az destek gören Saygon rejiminin halkın istemediği bir savaşı sürdürme gücü son derece zayıftır.

Politik durum hâlâ bir keşmekeş içindedir; yirmi yılı aşan bir süre boyunca devamedegelmiş karışıklıklar, istikrarlı bir hükûmet için gerekli politik ve ekonomik koşulların yaratılmasını önlemiştir. Bu istikrar sağlanmadan, Vietnam'da herhangi bir zafer beklemek boşunadır. Amerikan silâh gücünün getireceği bir savaş üstünlüğü, Saygon'da sürekli olarak ortaya çıkan buhranlarla bastırılmaya mahkûmdur. Daha da kötüsü, Amerikan birliklerinin varlığı, bu istikrarsızlığın başlıca nedenlerinden biri olmaktadır. Modern Amerikan ordusunun çeşitli lojistik zorunlukları, Walter Lippman'ın dediği gibi «Vietnam'ın basit, köy seviyesindeki ekonomisini ezen bir ağırlık durumundadır.» Bütün bunlar genel bir hoşnutsuzluk şeklinde sonuçlanmaktadır: Yoksul halkı tüm ağırlığıyla ezen enflasyona karşı hoşnutsuzluk, hükûmet yetkilileri arasında günden güne yayılan ve açığa çıkan yolsuzluklara karşı duyulan hoşnutsuzluk ve bir başkaa uygarlıktan gelen müttefiklerin zengin ve ağzı kalabalık ordusuna karşı duyulan hoşnutsuzluk.

Zafere ulaşmanın hiçbir şekilde olanağı yoktur. Amerika, istikrarlı bir hükûmetle işbirliği kurmak imkânını kazansa dahi, Viet Cong'un sürdürdüğü gerilla savaşı, insan gücü üzerine ağırlık bindirerek, Amerikan silâh üstünlüğünü nötralize etmektedir. Bu yönden Asyalılarla başa çıkmağa imkân yoktur; Amerika kaç birlik gönderirse göndersin, onlar daima daha büyük bir çoğunluk sağlayacaklardır. Üstelik, Viet Cong, köyler tarafından desteklenmektedir. Amerikalıların dediğine göre, böyle bir savaş, suda delik açma çabasına benzemektedir. Amerikalıların terkettiği herhangi bir köy, derhal Viet Cong tarafına geçmektedir. Bu koşullar altında savaşı kazanmak, ancak ülkenin bütünüyle işgal edilmesi sonunda olabilir, o zaman dahi kısa ve kesin bir zafer beklemek yerinde olmaz. Yapılacak birşey yoktur; ne modern silâhlar, ne de Kuzeyin sürekli bombalanması gerçeği değiştirmez: Bu savaşın bir lojistik ve silâh gücü savaşı değil, ustalık, zekâ ve daima yerlilerin lehine işleyen insan gücü savaşı olduğu gerçeği. Amerika yenilmemekte fakat Washington'un da devamlı olarak bir çare aradığı içinden kolay çıkılmaz ve hızla kontrolden kaçabilecek bir durumda bulunmaktadır.

Amerikanın bu durumu gün geçtikçe tehlikeli bir hal almaktadır. Savaşın zafere ulaşması çabası içinde, Washington Kuzeye karşı girişilen baskıyı arttırmak zorunda kalacak, ve hatta Hanoi'yi bombalamak durumuna dahi girecektir. Bunun anlamı açıktır ama, girişilecek risk çok büyük olacaktır. Artık kaybedecek birşeyi bulunmayan Ho Chi Minh'in her an Çin «gönüllülerini» çağırma ihtimali mevcuttur. Hattâ Çin'in, ve belki de fazlasiyle ilgilendirildiği takdirde Sovyetler Birliğinin, kendiliklerinden müdahaleye girişmeyecekleri de belli değildir. Her iki halde de Amerika için tek çıkar yol, nükleer silâh kullanmak olacak ve işte o zaman kıyamet kopacaktır. Fakat nükleer silâhların dahi Çini gerçekten yıldırması, hiç değilse Amerika'nın Pekin'e isteklerini kabul ettirecek ölçüde yıpratması beklenemez. Bu durumda Amerikan hükûmetinin Asya bataklıklarına giderek daha da çok saplanması akla en yakın ihtimaldir. Hattâ bugünkü koşullar altında, Sovyetler Birliği ile bir nükleer savaş ihtimali de mevcuttur. Sovyetlerin Çinle açığa çıkmış anlaşmazlıklarına rağmen, Amerika'nın Çini bombalarıyla yok etmesine ve büyük baskı sonunda ortaya çıkabilecek bir büyük savaşa göz yumması beklenemez. Bu bölgedeki çıkarlar söz konusu edilirken, bütün bu risklerin göz önünde tutulması gerekir. Eğer çıkarlar yeterli değilse, ve öyle olduğu muhakkaktır, o zaman Amerika'nın realist ölçülerde düşünme ve davranma yeteneksizliği bir kere daha belirlenmiş olacaktır.

Ama Amerika'nın bugün Vietnam'daki tutumuna karşı çıkmak 1945'ler öncesinin izolasyonizmini savunmak değildir. Amacımız bunun çok dışındadır. Söylemek istediğimiz dünya egemenliği politikasının da en az kendi kabuğuna çekilme görüşü kadar güçsüz olduğunu belirtmek ve Güneydoğu Asya'daki durumu buna örnek olarak göstermektir. Her iki tutum da müfrit bir politikanın sonucu ve uluslararası ilişkiler konusundaki cehaletin tipik birer örneğidir. Her iki tutumun eş noktası yanılmalarıdır; belirli bir güvenlik ölçüsünü sürüdürebilmek için ancak eş çıkarları olan ulusların işbirliği yapmaları gerektiği konusunda yanılmaları. İster, dünyayı bir tarafa bırakan izolasyonizm, isterse dünyayı kontrolüne almak isteyen toptancılık yoluyla olsun tam güvenlik diye birşey söz konusu edilemez. Bunların yetersiz kalışının tek nedeni; 1960'larda tam güvenlik denen kavramın yok olmasından ileri gelmektedir; kendini bu hayale kaptıran Amerika ise, bu tutumla ancak mevcut güvenliğini yitirmekten başka bir sonuç sağlayamaz.

Çin'le gerçek ve sürekli bir MODUS VIVENDI, ancak Çini tanımak ve işbirliği yapmakla elde edilebilir. Bu, Amerika Birleşik Devletleri, Çin sınırlarında saldırıya devam ettikleri sürece sağlanamaz, ama Çin'in «büyük Asyalı komşuları» olan Sovyetler Birliği, Japonya, Hindistan ve Pakistan birleşirler, ya da parelel bir tutum sürdürürlerse olabilir. Bu işbirliğini desteklemek güçlü devlet adamına düşen bir görevdir. Ama böylesine bir işbirliği, Amerika'nın modası geçmiş tam güvenlik emelleri yüzünden yanaşmak istemediği bir yeniden değerlendirme ile, Vietnam savaşının yeniden terazi kefesine konmasıyla gerçekleşebilir.

Mehmet Can, nasıl ve niçin kızağa çekildi ?

Bu yazının başlığına, «Onuncu Köy», «Dokuz Köyden Kovulan», «Kadirli'den Sürülen Kaymakam. Söke'den de Sürüldü» gibisine başlıklar da koyabilirdik. Sayın okurların bu yazıyı ibretle, dikkatle okumalarını rica ederiz. Bu memlekette Anayasaya ve yasalara sâdık, dürüst iş gören bir yöneticinin iş başında kalması -eğer kanca takılırsa- çok güçtür. Hattâ olanağı yoktur. İşte yıllardan beri ilçeden ilçeye sürülen, en sonunda Ankara'da Nüfus İşleri Genel Müdürlüğünde çalışacaktır diye kızağa çekilen Türkiye'nin dürüst, idealist kaymakamlarından Mehmet Can! Bu değerli yöneticinin başına yıllardır gelenler, saya saya bitmez. Sayın Mehmet Can'a göre, Türkiye'nin her ilçesi yurdun bir parçasıdır. Van'dan ötesi de İran... Her yerde ödev, ödevdir. Van'dan öteye de yollayamazlar... Ama kızağa çekilmek, bir daha yönetici kadroda ödev alamamak hesapta yoktu.

Son kaymakam tayinlerini gazetelerde okuyan Söke'liler, dona kaldı. Sayın Mehmet Can, Nüfus İşleri Genel Müdürlüğü emrine girecekti. Söke'liler, tâ köylerine dek çok çok üzüldüler. Herkes birbirine soruyordu: Neden? Niçin? Mehmet Can, iki yılda bütün köy yollarını yapmıştı. Köylüye delice zeytinlikleri aşılatıp dağıtmıştı. Daha memleket hayrına bir çok iş yapmış, Söke'yi kalkındırma derneği kurmuş, bütün çiftçilerin istihsal ettiği pamuktan gönül rızası ile beher kilodan bir kuruş bağış almış, Söke lisesini tamamlamış -2000 öğrenci okuyor lisede- şimdi de Söke'ye bir teknik okul yaptırmak ve açmak hazırlığındaydı. Kimsenin aklından bu çalışkan kaymakamı kızağa çekecekleri geçmiyordu. Ama işin iç yüzünü bilen memur ve yönetime yakın kişilerden yaptığımız soruşturmaya göre Sayın Mehmet Can'ın Söke için, Söke'nin köylüleri için yapmak istediği bazı hayırlı işler daha vardır. Bu işlerden biri, Can'ın canına okumuştur. Yapmak istediği köylünün iyiliğine bir iş, çıkarcıların işine gelmemiştir. Neydi bu iş? Minelbab ilelmihrab anlatalım:

Söke ilçesinin sınırları içinde tâ Milas'a dek uzanan bir Bafa Gölü vardır. Bu gölden Menderes nehrine bağlanan bir kanalın üstünde bir dalyan vardır. Mevsimine göre balıklar, denizden nehir yolu ile bu büyük, durgun göle girerler, burada çoğalır yine mevsiminde nehir yolu ile denize çıkarlar. Buradaki dalyandan bu sırada binlerce ton balık elde edilir. Dalyan devletin değildir. Batapu Özbas ailesinindir. Balıkların göle rahat girip çıkması için, g ö l ü n daima ş i ş k ı n olması yararlıdır. Bu yüzden 4000 dönüm köylünün tarlası -gölün çevresinde 14'den fazla köy vardır-. 4000 dönüm de devlet toprağı sürülemez haldedir. Bütün köylüler gölden balık tutamadıkları gibi, tarlalarını da kırk yıldır, evet tam kırk yıldır sürememektedirler. Özbaş ailesinin rahmetli reisi Hüseyin Beyle Saraçoğlunun o sıralar kız alıp vermeden bir akrabalıkları vardı... Köylü, yıllar yılı Özbaş ailesiyle mahkemeliktir. Kolcular balık tutan köylüye silâh bile kullanmıştır. Geçen yaz, bir delikanlının kurşun değen kolunu Söke Devlet Hastanesi operatörü Dr. Fahir bey kesmek zorunda kalmıştır. İki ay önce Söke pazarında Bafa gölünden tuttuğu üçbuçuk kilo balığı satan bir köylüyü tevkif etmedi diye Söke savcısı Cüneyt Bey, Giresun Savcılığına atanmıştır (bu ayrı bir dert, Can'ın derdi gibi). Özbaş ailesinden Cemal Bey, yirmi beş yıldır dalyanına köylülerle çatışmak korkusundan gidememektedir. Ancak küçük hemşiresinin eşi Fahri bey dalyan yönetmekte, küçük hemşiresinin büyüğünün eşi Sayın İsmail Rüştü Aksal, tatillerini dalyanda geçirmektedir. Fakat köylü, tedirgindir. Her seçim sırasında her parti bu isi düzelteceğim der, arkası gelmez.

Bu büyük derdi Mehmet Can, ele almış, köylü ile Özbaş ailesini hiç olmazsa yasalar yolu ile iş halledilinceye dek, barıştırmak istemiştir. 4000 dönüm köylünün, 4000 dönüm devletin toprağını su baskınından kurtarmak, devlet toprağını da topraksız köylüye dağıtmak olanaklarını aramış, Özbaş ailesi ile köylüyü bir araya getirip sulh yolu ile suların önüne devlet eliyle yarıntılar -bentler- yapmayı teklif etmiştir. Yasaların gösterdiği sınırlar dışında -yine iş kökünden halledilene dek- köylünün balık tutmasını önermiştir. Bu hal çaresine Özbaş ailesi yanaşmamıştır. Kaymakamı dinlememişler, bildiklerini okumuşlardır. İzmir ve Kuşadasındaki Kısmet oteli sahibi aynı zamanda dalyanın hissedarlarından Bay Halil Özbaş, bir geçen Ağustos günü Kuşadaşında Akdeniz Turizm acentasının önünde kahve içerken «Söke Kaymakamı gidiyormuş!» diye bir söz atmış, şahitle şuhutla duyulan bu söz, herkeste bir hayret uyandırmıştır. Çok geçmeden Ankara'dan Aydın Valisi Muammer Ürgen Paşa'ya Bafa Gölünde balık tutan köylüler aleyhine jandarma kumandanlığınca işlem yapılması emri gelmiştir. Emri, vali, Mehmet Can'a havale etmiş. Can, açmış yasaları bakmış ki Medeni Kanunun 641. maddesi, nehirlerden göllerden ve de denizlerden bütün vatandaşlar yararlanır yazıyor. Devlet bir kişiye bir dalyanı kiralarsa, sınırları mille belli ediliyor. Sonra bir gölün tümü bir kişinin ya da bir ailenin olamaz. Giderek Can da gölün çevresine jandarma dikemez. Çok sevdiği köylüsüne silâhla karşı çıkamaz. Söke'lilerin anlattığına göre Ürgen Paşa ile Mehmet Can arasında şöyle bir yazışma ya da konuşma geçmiş:

Mehmet Can

«Paşam, ben bu işi yapamam, yapmam!»

«Oğlum Mehmet, bu iş senin başını yer; ben bir daha senin gibi akıllı, çalışkan bir kaymakam nereden bulayım?»

«Kanuna uygun bir iş değil paşam.»

«Ama sâde senin değil, benim de başımı yer bu iş.»

«Sayın Valim, sizin başınız daha kıymetlidir. Ben başımdan vaz geçiyorum. Şimdi başka bir ilçeye tayinimi isteyen bir dilekçemi takdim ederim.»

«Yapma oğlum Mehmet.»

«Başka çaremiz yok efendim.»

Ve Mehmet Can, dilekçesini valiye sunmuş. Vali Paşa, bir süre dilekçeyi muameleye koymak istememiş ama çaresiz. İşte ülkücü bir kaymakamın genç Mülkiyelilere ders olacak bir eylemi. Kadirli kaymakamlığından sürüle sürüle en sonunda Söke kaymakamlığından Nüfus İşleri Genel Müdürlüğündeki boş bir masaya...

Şimdi Söke'de çeşitli -türlü çeşitli- dedikodular dolaşmaktadır: Özbaş'lar bu işi nasıl becerdi kırk yıldır becerdiği gibi? Kimi İsmail Rüştü Beyden biliyor. Kimi Özbaş'ların yakın dostu olan Yassıada hükümlüsüyken vefat eden İzzet Akçal'ın AP milletvekili oğlundan biliyor. Sonra Özbaş'lardan kimin Ankara'da bu işi kurcaladığı üzerinde tartışmalar var. Şimdi YÖN'e belki bir sürü tekzip gelecek. Kimse Mehmet Can olayını üstüne alınmıyacak. Mehmet Can, terfi etmedi, vali olmadı. Bir geri göreve atandı, kızağa çekildi. Diyelim hiç kimsenin suçu yok. İyi ama kim yaptı bu işi? Faruk Sükan Beyin dahli ne kertededir? Bir başka sorun var: Söke'de bir daha Kaymakam duramaz. Durursa, köylüye silâh çekmek zorundadır. Görelim bakalım yeni kaymakamı; Söke'liler merakla bekliyorlar...

KİTAPLAR

samih emre

YENİLMEZ ADAMLAR

Hayatta da, kitap kahramanları arasında da sayısız örnekler var biliyorum ama yazıma başlık yaptığım adın çağrısıyla önce Manuel Garcia'yı hatırladım elim de olmadan; unutulmuş önüne kapanmış kapıları «çalışmak istiyorum ben» diye her şarta razı olarak açtıran, ucuz boğa güreşçisi hasta Manolo'yu. Bedava bir kurban olarak ortasına sürüldüğü paza ve zevk meydanında bütün düşman ve nankör çevrelere karşı umutlu çarpışan, onurlu sporcu, inanmış dövüşçü Manolo, ölüm ameliyatında bile güvenini yitirmeden, güreşçiliğinin işareti coleta'sını kestirmemek için masa da doğrulan, «Ben iyi çarpışıyordum, nasıl yapaısın böyle bir şeyi» diye soran «Yenilmez Adam» (Ernest Hemingway'ın bir hikâyesi - Vatan Sana Ne der? Varlık Yayınları)

«Denizaşırı» da Falih Rıfkı Atay'ın portresini ustaca çizdiği Jagar avcısı. Stadyum kalabalıklarının alkışlarından uzakta, yaban ormanının ortasında yapayalnız, koluna sardığı koyun postunu düşmanının pençesine uzatarak tek bıçakla işini bitirmek zorunda olan, hayat kavgacısı Jagar avcısı. Ölümü de, zaferi gibi sessiz, yankısız, yalnız... Tıpkı Küba'nın «İhtiyar Balkçı»sı gibi, unutulmuş evrenin bir noktasında, kendinden başka hiç bir dayanağı olmadan. Okyanus yalnızlığında bir yudum içki bir lokma ekmek bir, içimlik tütün bulamadan, uykuda bile balığının olta ipini devredecek bir yardımcının iki kelimecik sohbetinden yoksun, tek gözle uyuyan kismetsiz ihtiyar yakaladığı balıkla dost ve denizin bütün tehlikelerine karşı çakısı, küreği, sopasıyla sonuna kadar düşman vazgeçmez dövüşcü. Derken serüveni çevresinde yazılmış romanlar, röportajlar, çevrilmiş filmler olan «Alkatraz Kuşçusu» geldi aklıma. Nerden nereye. Yüz yıllarca geride padişahın şiirinin her beytine vereceği bir altın verine pinti vezir ölçüsüyle gönderilen altmış bin dirhem gömüşü hamamcıya, şerbetçiye ve getiren haberciye bahşiş olarak dağıtıp savuran Şehname'ci Firdevsî... Ölüm mahkûmu iken hicviyesini yazıp bırakan, Mahmud'un gazabından şehir şehir kaçıp kurtulan, tam ölüm gününde hakkı verilen Firdevsî.. Yalansa, menkıbeyse bile güzel ve yakışıklı yalan. Altmış bin altını taşıyan kervan şehrin bir kapısından girerken, tabutu öbür kapıdan çıkarılır Firdevsi'nin. Niçin aklıma geldi bunlar şimdi diye düşünürken buna benzer bir serüven daha, Upton Sinclair'in «Altın Zincir»de hikâyesini anlattığı kasa açıcısı. On altı yıl hapishanede verem yaşayan, kırmadan bir devlet kasasını açabildiği takdirde özgürlüğü verileceği valilikçe vaadedilen, parmaklarını törpüleyip cılk yara yaparak bu duyarlıkla çıkarsız işini yapan, hakkı kendisine verilmeyince hapisanede on altı yıllık hasretle ölen zavallı hükümlü..

Bütün bu çağrışımlar niçin? Geçen haftaki yazımda adını anıp geçtiğim bir kitabın bütün bu günlerde bende süren, yankılanıp şiddetlenen izlenimleri.

«Hapishane Mektupları» hâlâ elimde ve dilimde duran Antonio Gramsci'nin anısı hepsi. Dünyanın bir yerinde düşünceleri ve ülküsü için ıstırap çeken, eğilmeden ve yenilmeden çelimsiz veremliliğiyle on bir yıl faşist yönetimin umutsuz baskısına dayanan, yarısı indirilmiş cezasının bitiminden yalnız üç gün sonra daha nefes alamadan, ohh bile diyemeden eriyip çöken, ölen devrimci yazar, inanmış kişi Antonio Gramsci. (Gerçek Yayınların da Atillâ Tokatlı çevirisi diye anmıştım. 80 sayfa, 4 lira. 218 mektuptan seçmeler ve parçalar. Her zaman olduğu gibi bütününü aratan bir esefle birlikte bir çırpıda okunan, yüreği çarpan hiç bir insanın da bir bakıma bu dünyanın kayıtsızlık suçunu duymadan duramıyacağı, insanlığın yüz karasına bir tarih belgesi...)

Yalnız adını duymuş, doğru söylenişini bile becerememiştim Antonio Gramsci'nin. Nerden bilirdim çektikleri mi? Çekmeye mahkûm edildiği şeyler? Önsözde şu satırlar, ilk uyarı oldu: «Gramsci zayıf yapılı bir insandı. Zaten hastalıklı olan organizmasının özel hapisane şartları içinde hemen hiç bir direnci kalmamıştı. Mide rahatsızlıklarından kurtulur gibi olduğunda bağırsak rahatsızlıkları başlıyordu. Ayrıca kan tükürüyordu ve sürekli baş ağrılarından şikâyetçiydi. Uyku tutmuyordu. Öyle ki 1930 Ekiminde günde ortalama iki saat uyuyabilmişti. Güçlükle uyuyabilmesi yetmiyormuş gibi, özel bir gardivan, Gramsci biraz dalar gibi olur olmaz hücrenin kapısını gürültüyle açıp kapayarak, almış olduğu emirleri sadıkane uygulamakta (İnsandan başka kim daha zalim olabilir böylesine) kusur etmiyoıdu. Sıkı bir perhiz rejiminde olması gerekirken, kendisine sağlığına aykırı besinler dışında hemen hiç bir şey verilmiyordu. Doktorlara inanmıyordu Gramsci ama kendi kendini tedaviye çalışmaktan da geri kalmıyordu. Görevi yaşamaktı... 1931 Ağustosunda kan tükürmeğe başlayan Gramsci'ye Mussôli'nin adamları aman diliyerek kendini kurtarmasını defalarca teklif ettiler, kabul etmedi: İntiharın bir başka şeklidir bu, ve benim kendi kendimi öldürmeğe hiç niyetim yok, oldu cevabı. (İnsandan başka kim daha dayanıklı olabilir böylesine).

«Öyle sanıyoruz ki ünlü düşünür ve eylem adamı A. Gramsci'nin sadece hapishane dramını değil, örnek değer taşıyan tüm hayatını, üstün zekâsını, entelektüel ve ahlâkî kaygılarını ve bugünün meselelerine o günden getirmiş olduğu en insanî çözüm şekillerini tanıtmağa büyük ölçüde yardımcı olacaktır» diye sunduğu bu kitapta-sanırım çevirenin beğenisine ve baskı ölçülerine göre zorunlu bir seçme yapmış oluyor yayınevi. Bu küçük kitap boyutlarından defalarca yakındım ben. Bazan en değerli şey, en önemsiz kaygılara kurban veriliyor öteden beri «Seçmeler» yapmanın yetkili otoritesi hangi kaynaktır? Niçin hep eksik, yarım, boşluklu, küçük seçmeler? Başka bir ölçüsü bulunmalıdır bunun? Çünkü çok zaman böyle eksik seçmeler, asıl kitaba, kaynağın bütününe giden yolu tıkayarak yanlış bir yetinmeye götürür okuru böylece nice değer yıpratılıp eskitilmiştir vakitsizce. hem de aynı eserin aslının basılmasına engel koyar. Aslının basılması mümkün olmasa bile tama daha yakın, daha zengin, daha dolu bir seçmenin çıkış imkânını bozar. Bir çeşit kesif yağması hakkı. Herhalde Amerika'yı ilk bulanlar oranın en değerli şeylerini alıp götüremediler ilk elde; aramadan, derinleşmeden, ilk el attıkları üstünkörü bir iştah. Fethi Naci'nin işaretinin de, Atilla Tokatlı'nın çeviri emeğinin de teşekkür almak hakları; okur kırgınlığının eleştirisine da yanmak görevleri olduğu gibi.

Yıllar önce «İnsan Tükenmez» diyordu Fethi Naci. «Bana öyle geliyor ki gerçekçi millî edebiyatımızın dayanması gereken temel ilke, İnsan Tükenmez İlkesidir. Bu aydınlık gelecekler edebiyatı demektir; insana, insanın gücüne inanmak, ona lâyık olduğu yeri vermek demektir; iyimserlik güçlüklerin yenildiğini görmekten, yenileceğine inanmaktan gelen bilinçli bir iyimserlik demektir.» (6)

İşte bu inançla dayanıyor Gramsci herşeye. Yıllar sonra da Fethi Naci, yazar olarak söylediğiyle yayımcı olarak seçtikleri arasındaki tutarlılıkla aynı düşünce ve davranışta olduğunu tekrarlamış oluyor. Ben Namık Kemal'in Magosa mektuplarında da Ziya Gökalp'ın Malta Mektupları'nda da hep aynı inanç kaynağının sarsılmaz yengisini okumuştum. Pellico'nun hapisane şikâyetlerine kızan Namık Kemal, Meprizon Muahezenamesinde Recai Zade Ekrem'e bu davranışın yanlışlığını belirten eleştiriler yazar. Gökalp, Malta sürgününden kızına, aydınlık geleceklerin iyimser tablosunu çizer: «Bir zaman gelecek ki bütün insanlar, bütün milletler hür olacak. Akıllar hür olacak, kalbler hür olacak, vicdanlar hür olacak. İnsaniyetin bu kara günleri sonuna yaklaşmıştır. Hak kuvvete galebe çalacaktır. Nasıl bu gördüğümüz mavi gökte parlak bir güneş vardır ki doğmanevi semasında ondan daha parlak bi rgüneş vardır ki doğmak üzeredir. Bu güneş hürriyettir ki nurları hakikat, harareti muhabbettir. Vazifesini sorarsan adalettir sevgili kızım.» (1921)

Böylece birleşirler hepsi: Pascal'in dediği gibi: «İnsan bir kamış, tabiatın en zayıf bir sazıdır; fakat düşünen bir saz.. Onu ezmek için bütün evrenin silâhlanması lâzım gelmez. Dimağında hafif bir bozukluk, bir su damlası onu öldürmeye yeter. Ama evren kişiyi ezse de kişi evrenden daha uludur. Çünkü o öldüğünü ve evrenin kendisine üstün olduğunu bilir.» (Düşünceler)

Onun için karısına şöyle yazıyor Gramsci: «İşte bütün bunları düşündükçe ve yıllardan beri hayatınızın -benim hayatımın dörtte biri, seninkinin dörtte biri, seninkinin dörtte birinden de fazlası, öyle değil mi- benimkinden tamamiyle ayrı ve kopmuş bir halde akıp gittiğini hatırladıkça, büsbütün neşemi kaybediyorum sevgilim. Ama yılmamak, yılmadan direnmek sıkı durmak, açık vermemeğe, kuvvetli olmağa çalışmak gerekiyor gene de. Ve sonra düşünüyorum ki, hiç de önceden görülemiyecek cinsden bir şey değil benim başıma gelmiş olan. Sen ki geçmiş şeylerden çoğunu hatırlarsın, sana arada sırada «Savaşa gidiyorum» dediğimi, bilmem hatırlayacak mısın? Belki de o an için ciddî bir anlamda söylemiyordum bu sözü ama doğruydu ve gerçekten düşündüğüm, daha doğrusu inandığım bir şeyi dile getiriyordu. Ve ne kadar çok seviyordum seni bilsen. Ne kadar çok seviyordum. Kuvvetli ol, ne olur. Daha sıhhatli olmak için elinden ne geliyorsa, esirgeme yap. Seni ve çocuklarımızı sevgiyle kucaklıyorum.» (77)

Bu ask ve inanç nereden geliyor? Biliyorum ben bunu. Biliyorum çünkü yıllardır Nazım Hikmetin o aşk ve inanç şiirleri karşımda işte. Ve ben bu yazımda işte onu yazmak istiyor, Gramsci ile koca Nazım'ın aynı kaderde birleştikleri zaman nasıl aynı «Yenilmez Adam»lıkda birbirinin tıpkısı olduklarını gösteren karşılaştırmalar vermeyi düşünüyordum. Sözüm yeni başladı, yerim bitti şimdiden. Zararı yok. Gerekeni söylemiş sayılırım. Lütfen Gramsci'nin mektuplariyle, Nâzım'ın şiirlerini yan yana koyun ve her hatırlayışda özgür bırakın çağrışımlarınızı.

DEPREM ÖLÜLERİ

Biz üç bin ölü
Hınıs'da, Varto'da, Karlıova'da
Derelerin içinde bir yaban gülü
Kara böğürtlen üzümü
Eski kayalarda bir kertenkele
Gibi uzak, kıraç
Senin vatandaşın olduk Türkiye
Türkçesiz, yazısız, aç .

Güceniktik, dağlara bakıyorduk, gökyüzüne bakıyorduk, yoktun

Yollar şurada bitiyordu, kızamıklarda
Diz boyu karlara vuruyorduk, dağlara
Görünürlerde ne doktor, ne ilâç
Senin vatandaşın olduk Türkiye'm can pahasına
Güzelim
Türkçesiz, yazısız, aç.

Sultan Selim'den beri
Kaç yüzyıl tutar bir hesapla
Hep böyle yaşadık can pahasına
Ağıtlar türküler nakışında
Loy, loy, loy
Turna kuşlarından aldık, ottan kekikten aldık
Sudaki balıktan aldık bir akşam karanlığında
Şimdi biz üç bin mezarız, uzak, kıraç
Anılarımız tüter kar da yağsa
Türkçesiz, yazısız, aç .

Mehmet Karabulut

Attilâ İlhan'ın defteri

20 Kasım Pazar

Ötedenberi şaşarım: İktidar partileri sık sık muhalefetin tek durmayıp kendilerine güçlükler çıkardığından iktidara geçmek için yanıp tutuştuklarından yakınırlar. Bunlar birer suçmuş, yasalara ve törelere aykırı davranışlarmış gibi!

Benim bildiğim, seçim demokrasilerinde muhalefetin iktidarı yakından, gözünün yaşına bakmaksızın denetlemesi, açığını yakaladıkça insafsızca vurup, kendisini, gelecek iktidar için halk oyuna beğendirmeğe çalışması, başlıca görevidir. Suspus olmuş, hele iktidar iddialarından vazgeçmiş muhalefet olur mu hiç; olursa, o rejim gerçek anlamıyla çok partili seçim demokrasisi sayılır mı, sorulacak sorudur.

Demokrat Parti, on yıl boyunca, muhalefeti böylesi karalamalarla durmaksızın gözden düşürmeğe çalışmıştı. Şimdi de Adalet Partisi yapıyor ayni şeyi. Öğrenci grupları, sendikalar toplantı mı yapmışlar, gösterilere mi kalkışmışlar, hemen bu bir «hükûmet işi» sayılıyor, muhalefetin kötü niyetine yoruluyor. Hiç mi Batı demokrasilerini incelememiş, inceleyenleri dinlememişler? Söz gelişi, Paris'te öğrenciler Allahın günü ya bir şey için, ya bir şeye karşı toplanır, verirler dumanı. Hazır Kuvvet gelir, karşılıklı atışılır biraz, arada copların işlediği de olur, polis arabalarına alınıp götürülenler de, ama, olayın iktidar partisinin çalışmasını engellemekle, hele hele rejimin geleceği ile ilgili sayıldığı görülmemiştir. Sırasına göre, gazeteler bile, ya yansıtır, ya yansıtmazlar olanları.

Gerçi bizim burda 27 Mayıs'tan kalma bir **allergie**'den söz edilebilir edilmesine, bunu anlarım da, fakat iktidar partisi kendisini 27 Mayıs öncesi sorumlularının dümen suyunda görmüyorsa, bu telâşa ne lüzum var?

Ya görüyorsa mı?..

★

21 Kasım Pazartesi

Bir zamandır **Proust'un** ayrıntısı bol, ince, dantelâ gibi işlenmiş çetrefil evrenini kıyı bucak izlemekten bunalmışım galiba; okunması çok gecikmiş bir romanı, Kemal Tahir'in «Esir Şehrin Mahpusu» nu, elime alır almaz bitirdim: Açık, gizlisi saklısı olmayan, dolu dolu, erkekçe bir kitap!

Erzincan'da Yeni Otel'deki odamda mı, Turistik Lokanta'nın kar kelebekli camları önünde mi, «enstitü çıkışlı» bir öğretmenle Kemal Tahir deyip haydi kapışıyoruz. Sağırdere'nin, Korduman'ın, Yeniçınar Yaylâsı'nın üst üste yayınlandığı sıralar. Koca romancı demir parmaklıklar ardında boğulmuş yıllarının açığını kapatmağa çalışıyor: Gösterişten uzak, elleri adamakıllı ağır, bıyıkları ve yoksullukları adamakıllı yoğun köylülerle, hükümlülerle, eşkiyalarla, kısacası bin bir çeşit çilekeşle yüklü bir yaşantı dokuması!

Ben şurasına burasına takılacak oluyorum, Öğretmen titizleniyor: Halkçı bir romancının, diyor, halk için yazacağı roman işte böyle olmalı. Hele yazarın bir punduna getirip «Türk romanı köyden çıkacak» gibi bir söz etmesi yok mu pek etkilemiş onu, neredeyse Kemal Tahir'in tartışılmazlığına hepimizi inandıracak. Bir de soğuk! Sabahları soluklarımı sıra sıra cam sürahiler halinde yollara sıralıyorum. Dar boğazlardan, Fırat'ın üstünden, miknatıslı kızıl kayaların çakıntısını sile sile hoyrat bir sis Cimin ovasını sarıveriyor. Öğretmenin dediklerine, kendimi nedense bir türlü kandıramayışım. Yıllarca sonra, «Esir Şehrin Mahpusu» nu okurken, yeniden ileri sürebileceğim itirazlar.

Kemal Tahir, romanlarında olup bitenleri bize **göstermiyor, anlatıyor;** bu hemen şu demek, onun sanat dünyası gerçekte olduğu gibi üç (iç yaşantıları da sayarsak dört) değil iki boyutlu: kahramanları madde olarak boşlukta ya hiç belirmiyorlar, ya zorlukla «tecessüm» ediyorlar; hele manevî yönleriyle yoklar sanki; kendi kendileriyle ilişkileli pek az işleniyor: Belirli bazı dramatik durumlarda ustaca vurulmuş iki fırça, keskin bir jestin tesbiti, o kadar! İmgelemsiz (muhayyele) insanlar sonra bunlar, gözlemlerle tanıklıklarla yaşıyorlar gibi bir şey; «nakil» baş anlatıcı öğe olunca, nesnel gerçeklerin çok renkli ve girintili çıkıntılı öznel yansimaları es geçiliyor, ister istemez! Bu da bize esaslı bir roman okumuş olmaktan çok, iyi hikâyeler dinlemiş olmak zevkini veriyor. Demek bir anlamda «şifahi» romanlar bunlar, hoşsohbet biri tarafından teype anlatılmış gibi! Kolay okunması, belirli okuyucu çevrelerince ve sığ eleştiricilerce beğenilmesi besbelli bundan.

Bilmem yazar bunu halkçı bir roman kurmak kaygısıyla mı yapmış; halkçı, toplumcu gerçekçi bir estetik bileşim diye mi beğenmiş? Öyle yapmışsa temelden bir yanlışa düşmüş gibime geliyor? Bu, yapıtlarını, özellikle Nâzım Hikmet'in yapıtlarıyla karşılaştırınca bellidir: Toplumcu gerçekçi **(réaliste socialiste)** estetik anlayışı ikinci boyutun yanına üçüncüsünü, imge kuramı yüzünden katmak zorundadır; bu böyle olunca, romandaki, şiirdeki uzay, süreç ve kapsadıkları insanlar hareket halinde belirlenmiş imgesel varlıklar olarak verilecekler. Nâzım'da böyledir bu, ozan, bileşimini iyi oturtulmuş lâflarla kurnaz, lâfları nesnel gerçekten yansımış özel durumların imgeleşmesinde malzeme diye kullanır. O ozandır da ondan mı öyledir, belki! Belki ama, Kemal Tahir'in denediği daha çok doğalcı **(naturaliste)** bir tutumu andırıyorsa ne demeli? Zaten yabancı toplumcu gerçekçi romancılarda da görülüyor bu kayma, yalnız **Ehrenburg** gibi, **Malraux** gibi **Nizan** gibi, **Aragon** gibileri kendilerini ilkel doğalcı gözlemcilikten kurtarabiliyor, daha yukarı bir düzeyde, üç boyutlu, dördüncüyü de içerip derinlemesine kavrayan yapıtlar veriyorlar.

Kemal Tahir'in başarılı yanları yok mu? Çok! Eleştiricilerimiz hanidir anlata anlata bitiremiyorlar, nasılsa okumuşsunuzdur diye, altını çizmiyeceğim.

★

22 Kasım Salı

Aimable, o zaman daha böyle plâkları kapışılan, televizyonda, radyoda izlenen bir akordeon yıldızı, **Verchuren** gibi, **Horner** gibi ünlü bir çalgıcı değil: **Strasbourg - ST. Denis'de** kabaca bir kahvede pazar akşamları çalıyor: Dudaklarında, eksilmez cıgarasına bitişik, hafif alaycı gülümsemesi; yüzünde, o bize biraz çıplak gelen Fransız sarışınlığı!

Bazı bazı Pablo'yla gidip dinliyoruz. (Hani benim **Kaptan'**daki Paplo, **Zenciler Birbirine Benzemez**'deki Hernandez.) O, hele hızlı gecelerinde, çok sonraları Rafael **Alberti'nin** olduğunu öğrendiğim mısraları bastırıp hem konyakları dikiyor, hem de «Uslanmaz bir traçkistin kör talihini» dile getiriyor:

«— ...No pruebes tù los liconed Tu no blbas!/İçme bre şu içkileri, içme şu zıkkımı!»

Bu talih, iki lâfın biri, şöyle bir yakınma:

«— ...Sosyalist hareketini içinden kemiren kurt, **amigo,** klikleşmedir! Doktrin papazlarını dinlersen, çekmediklerini harcamak için sana bir sürü allâme lâfı sıralar, kendilerini mutlaka üste çıkarırlar. Oysa bir düşün, I. Enternasyonal'dan bu tarafa böyle harcanmış sosyalistlerden kaç esaslı parti yönetici kadrosu çıkarılırdı.»

O gün bu gün düşünürüm: Fransız Büyük Devrimi'nin kanlı çatışmalarından mı örnek almıştır; sonradan Rus Sosyal Demokrat Partisi'ne, bütün Balkan kurtuluş komitalarına, bu arada bizim İttihat ve Terakki Komitası'na sıçrayan **Neçayevsti** nihilist çeteciliğinden mi kapmıştır, bilmem ama, doğulu olsun batılı olsun, sosyalist hareketlerinin kötü bir klikleşme illeti vardır: Sık sık utandırıcı temizliklere yol açar, tehlikeli **militant** boşlukları yaratır, kadro bunalımlarına götürür.

Benim yaşantım, Pablo'nun sözlerini doğruluyor: Klikleşmelerde kişisel çekişmeler, çekememezlikler, iktidar tutkusu filân öğretisel çatışmalardan çok daha öndedir. İş bu yola dökülmeye görsün: sosyalizm ülkülerine hiç yakışmıyan hınzırlıklar, ayak oyunları ve el çabuklukları domuzuna kullanılır, şu ya da bu kişi, varsa destekleyenleri «bertaraf» edilir, **statu quo** korunur.

Allah Allah, nereden aklıma geldi bu?

★

24 Kasım Perşembe

Geceyarısına doğru, o sevimli şaşı gülümsemesiyle, Mari çayları getirirdi. Alışık'lar Abidei Hürriyet Caddesi'ndeki apartmanlarını değiştirmemişlerdi henüz. Kış geceleri, küstah bir poyraz kılıcını vızıl vızıl camlarda bilerken, Çolpan, Sadri, Turgut Demirağ bir köşede bilmem hangi filmin «iş» şansını tartışırlar; biz de Rüçhan (Çamay) la popüler Türk müziği konusunu çekiştirirdik: Az önce Erol Büyükburç gözde şarkılarından birisini, **Memories'i** ya da **Litlle Lucy'yi** radyoda söylemiş, —bizim müzikhol yıldızlarının yabancı dilden şarkı söylemelerine dehşetli tutulduğum için— tüylerimi diken diken etmiştir:

— ...daha, diye veriştiririm, (53) lerde Demokrat İzmir'deki Pazar Penceresi'nde, Jezabel şarkısını **Tony Martin** İngilizce, **Piaf** Fransızca söyler de, biz niye Türkçe söylemeyiz diye ayağa kalkmışımdır ben! İş, giderek düzeleceğine, büsbütün sarpa sardı: Şimdi Büyükburç gibi istidatlı bir şarkıcı çıkıyor, yabancı dilden söylediği yetmezmiş gibi, yabancı dilden besteler yapıyor!

Önceleri dediklerimi yadırgayan Rüçhan Çamay, sonraları bazı sevdiği yabancı şarkıları Türkçe söylemek kararını verdi. Benden, Türkçe sözleri için yardımcı olmamı istediğini, ona bu işte benden yatkın başka bir ozanı sağlık verdiğimi bu arada anımsiyorum. Sanırım bir iki şarkı da yaptılar. O ara bizim Paris işi oldu, kalktık gittik.

Dönüşümde Türk Muzikholünü önemli ve umutverici değişmeler içinde buldum... Türkçe söylemek kavgası handiyse kazanılmış, halk türkülerinden uygulamalar yapmak konağına varılmıştı. Dünyalar benim oldu sanki, o kadar sevindim. Yalnız, heryerde olduğu gibi bu müzik ikili, işin kötüsü birbirinden zor ayrılabilen bir gelişme gösteriyor; ritm özellikleri baskın, hareket öncelik veren **Rock** müziği on yaş çocuklarını yerinden oynatadursun; geride, folklor kaynaklarından modern birleşimler deneyen **folksong**'cular, bu popüler sanat dalına toplumsal bir bilinç katmaya başlıyordu: **Bob Dylan**'ın, **Joan Baez'**in Amerika'da : **Jean Ferrat'**nın, **Anne Sylvestre**'in Fransa'da yaptıkları buydu; hattâ, **Beat** müziği'nin yadsımacı delikanlıları arasından, atom savaşını, Vietnam müdahalesini, ırk ayrımını şiddetle yeren şarkıcılar çıkıyordu; bu da, **folklorck** adını verdikleri kırma, yine de ilginç bir dalın belirmesini hazırlamamış mıydı?

Bunları niye yazıyorum? Bakın niye: Milliyet'in Pazar ekinde Erol Büyükburç'un bir yazısını okudum; kısa bir yazı, kısa ama bana sorarsanız bir aydının bilinçlenmesini pek güzel gösteriyor. Bakın nasıl bitiriyor sözlerini Büyükburç:

«... Sonunda yepyeni bir sahaya yöneldim. «Popüler Türk Müziği», şimdiye kadar kimsenin denemediği, hattâ denemeyi ihmal ettiği bir vâdi idi. Prifesör Mümtaz Tarhan bey «Garplılaşmanın Neresindeyiz» adlı eserinde şöyle yazıyor: «Taklitçi bir merhalede kalmadan, içtimai inhilâle uğramadan yaratıcı bir terkiple kendimize has orijinal bir kültür meydana getirmeğe mecburuz.» Bu anlayış bence popüler Türk müziğini de uygulanmalıdır. Bu sahada henüz ondört bestem var. Ben yeterli olamıyacağım için bütün arkadaşlarımı beste yapmaya dâvet ediyorum.»

Geçen yaz, Fuar süresince İzmir'de söylemiş olan Tülây da (German) bir konuşmamızda buna yakın sözler etmiş, ulusal bileşim zorunluğunun altını çizmişti. Benim bunlara ekleyeceğim, ancak, bu bileşimleri deneyecek olanların kendilerini folklorla sınırlı savmaları, o son derece zengin Divan Musikisi olanaklarını da hesaba katmaları! Batılı, yönelişlerinde folklorla yetiniyorsa, folklordan başka kaynağı olmadığından! **Georges Brassens'in, Anne Sylvestre'in** Ortaçağ müziğinden nasıl esinlendiklerini görmüyor muyuz? Niye bizimkiler, analarının ak südü gibi helâl bir hazineden yararlanmasınlar?

BÜYÜK KONGRESİNDEN SONRA T.İ.P.

Bir noktada en ufak tereddüde yer yoktur: TİP, Anayasaya sıkı sıkıya bağlı kalarak, Anayasa düzeni içinde faaliyet göstermek zorundadır. TİP yöneticileri, bu gerçeği iyi değerlendirmişler ve bunda -hatta lüzumundan fazla- başarılı olmuşlardır.

Dikkatle izlediğimiz TİP Büyük Kongresinde, aksi iddiada bulunan tek bir delegeye rastlamadık. Ne var ki Merkez yöneticilerinin Kongrede estirdikleri hava, bırakınız sosyalist ahlâkı, burjuva ahlâkı açısından dahi, utandırıcıydı. Parti içindeki muhaliflere ve parti dışındaki sosyalistlere karşı, günler boyu korkunç bir yalan ve iftira kampanyası sürdürülmüştür. Merkez takımının sözcüsü durumundaki Behice Boran, bu çürütme kampanyasını, kürsüye bile getirdi: **«Dış çevreler, bizi eritmek için, baskı metodlarının yanı sıra, partiyi içinden yıkmak istiyorlar. Bunu ya partiye ajanlar sokarak, ya da iyi niyetli insanları kötü istikamete kışkırtarak yapıyorlar. Bu durumda birlik olmaz, bunları temizlemek gerekir»**. Merkez sözcüsü, «Her önüne gelen tenkit yapamaz» diyecek, muhalefetin gruplaşmasını tüzüğe aykırı sayacak ve Teklif Komisyonunun getirdiği «kritik ve otokritikin teşkilâtta teşviki» temennisine aleyhte oy kullanacak kadar bu konuda ileri gitmiştir. Peki, iyi niyetin ve kötü niyetin ölçüsü nedir? Ölçüyü, Merkez sözcüsü tâyin etmektedir. Boran, iyi niyetini teslim ettiği Tüzük Komisyonunu dahi, «cehennemin kaldırımları da iyi niyetle döşelidir» diyerek, kötü niyetlilerin bilmeden âleti olmakla suçlamıştır! Bu tahammülsüzlük, bu müsamahasızlık, bu telâş neden? Doğrusu anlayamadık. Halbuki Kongrede, doğru dürüst bir muhalefet bile mevcut değildi. Üzüntülerini dile getirmek isteyen bir takım kişiler ve çok dağınık gruplar vardı. «Eski sosyalistlerin partiyi ele geçirme» söylentileri ciddiyetten uzaktı. Yalnız bir delege eski sosyalistlerden söz etti, o da bütün sosyalistlere karşı vefalı ve saygılı olunmasını belirtmek için. İhtilâlcilik dedikoduları da başka bir kuruntu idi. Ateşli bir ihtilâlci olduğu kulaklara fısıldanan delege dahi, «Tutturdunuz bir tepeden inme, alttan gelme lâfları. Programımız açık: Oyla gelip oyla gideceğiz» diyordu. Fırtınalara yol açan Malatya delegesinin antiemperyalist mücadele konusunda teorik plândaki sözleri ise, alkışlarla dinlenen Merkezci bir doçentin görüşlerinden pek az farklıydı. Yıkıcı değil, birleştiriciydi. Kısaca, her Merkezi eleştirene hain gözüyle bakmak için, ciddî bir sebep yoktu.

En yaygın eleştiri, Merkezin teşkilâta gösterdiği ilgisizlikti. Teşkilât, Merkezle temasın kesikliğinden ve sosyalist eğitimin ihmal edilişinden şikâyetçiydi. Bu şikâyetleri Eskişehir İl Başkanı Turgut Kazan, ilgi ile dinlenen iki konuşmasında büyük bir içtenlikle dile getirdi: «Bize hesap verilecekti, ders verildi. Tüzükte serbest tartışma yapılacak deniyordu, önlendi. Parti içinde bir huzursuzluk vardır, ama bu bizden değil, masa başında oturanlardan geliyor. Emekçileri eğitmek, partinin aslî görevidir. Bu konuda ne yapılmıştır? Merkez, anlaşılmaz bir ilgisizlik göstermektedir. Teşkilât tek fikrî gıdası olarak YÖN'le başbaşa bırakılmıştır. Behice Boran, (dergi çıkarmak çok zordur, denenmiştir, başarıya ulaşamamıştır) demektedir.

Gençlik meselesi vardır, denildi, susularak geçiştirildi. Unutmayalım ki Go Home yürüyüşlerini gençlik yapıyor.

Arkadaşlara karşı şunun bunun adamı diye yakıştırmalara gidiliyor. Eleştirilerde art niyet aranıyor. Böyle şey olmaz. Biz iç ve dış düşmana karşı dövüşmeye geldik».

Turgut Kazan'ın sözleri o kadar etkiliydi ki, Behice Boran'ın yokluğunda hatibi cevaplandırmak için kürsüye gelen Merkez sözcüsü Kemal Nebioğlu, sözlerini yarıda bırakıp kürsüden indi. Yalnız bütün bunlar, her kongrede görülen mâsum eleştirilerdir. Amaçları, Merkezi daha fazla çalışmaya yöneltmekten ibarettir. Böyle bir durumda yöneticilerin müsamahasız ve tahammülsüz tutumunu, telâşlarını ve kuliste döndürülen utanç verici oyunları anlamaya imkân yoktur. Temenni edilir ki, Merkez yöneticileri, Büyük Kongreden sonra ima ettikleri şiddet tedbirlerine başvurmak yerine, vehimlerden kurtularak, müsamaha ve anlayış içinde, toplayıcı olmayı öğreneceklerdir. Demokratik Merkeziyetçilik, yöneticilerin keyfine göre yürütülen bir merkez diktatoryası demek değildir. Anayasaya sıkı sıkıya bağlı olan TİP, açık tartışmadan ve en sert eleştirilerden korkmamalıdır. Aksine, parti içinde bu geleneği kurmaya çalışmalıdır.

SOSYALİZM TARTIŞMALARI

Kongrede sosyalist eylemin teorik tartışmaları pek az yer aldı. Delege çoğunluğu, bu tip konulara karşı ilgisizlik göstermekteydi. Merkez sözcüsünün teorik bakımdan çok hatalı, gelişi güzel sözleri bile en ufak itiraza uğramadı. Meselâ Merkez sözcüsü, «Türkiyede burjuvazi zayıftır, istemediği halde bize iktidarı vermek zorunda kalacaktır» görüşünü, kendisine karşı ikinci kurtuluş savaşı yaptığımız ileri sürülen emperyalizmi yok sayarak, savunabilmekteydi. Vietnam'da burjuvazi çok daha zayıftır. Güney Amerikada seçimleri ilerici güçlerin kazandığı ülkeler vardır. Ama emperyalizm, halka rağmen egemendir. Emperyalizmi hesaba katmaksızın strateji çizilemiyeceği açıktır. Ama Merkez sözcüsü, tezine uygun düşmeyince emperyalizmi unutuvermektedir.

Bunun gibi Hitler örneği de çok talihsiz bir örnekti. Merkez sözcüsü, yönetici kadronun büyük yetkilere sahip bulunması gerektiği tezini savunurken, Almanya'da güçlü bir sol hareket olduğu halde, Hitler yöneticileri hapsettiği için, solun nazilere karşı, harbin sonuna kadar en ufak mukavemet gösteremediğini ileri sürdü! Gerçek tam tersidir. Hitler'in iktidara gelişinin temelinde, bir kısım sol yöneticilerin, sosyalizme ihaneti yatmaktadır. İktidar, Birinci Dünya Savaşından sonra, devrimci bir hava içinde sosyalistlere verilmişti. Sosyalistler, iktidara sahip çıkacakları yerde, iktidara sahip çıkalım diyen solcuların katliamına giriştiler. Sol kendi kendini yedi ve böylece Hitler'in yolu, yönetici kadronun yokluğu yüzünden değil, yönetici kadronun basiretsizliği ve ihaneti sayesinde açıldı. Bu ihanet, apaçık ortadayken, Merkez sözcüsünün yönetici kadronun önemini belirtmek için Hitler Almanyasını örnek göstermesi, doğrusu endişe verici bir talihsizliktir... Hem sonra, Türkiye'de sosyalizmin geleceği bir kaç yöneticinin varlığına bağlanırsa, sosyalizmi pek küçümsemiş olmaz mıyız?

Sözcünün, «Biz hem doktrin, hem kütle partisiyiz» görüşü de, partide bir iki yıldır görülen bir eğilimi ifade etmekle beraber, hayli tartışılması gereken bir görüştür.

İkinci kurtuluş savaşı iddiası ile savaşı eyleme geçirmekte uygulanacak metod arasında da büyük bir ölçüsüzlük görülmekteydi. Amerikalılara karşı pasif direnme nasıl yürütülecekti? Genel Başkan, Türk milletinin misafire saygılı olduğunu belirterek, bunun nefret dolu bakışlarla, ya da Amerikalıya arkamızı dönerek yürütüleceğini açıklamıştır. Teklifler Komisyonu, pasif direnmeye daha ciddî bir anlam vermeye çalışmış, sessiz yürüyüş ve mitingler düzenlenmesini istemiştir. Ama Merkezin çabası ile, bu teklif reddedilmiştir. Bir yandan kurtuluş savaşı, öte yandan bakışlarla yürütülen bir savaş... Savaşın öncüleri böylece halkın gerisine düştüklerinin farkında değiller midir? Antiemperyalist mücadelede halk daha ileridedir.

Daha bunlar gibi, en ufak itirazla karşılanmayan, bir sürü şaşırtıcı görüş, yöneticiler tarafından ileri sürülebilmiştir. Bir sosyalist parti büyük kongresinde, bu ölçüde gelişi güzel konuşulmaması arzu edilirdi.. Sosyalist eğitimin ihmal edilişinin, oy kazanmakta ve teşkilâtı geliştirmekte klâsik metodlara kayışın ve sosyalist teoriyi küçümseme eğilimi göstermenin, bu gidişte bir payı olsa gerektir.

İŞÇİ — AYDIN AYIRIMI

Klâsik particiliğe doğru kayış belirtileri, haksız uygulamalara da yol açan, işçi kontenjanına karşı tepki yaratmıştır. Parti, pek az işçi olan Doğu bölgelerinde ümit verici bir gelişme gösterirken, işçilerin yoğun olduğu illerde hayal kırıklığına uğramıştır. O halde işçi oyu getirmeyen, fakat işçi kontenjanından işçi adına yararlanan sendikacılara imtiyaz tanımak neye? Bu görüş, «Bize işçiden hayır yok, köylüden ve esnaftan hayır var» sözleriyle, Kongrede konuşan hatiplerin çoğu tarafından dile getirilmiştir. Partinin kuruluş yıllarında, «ancak işçi sınıfı devrimcidir» tezini hassasiyetle savunan TİP yöneticileri de, ilk düşüncelerinden ayrılarak bu görüşü benimsemişlerdir. Nitekim Merkezin getirdiği tüzük değişiklik teklifinde, kontenjandan yalnız işçilerin değil, bütün bedeniyle çalışan ücretlilerin, küçük toprak sahiplerinin, küçük esnaf ve zanaatkârların da yararlanması istenmiştir. Tabiî ki teklif, partide, kontenjan sayesinde önemli mevkileri elde tutan sendikacıların büyük tepkisiyle karşılanmıştır. Fakat Tüzük Komisyonunca da benimsenen Merkezin bu teklifinin Büyük Kongre tarafından kabul edileceği belliydi. Ne var ki, Komisyonun Merkezin yetkilerini kısıtlayan öteki tekliflerinden ve sendikacıların istifa tehditlerinden telâşa düşen Merkez yöneticileri, bu sefer sendikacılarla birleşerek, kendi getirdikleri değişikliğe karşı çıkmışlardır! Böylece sendikacı imtiyazı, eskisi gibi kalmıştır. Ama sendikacılarla bir anlaşmazlık su yüzüne çıkmıştır. Anlaşmazlık, şiddetlenerek süreceğe benzemektedir.

DOĞU SORUNU

TİP halen işçiden çok, köylüye yönelme eğilimindedir. Teşkilât da, özellikle Doğulular, Merkezi bu yönde zorlamaktadır. Doğu, TİP yöneticilerinin çok önem verdikleri bir bölge haline gelmiştir. Kongre, oybirliği ile şu görüşü kabul etmiştir: «Türkiye İşçi Partisi, emekçi halkımızın, sosyalist aydınlarımızın, her ana dâvamızda olduğu gibi, maddî ve manevî olarak sömürülen Doğunun meselelerini de çözmek için, birleşecekleri yegâne siyasî kuruluş olduğunu belirtir».

İşçi bölgelerinde gelişemeyen bir sosyalist parti, geleneksel etkilerin en fazla hissedildiği, ağaların ve dinî liderlerin binlerce oya sahip bulunduğu Doğuda nasıl gelişecektir? Bu durum, partinin karşısına yeni sorunlar çıkarmaktadır. TİP örgütünün Doğudaki önemli kişilerinden Tunceli İl Başkanı Avukat Kemal Burkay, durumu şöyle ortaya koymuştur: «Doğuda geleneksel etkiler halâ kuvvetlidir. Halka sınıf açısından, doğrudan doğruya meselelerini anlatamazsınız. Mezhep ve ırk farkları göz önünde tutulmalıdır. Hâkim çevreler, bundan yararlanmaktadır.»

Doçent Dr. Suat Aksoy, militan din adamlarının desteği ile, güçlüğün yenilebileceğini ileri sürmüş ve «Anayasaya bağlı devrimci ve halkçı din adamı yetiştirilmesi» görüşünün bir kongre kararı olarak kabulünü istemiştir. Behice Boran, Aksoy'un önerge taslağını «Müslüman topluluklar arasında ayırım yapmayan din adamları» ibaresiyle geliştirmiş ve önerge oybirliği ile benimsenmiştir. Görüldüğü gibi, geleneksel yapının hâkim olduğu, ırk ve mezhep ayırımlarının önemli bir rol oynadığı bölgede oy kazanma arzusu, yöneticileri, yeni ve güç sorunlarla karşı karşıya getirmektedir. Partinin önümüzdeki yıllarda gelişmesinde bu Doğu sorunu önemli bir rol oynayacağa benzemektedir.

Şüphesiz bir siyasî partinin temel görevlerinden biri, oy kazanmaktır. Yalnız devrimci bir teori ile, tavizciliğe yönelmiş bir oy kazanma zorunluluğu nasıl bağdaştırılabilecektir? Bilinçli bir sosyalist kadrodan henüz yoksun olduklarını TİP yöneticileri de kabul eylediklerine ve sosyalist eğitimin ihmal edildiği anlaşıldığına göre, iki zorunluluğun bağdaştırılması gittikçe daha fazla güçlükler yaratmıyacak mıdır? Böyle bir tehlikenin belirtileri görülmeye başlamıştır. TİP'in iki yıl önceki tutumu ile, bugünkü tutumu arasında hayli önemli farklar vardır. Şimdilik mesele, yöneticilerin akıntıya kendilerini kaptırıp kaptırmayacakları noktasında düğümlenmektedir. Sosyalizm, particiliğin emrinde değil, particilik sosyalizmin emrinde olmalıdır.

Yöneticiler, antiemperyalist mücadele konusunu, sosyalist açıdan değil, particilik açısından değerlendirmişlerdir. Ana Muhalefet Partisindeki sola açılışın sol cepheyi güçlendirdiği açıktır. Ama konuya yalnız particilik açısından bakılınca, sola talip yeni bir teşekkülün varlığı, solu güçlendirdiği halde, kötü ve tehlikeli sayılmıştır. Bunun şaşılacak bir yanı yoktur. Kısa vadeli düşünülünce, sosyalizmin çıkarlarını, particilik çıkarları ile bağdaştırmak her zaman kolay değildir. Temenni ederiz ki, yukarıda belirttiğimiz tehlikeler karşısında, parti yöneticileri, sosyalizmin çıkarlarını particilik hesaplarının üstünde tutmasını bileceklerdir. Aksi halde, bol bol kapitalizm-sosyalizm lâfları edilmesine rağmen TİP'in klâsik bir parti haline gelme tehlikesi, ciddî olarak ortaya çıkacaktır.

D. A.